

דברי הכנסת

הישיבה השבעים-וחמש של הכנסת השלוש-עשרה

יום חמישי, י"ח באדר התשנ"ג (11 במרס 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

תוכן העניינים

הצעת חוק שירות התעסוקה (תיקון מס' 8), התשנ"ב-1992	
(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)	
הצעה לסדר	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קצבת ילדים, הגדרת "ילד"), התשנ"ג-1992	
(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – תשלום מענק חלקי בעבודה מועדפת),	
התשנ"ג-1992	
(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)	
הצעה לסדר-היום	
עובדים זרים	
שאלות בעל-פה	
יחידת נערי מקא"ם – מרכז לקידום אוכלוסיות מיוחדות	
הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – קיצור תקופת השירות), התשנ"ב-1992	
(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)	
הצעת חוק פישוט הליכי גירוש (הוראת שעה), התשנ"ג-1992	
(הצעת חבר הכנסת ב' נתניהו)	
הצעה לסדר-היום	
ביטחון היישובים הסמוכים לרצועת-עזה	
הצעה לסדר-היום רצח הקדוש יהושע וייסברוד הי"ד ברפיח והקדוש אורי מגדיש הי"ד בגן-אור	
הצעה לסדר-היום	
גידול מספר חולי איידס ערבים בשטחי יש"ע	
הצעה לסדר-היום התנהגות משטרה-צבאית-חוקרת כלפי משפחות עריקים	
הצעה לסדר-היום	
הצורך לחזק שירותי חירום והצלה ביש"ע	
הצעה לסדר-היום סגירת מוסד הגמילה "נבי מוסא" על-ידי שלטונות צה"ל	
הצעה לסדר-היום החלטת ועדת השרים לתיאום ומינהל – חשש לפוליטיזציה של המנגנון הממשלתי	
הצעת חוק עסקי אשראי ונשך (הוראת שעה), התשנ"ג-1992	
(הצעת חבר הכנסת ר' אלול)	
הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – השתחררות), התשנ"ג-1992	
(הצעת חבר הכנסת י' לוי)	
הצעות לסדר-היום	
התחזקות הניאו-נאצים בבחירות במדינת הסן בגרמניה	
הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון – איסור אפליה בין עצמאי לשכיר בתשלומי	
חובה)	
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)	
הצעת חוק חנייה לנכים, התשנ"ג-1992	

(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"ג–1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (ותק אזרחות)

(הצעת חבר הכנסת ג' שגב)

הצעת חוק הפרדת חברות בקופת-חולים מחברות בארגון עובדים, התשנ"ב–1992

(הצעת חבר הכנסת י' שמאי)

הצעת חוק שירות התעסוקה (תיקון מס' 8), התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח בזאת את ישיבת הכנסת, יום חמישי, י"ח באדר התשנ"ג, 11 במרס 1993.

היתה הצעה לסדר שאני אישרתי, אבל בעל ההצעה איננו.

אנחנו עוברים עכשיו להצעת חוק קי"ט, הצעת חוק שירות התעסוקה (תיקון מס' 8), התשנ"ב-1992. אני מזמין את חבר הכנסת אבי יחזקאל. בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, גברתי השרה, לפני תקופה לא ארוכה הגישה האופוזיציה בראשותה של השרה אורה נמיר – אז היא לא היתה בראשותה, אבל היא שהובילה את התהליך – הצעת חוק שירות התעסוקה (תיקון מס' 8). בהצעה זו שהגישה כבוד השרה דהיום מדובר על הקניית זכויות אלמנטריות לעובדי קבלן. אני מקווה שהססמה "משנה מקום, משנה השקפת עולם" איננה הססמה שצריכה להוביל את הממשלה הזאת, ממשלת עובדים. היום אני מעלה הצעה זאת שוב להצבעה, ואני מבקש לציין, ברשותך, אדוני היושב-ראש, את הנימוקים לבקשתי להצבעה טרומית. מדובר בסך הכול בהצבעה טרומית, בהצעת חוק שתגיע אחר-כך להתדיינות.

בעבר דיברו על המושג "עבודה עברית", "עבודה ישראלית". לא היתה עבודה שביישה את בעליה. יש אפילו שראו בעבודת ידיים אתגר שיש להתמודד אתו, חלק מהמעשה הציוני. אנשים עשו עבודות ולפעמים אפילו קיבלו על עבודה שונה שכר שווה. בזה התגאינו בעבר. יכול היה החקלאי לעשות מעשה ציוני וליהנות מהפירות שלו, יכול היה פרופסור לעשות את עבודתו, וכולם התגאו בעבודה שאפילו קיבלו שכר שווה, כי ראו בערך העבודה מושג עליון.

לצערי, אנחנו הגענו לתקופה שהיום העבודה העברית, בעיקר העבודה הפשוטה, עתירת הידיים העובדות, מושתתת על ידיים עזתיות, ערביות, רומניות, טורקיות, ורחמנא ליצלן תאילנדיות. היום יש ענפים שבהם עובדים אחרים, "נחותים", שעושים "עבודות נחותות". בעיני זו אותה ישראל השלישית, כאשר מי שעוסק בעבודה "בזויה" חוזר לאחר מכן לבתים שהם לא בתים, חי חיים שהם לא חיים, ולכל היותר ניתן להוסיף על צורת חייהם של אותם עובדים פרק נוסף בספרו של צ'רלס דיקנס.

ישראל של שנות האלפיים אינה בהכרח ישראל העובדת, אלא לטעמי ישראל שמאבדת את דרכיה בנושא שוק העבודה.

אבל, כאילו כדי להוסיף חטא על פשע, אדוני היושב-ראש, נכנס מושג חדש בחברה הישראלית: הגמשת שוק העבודה. ומה זה "הגמשת שוק העבודה"? בעיקר ובסופו של דבר מדבר המושג של הגמשת שוק העבודה על פגיעה בזכויותיהם של ציבור העובדים במדינת ישראל תוך ניצול ציני – ואני קובע, ניצול ציני – של המצב הקיים בימים אלה, שבהם יש דורשי עבודה רבים על כל מקום עבודה פנוי.

ואני לא רוצה לקבל חייל או עולה או בן מיעוטים שמרגיש שמנצלים אותו, שמרגיש שסרסורי כוח אדם חיים על חשבוננו, אבל אני גם לא רוצה להביט לעיניים של אדם בן 50, 55, שעובד דרך קבלן כוח אדם, ובגיל 55 אומרים לו: הביתה. אני רוצה לראות אחדים מאתנו שהיו מפסיקים את הקריירה שלהם, את העבודה שלהם, שוברים את מטה לחמם בגיל 55, כי אין להם קביעות ואין להם זכויות סוציאליות.

אבל נניח שהם פורשים. מתברר שאנשים, לא כולם, שעובדים דרך קבלני כוח אדם, גם הזכויות הסוציאליות שלהם לא מעוגנות. ומי שרוצה היום להבטיח חברה מתוקנת יחסית, חייב לקדש את ערך העבודה. זה כל מה שאני מבקש.

הצעת חוק זו נוגעת לכמה עקרונות, ואני אמנה את החשובים שבהם: ראשית, לא תדרוש לשכה לכוח אדם תשלומים, ולא ידרוש המעביד תשלומים מאותו אדם שעובד דרך קבלני כוח אדם. אתם יודעים, וגברתי השרה ציינה זאת בוועדת הכלכלה, שיש היום מאות-מאות קבלני כוח אדם, מרביתם "חלטוריסטים", שגובים תשלומים מתחת לשולחן, תשלומים לא מוצהרים, מאדם שעובד דרך קבלן כוח אדם. הם לוקחים שליש מהמשכורת, חצי מהמשכורת, ואני לא מבין, יש מישהו שיכול להתנגד להצעה שהשרה תוכל, באמצעות תקנות, לקבוע תשלומים מרביים לעניין זה? מי יכול להתנגד לדבר כזה?

ויתירה מכך, אם אדם אומר כי מי שעושה עבודה שווה יקבל כמעט שכר שווה, לא שווה באופן מלא, מה רע בזה? הצעת החוק שלי, או יותר נכון של השרה, כאשר היא היתה באופוזיציה, אומרת – ואני מברך אותה על כך – שיחול ההסכם הקיבוצי, למעט הוראות בכל הנוגע לקביעות בעבודה החלות על מעביד לגבי עובדיו. אדם שמגיע דרך קבלן כוח אדם, אני מבקש שיחול עליו ההסכם הקיבוצי.

צריך גם לקבוע תקופה קובעת לנושא הקביעות. לפי הצעת חוק זו, השרה תקבע בתקנות מה היא התקופה הקובעת, למשל: שנתיים, שבה אותו אדם העובד אצל מעבידו יוכל לפתח יחסי עובד-מעביד דרך מקום העבודה, ולא דרך קבלן כוח האדם. מה רע בזה? כבודו של האדם הוא כאדם עובד, זו חברה המקדשת את העבודה, ואנחנו הופכים להיות ציניקים.

ואני אומר את זה דווקא לממשלה שלי. זו ממשלה של צורך העניין אמורה להיות ממשלת עובדים, זו ממשלה שציבור העובדים האמין ומאמין בה, וכשהיינו באופוזיציה, נלחמנו למען ציבור העובדים. מה קרה היום? האם משנה מקום משנה עמדה? האם משנה מקום משנה השקפת עולם?

אני פונה פה לחברי מסיעת העבודה ומסיעות הקואליציה, שלא להצביע נגד הצעת החוק. זו בסך הכול קריאה טרומית. יתירה מכך, כבוד השרה עצמה, במשרדה שלה, מתכוונת גם היא להגיש הצעת חוק שתגיע לאותה ועדה, ואז כולם ידונו בהצעות החוק. אני אתמוך בכל הצעת חוק שהיא תגיש, כי צריך למסד את הנושא של סרסורי כוח האדם, צריך לעשות סדר בנושא הזה.

לכן, אני מיצר על כך שעמדתה הרשמית של ממשלת ישראל היא התנגדות להצעת החוק, ואני פונה פה לכל חבר כנסת, ובעיקר לשרה שמובילה ותמשיך להוביל – היום התבשרנו שבכרמיאל מתחילות עבודות יזומות, אין בושה בזה, יש כבוד, יש הדר, ואדם שחוזר למשפחתו ומביא פרנסה סבירה מביא גם את הכבוד העצמי.

מי שיצביע היום נגד הצעת החוק הזו יצביע, בסופו של דבר, נגד כבודו של האדם כאדם עובד. אנא מכם, זה לא פסול וזה לא נורא גם להעביר את הצעת החוק לוועדה. אני מודה לך ואני מודה לכם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. גברתי שרת העבודה והרווחה, תשובתך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אין זה סוד שעוד בכנסת הקודמת ניסינו, כמה חברי הכנסת, ואני בתוכם, לפתור את בעיית העסקת עובדים באמצעות קבלני כוח אדם, במגמה לשמור על זכויותיהם של העובדים ועל צלם האנוש שלהם. לצערי הרב, כמי שהובילה את יוזמת החקיקה ומהלכה – ויושב כאן אתי חברי לשעבר בוועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת רן כהן – לא צלחה דרכנו והצעת החוק הוסרה פעמיים מסדר-יומה של הכנסת.

בנושא לשכות התעסוקה הפרטיות, נתקבלו כמה תיקונים בחוק הסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת עלייה), התשנ"א-1991 – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, גם "לובינג" צריך לעשות בשקט בזמן שנואמים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מתנצל.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

– – המעניקים לגיטימציה לקיומן של הלשכות הפרטיות. תיקונים אלה אפשרו פעילות מסודרת של לשכות עבודה פרטיות, היינו: חברות העוסקות בתיווך כוח אדם.

יש להבחין, רבותי חברי הכנסת, בין לשכות עבודה פרטיות לבין קבלני כוח אדם, צורת העסקה שבה הקבלן משמש כמעסיק אולם העובדים מועסקים בפועל אצל מעסיק אחר. מאחר שחוק הסדרים במשק המדינה לא טיפל בנושא קבלני כוח האדם, נשארה פעילותן של חברות כוח אדם ללא פיקוח ממשלתי, והעובדים המועסקים בדרך זו מקופחים במקרים רבים בתנאי עבודתם ובשכרם.

יש אפוא הצדקה להצעה הבאה למנוע ניצולם של העובדים על-ידי חיוב הקבלן לשלם שכר ותנאים סוציאליים שווים לאלה המשולמים במקום העבודה שבו מועסקים עובדים אלו בפועל, לרבות העברתם לאחר שתי שנות עבודה רצופות – והיינו מוכנים להתפשר אפילו על שלוש שנות עבודה – להיות עובדיו של המעסיק במקום שבו הם עובדים בפועל.

כמו-כן יש מקום לאסור על הקבלן לקבל תשלום כלשהו, או כל תמורה אחרת מדורש העבודה, בין במישרין ובין בעקיפין, כפי שמוצע בהצעת חוק זו, כדי שתימנע מן הקבלן הפרטי האפשרות לנצל את מצוקתו של העובד.

רבותי חברי הכנסת, הקבלנים הפרטיים הם כורח המציאות במשק. זה היום הנוהג בעולם כולו. אך יש להכניס את פעילותם למסגרת חוקית, שיהיה בה כדי להגן על העובדים.

אני כשלעצמי הייתי תומכת בהצעת חוק זו, אולם ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה להתנגד לה. חבר הכנסת אבי יחזקאל, כדאי שתשמע.

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי השרה, את לא תצביעי בעד הצעת חוק זו?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני רוצה שתשמע עד הסוף. אצה לך הדרך? איבדת את הסבלנות? לגמרי איבדת את הסבלנות, חבר הכנסת שמאי? רק נכנסת.

יעקב שמאי (הליכוד):

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת שמאי, לא שמעת את סוף המשפט. למה לי לומר מה קורה כשלא שומעים את סוף המשפט?

יעקב שמאי (הליכוד):

נכנסתי ושמעתי מה אמרת.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אולם ועדת השרים לענייני חקיקה – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

– – –

יעקב שמאי (הליכוד):

– – –

רן כהן (מרצ):

– – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע, חברי הכנסת, בואו נמשיך באופן מסודר.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אולם ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה להתנגד לה. לדעתי, הסיבה העיקרית להתנגדות זו היא היותה גורפת מדי.

עם כניסתי לתפקידי כשרת העבודה והרווחה ביקשתי מהיועץ המשפטי של המשרד להכין הצעת חוק מטעם המשרד. הצעת החוק הוכנה והופצה בין משרדי הממשלה כתזכיר הצעת חוק לפני למעלה משלושה שבועות, ואני מקווה שתוגש בקרוב לאישור הממשלה.

לא נותר לי אלא למסור לכנסת את החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה, האומרת שיש להתנגד להצעת חוק זו ולהסירה מסדר-היום של הכנסת.

אני רוצה לפנות ולהציע לחבר הכנסת אבי יחזקאל, להמתין להצבעה על הצעת החוק שלי, והיא תעבור הרבה מדורים קשים בממשלה, ולהצביע יחד על שתי הצעות החוק. זו הצעתי, ואני פונה אליך ומבקשת שאכן כך נעשה, ודומני שזה יהיה לטובת העניין. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אתה מסכים להיעתר להצעה של השרה? חבר הכנסת אבי יחזקאל, האם אתה מסכים?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני סופר.

היו"ר ש' וייס:

אתה סופר.

לימור לבנת (הליכוד):

אתה משורר.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מציע שתשבו. חברי הכנסת, אני מציע שתשבו ושישב נא הסופר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

כן, שאלה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

גברתי השרה, מכיוון שאני מבין – – – האם את יכולה להגדיר את משך הזמן?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

שלושה שבועות – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, גברתי השרה, אולי תדברי מהמיקרופון, כי זה תהליך מעניין.

יעקב שמאי (הליכוד):

בעוד שלושה שבועות אנחנו יוצאים לפגרה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, בואו ננסה לפתור את זה באופן קונסטרוקטיבי כאן. בבקשה, גברתי השרה. חבר הכנסת שמאי, רגע אחד.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

שלושה שבועות נחוצים, לפי התקנון, כדי לקבל את חוות דעתם של השרים.

קריאה:

— — —

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, יש לממשלה תקנון, כפי שלכנסת יש תקנון. שלושת השבועות הללו מסתיימים בעוד יום, יומיים. זה יועמד מייד על סדר-יומה של ועדת השרים לענייני חקיקה. היא תעבוד גם בזמן פגרת הכנסת.

אני אעשה כל שביכולתי כדי שהחלטת ועדת השרים לענייני חקיקה תתקבל בתקופת הפגרה, ונוכל להביא את הצעת החוק למליאת הכנסת מייד עם פתיחת הכנס הבא.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע. משא-ומתן – לא. אתה מסכים, או לא?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מבקש הצבעה.

יעקב שמאי (הליכוד):

איך השרה מצביעה?

היו"ר ש' וייס:

כיוון שכך, לחבר הכנסת דוד מגן יש הצעה – בעצם לא יכולה להיות לו הצעה אחרת. רק רגע, המצב אינו ברור. השרה לא אמרה במפורש מעל הבמה שהיא מציעה להסיר זאת.

יעקב שמאי (הליכוד):

השרה אמרה שאני לא שמעתי את סוף המשפט שלה. אבל עכשיו ברור שהיא מצביעה נגד.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, פרשנות לאחר המעשה.

השרה הודיעה, בשם הממשלה, שמתנגדים לחוק. לפיכך, חבר הכנסת דוד מגן כבר לא יכול להציע להסיר, כי בעצם השרה כבר הציעה להסיר זאת. לפיכך אנחנו עוברים להצבעה.

חבר הכנסת יחזקאל, הצבעה, או לא?

אברהם יחזקאל (העבודה):

הצבעה.

היו"ר ש' וייס:

ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 11

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות התעסוקה (תיקון מס' 18), התשנ"ב–1992,
לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

18 תומכים, 11 מתנגדים, נמנע אחד. אני מודיע שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית לטיפול של – איזו ועדה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

ועדת העבודה והרווחה.

דוד מגן (הליכוד):

לוועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

לוועדת הכלכלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

ועדת הכנסת תחליט.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, על-פי התקנון כל ההצעות האלה היו צריכות להיות מושמעות לפני ההצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

אבל לא אמרו לאיזו ועדה.

היו"ר ש' וייס:

כיוון שאף אחד לא אמר מלכתחילה לאיזו ועדה, זה עובר לוועדת הכנסת.

רן כהן (מרצ):

עם כל הכבוד, אדוני היושב-ראש, על-פי התקנון, אם יש הצעות להעביר את העניין לשתי ועדות שונות, הוא מועבר לוועדת הכנסת, והיא המחליטה. אם מצביעים על נושא שמגדירים לאיזו ועדה הוא צריך להיות מועבר, הוא מועבר לוועדה; במקרה זה לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

נושא מעניין מאוד. חברי הכנסת, הרי התשובה. אם יהיה צורך בוועדת פירושים, נעשה זאת.

רבותי, זה לא נאמר בתקנון, אבל הרעיון שהעלה כאן חבר הכנסת רן כהן הוא מאוד מעניין. יש בו איזה היגיון. לפיכך הצעת החוק הזו תעבור לוועדת הכנסת לשני בירורים: בירור רעיוני, ואחר כך הצבעה. תודה רבה.

הצעה לסדר

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש לי הודעה קצרה מאוד. חבר הכנסת בנימין נתניהו ביקש להציע הצעה לסדר. אני אישרתי לו. אלא שהיה לנו ויכוח קל, פרוצדורלי, על הנוסח. משום כך זה ייתכן, ובמקום שזה יהיה בשעה 11:00, מתוך כך שאני הייתי עסוק בתיקון הנוסח, אני מאפשר לו להציע את זה בקיצור נמרץ עכשיו. הנוסח המתוקן מונח לפני, נא להקפיד באופן מדויק על הנוסח.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בימים האחרונים אנחנו עדים להידרדרות חסרת תקדים במצב הביטחון האישי של כל אזרחי המדינה. אתמול בערב נדקר אזרח בנצרת, הבוקר ברחובות – – –

דן תיכון (הליכוד):

אזרח? זה חייל.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אכן חייל. חייל הוא גם אזרח.

היו"ר ש' וייס:

לא להתערב.

בנימין נתניהו (הליכוד):

הממשלה איננה נותנת שום פתרון. להיפך, היא מסבירה שאין פתרון, חוץ מאשר נסיגה משטחי יהודה, שומרון ועזה, ובזה היא בעצם מעודדת את הסכינאים ושולחיהם להמשיך במעשי הרצח.

אדוני היושב-ראש, הגיע הזמן לפעול, הגיע הזמן להחליף את מדיניות היד הרכה במדיניות היד הקשה. בהקשר זה עולות כאן היום שתי הצעות חוק, שיכולות לסייע לשנות את המצב; הצעת חוק שלי בדבר פישוט הליכי הגירוש והצעת חוק של חבר הכנסת צחי הנגבי בדבר עונש מוות למחבלים.

אני קורא לכל חברי הבית, בלי קשר לשיוך הסיעתי, להתלכד בשעת חירום זו, לתמוך בהצעות החוק הללו, למרות עמדת הממשלה, ולהחזיר את הביטחון לעם.

היו"ר ש' וייס:

זה לא כתוב.

סאלח טריף (העבודה):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, על מי אתה מגן, על רוצחים? למה אתה מגן על רוצחים?

בנימין טמקין (מרצ):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת טמקין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — — הוא רוצה דם

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת טמקין, זהו, מספיק.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מבקש.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, למה נתת לו — — —

היו"ר ש' וייס:

כי לא ידעתי את הסיום. זה כל העניין.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה ניצול לרעה — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת בוחבוט. הערה, ואנחנו ממשיכים בסדר-היום.

אני מבקש גם להבא, כאשר יש הצעה לסדר, יש להקפיד לקרוא במדויק את מה שכתוב בה.

לגופה של הצעה, מכיוון שהיום מתקיים דיון בנושא, אני לא חושב שאני אפילו צריך להעביר את זה לנשיאות הכנסת, מכיוון שממילא יש דיונים שונים, ושם תהיה גם התייחסות, ותהיה גם תשובת הממשלה ותשובת הנוגעים בדבר.

אני מודה לכם, חברי הכנסת. חבר הכנסת דראושה, אתמול אפשרתי לך – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא מבקש – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע. חבר הכנסת דראושה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – –

בנימין טמקין (מרצ):

איך אפשר לעצור את זה, על זה צריך להתווכח.

רון נחמן (הליכוד):

יש גם גבול – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

יש גם גבול להפרת סדר פרלמנטרי. חבר הכנסת טמקין, מספיק.

חיים דיין (צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, מספיק. חבר הכנסת רון נחמן. חבר הכנסת טמקין. חבר הכנסת דיין, אני קורא אותך לסדר, בצער רב.

אני מודיע לכם, חברי הכנסת, שלא צריך לתת שום פרשנויות, למה ואיזה חבר כנסת עושה מה בכנסת. לכל אחד יש סיבה, ולא צריך להיות פרשנים. אף אחד מאתנו לא נקי מכל מיני מניעים פרלמנטריים, שהם מקובלים. פעם זה ביבי נתניהו, ופעם זה בני טמקין, ופעם זה דראושה. זה חלק מן המשחק. גמרנו עם הנושא. אני עניתי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שאלה לי אליך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

כן, שאלה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כאשר מועלות הצעות כאלה לסדר, אני חושב שהצדק מחייב שלמען האיזון תיתן גם למישהו לומר דעה אחרת, כפי שעשית אתמול, בצורה מוצדקת.

היו"ר ש' וייס:

זה נכון. אבל יש פה בעיה. כשמדובר בהצעה לסדר, סומכים תמיד על יושב-ראש הישיבה שידאג לכך שזה יהיה משחק הוגן. אתה כבר עשית את האיזון באמצעות קריאות ביניים, ופתרנו עכשיו את הבעיה. בסדר? אין דבר כזה "למען האיזון", אבל זה רעיון יפה לשינוי התקנון. תודה. אנחנו ממשיכים עכשיו בסדר-היום.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קצבת ילדים, הגדרת "ילד"), התשנ"ג–1992

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. אני מבקש עכשיו מחבר הכנסת דוד מגן להביא בפנינו הצעת חוק רצ"ב, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קצבת ילדים, הגדרת "ילד"), התשנ"ג–1992. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הצעת החוק המונחת בפניכם היא פרי יוזמתו של חבר הכנסת אברהם הירשזון, אשר בגלל השינוי בלוח הזמנים של הכנסת והצורך בקיום מצוות ניחום אבלים בצפון ביקש ממני להעלות את הרעיון, הנתמך, אני בטוח, על-ידי רבים מחברי הכנסת.

כולנו מכירים את התופעה, כהורים לחיילים – הצעירים שבנו, כמי שעתידיהם להיות הורים לחיילים, והמבוגרים יותר, כמי שהם הורים למי שהיו חיילים – כאשר הילד מגיע לצבא, בניגוד לכוונות הראשוניות שהיו כנראה למחוקק, כאילו בגיל 18 הילד הופך להיות בחור עצמאי, אשר יכול לסייע בכלכלת הבית, מקבל "משכורת צבאית" ומפסיק להוות נטל על פרנסת הבית. המציאות מצביעה על תופעה הפוכה לגמרי. ההוצאות המשפחתיות של חייל או חיילת גדולות יותר מאשר בתקופת לימודיהם בבית-הספר התיכון, או בשנים הקודמות לכך. אנחנו רואים תופעה, שכשחיילים מתגייסים אחרי גיל 18, רבים מהילדים, מהנערים ומהנערות, עדיין לומדים בכיתות י"ב – בגיל 18, בתאריך מסוים, בנקודת זמן מסוימת, באה הודעה מהמוסד לביטוח לאומי על הפסקת קצבת הילדים; החובה לבטח ביטוח בריאות והוצאות אחרות, הקשורות כמובן להכנה לגיוס או להכנה ללימודים.

במציאות הקיימת היום, כאשר חוק שירות ביטחון מדבר על גיוס הנערות והנערים, בנינו ובנותינו, בגיל 18, אנחנו חייבים להמשיך במגמת חקיקה, כפי שהחלה בכנסת הזאת. רק לפני שבוע וחצי אישרנו הצעה משותפת של חברי הכנסת אורון ופורז לגבי צעירים שממשיכים את לימודיהם, להתחשב בנושא הזה, וכל הנדרש – – –

חיים אורון (מרצ):

— — —

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת חיים אורון, אני זוכר זאת.

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע, סליחה. חבר הכנסת זיסמן, ברשותך. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

כל הנדרש הוא להתחשב באותן משפחות אשר ילדיהן מגיעים לגיל גיוס, יוצאים לשירות צבאי או לשירות לאומי, ואותם ילדים, אותם נערים, אותם בחורים, ימשיכו אותן משפחות לקבל בגינם קצבת ילדים עד גיל 20. בסך הכול מדובר, גברתי השרה, בתיקון סעיף 104(א) לחוק הביטוח הלאומי, העלאת הגיל מ-18 ל-20 בכל מקום ובכל מקרה שהנסיבות מצביעות על גיוס לצה"ל או על פנייה לשירות לאומי או פנייה ללימודים.

במשפחות ברוכות הילדים הבעיה הזאת חריפה עוד יותר. אנחנו רגילים להגדיר משפחה ברוכה ילדים כמשפחה שיש בה ארבעה ילדים ומעלה, וראו מה קורה לקצבת הילדים ברגע שהבן הבכור או הבת הבכורה מגיעים לצבא או לגיל 18. בבת אחת קצבת הילדים יורדת בקירוב ל-50%, כי יש פער עצום וגדול מאוד בין הילד הרביעי לבין הילד השלישי, בין הקצבה, העידוד, התמריץ והתמיכה שמשפחה בת ארבעה ילדים מקבלת ובין התמריץ והעידוד שמשפחה בת שלושה ילדים או פחות מקבלת. ההפרשים גדולים מאוד בין ילד לילד; אני מדבר על ההבדלים בין משפחה שמונה שלושה ילדים או ארבעה ילדים וכן הלאה וכן הלאה.

לקצבת הילדים שהמוסד לביטוח לאומי מעניק יש משקל רב לגבי כלכלת משפחות רבות, במיוחד בשכונות המצוקה; משפחות ברוכות ילדים, משפחות בערי פיתוח. ההוצאות מתוכננות לפרטי פרטים, עד האגורה האחרונה שלה בקרב המשפחות הללו.

טוב תעשה הכנסת אם תאשר היום את ההצעה לשנות את הגיל מ-18 ל-20, ואני בטוח שבמהלך הדיונים, אם הכנסת תקבל את ההצעה בקריאה מוקדמת, נוכל לרדת לפרטי פרטים, לעגן את הנושאים, לעגן תקנון, כדי שמי שראוי לכך יקבל את העזרה שהמדינה חייבת לו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. גברתי שרת העבודה והרווחה, תשובתך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת דוד מגן, ברשותך אני אתייחס להצעה כהצעתו של חבר הכנסת אברהם הירשזון. חבר הכנסת אברהם הירשזון מציע לשנות את הגדרת "ילד" שבסעיף 104(א) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968.

משמעות ההצעה של חבר הכנסת אברהם הירשזון היא הארכת התקופה שבעדה משולמת קצבת הילדים מעבר לגיל 18, ולשלם קצבת ילדים לילד בן 20, אם עיקר זמנו מוקדש ללימודים על-יסודיים, ועד גיל 22, אם הוא משרת בשירות סדיר בצבא-הגנה לישראל.

אין ספק, רבותי חברי הכנסת, שההוצאות בעד ילד, ואני משתמשת במלה ילד כי זו ההגדרה של החוק, אינן קטנות בעת שהוא לומד או משרת בצה"ל. עם זאת, ברצוני להביא לידיעת חברי הכנסת את העובדות והנתונים הבאים: בחודש מרס 1993 הוחזר תשלום קצבת ילד ראשון ושני לכלל האוכלוסייה. עלות חידוש התשלום מגיעה לכ-700 מיליון ש"ח לשנה. בישראל יש מיליון ו-800,000 ילדים שגילם עד 18. מספר המשפחות עם ילדים עד גיל 18 הוא 760,000. כיום, בכל אחד מהשנתונים בגילים 18-22 יש למעלה מ-90,000 ילדים. בהתחשב בהערכת שיעורי המשרתים בצבא-הגנה לישראל והמשלימים השכלה על-יסודית בגילים אלה, ובהעדר נתונים מדויקים, נראה שמדובר בהוצאה בסדר גודל של 350 מיליון ש"ח לשנה.

כפי שציינתי בראשית דברי, החל מחודש מרס מקצה המדינה כ-700 מיליון ש"ח להחזר קצבאות ילד ראשון ושני. התיקון המוצע על-ידי חבר הכנסת הירשזון, שיעלה כ-350 מיליון ש"ח נוספים, נראה לממשלת ישראל ולי, במצב הכלכלי שבו נתונה המדינה והיום ובריבוי הצרכים הקיים, כסכום שאינו ניתן להוצאה נוספת בתחום קצבאות הילדים כיום.

משה נסים (הליכוד):

700 מיליון השקלים האלה – חלק גדול מזה קוזז באמצעות העלאות מסים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אתה יודע, חבר הכנסת נסים, אם ההצעה הזאת כל כך טובה, כל כך הרבה שנים היית שר האוצר, מדוע לא הבאת אותה? מישהו הפריע לך?

משה נסים (הליכוד):

לא אמרתי מה דעתי על ההצעה, רק אמרתי שאין מדובר על מיליארד שקלים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

דיברתי על 700 מיליון.

משה נסים (הליכוד):

700 מיליון השקלים קוזזו באמצעות העלאת מסים ניכרת.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני חבר הכנסת נסים, אתה ותיק ממני בבית הזה, אבל גם אני בין הוותיקים בבית, ודבר אחד למדתי. כאשר אני מקבלת נתונים מהמוסד לביטוח לאומי, אני יודעת שהנתונים האלה מדויקים מאוד.

משה נסים (הליכוד):

הנתונים נכונים, אבל העלות למדינה, כי היה קיזוז. הגדלנו את תשלום המסים כדי לקזז – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מבינה שחבר הכנסת נסים מסביר לי עכשיו מדוע כשהוא היה, קשה היה לעשות זאת, כי זה היה מקוזז בצורה זאת או בצורה אחרת.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, סליחה – – –

היו"ר ש' וייס:

הקטע הזה הסתיים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, כל מה שהיה טוב אפשר היה לעשות. איש לא הפריע לכם. אני זוכרת איזה ויכוחים קשים היו לנו דווקא אתך, בחלקם יחד עם חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

אם זה היה רע, מדוע לא לתקן זאת היום?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני, תיקנו והוספנו את קצבת הילד הראשון והשני. אני מציעה שנעשה זאת בהדרגה; אמרתי, בהדרגה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מציעה לכם להוריד את הצעת החוק מסדר-יומה של הכנסת.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מגן, יש לך, על-פי התקנון, אפשרות להגן עוד הפעם על הצעתו של חבר הכנסת הירשזון. אגב, על-פי התקנון, רשאי חבר כנסת אחר, בשמו של בעל הצעת החוק, להציג הצעת חוק, כך שהעובדה שחבר הכנסת מגן מציג אותה, זה בדיוק לפי התקנון.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי שרת העבודה והרווחה, אני באמת מצטער שאת גוררת גם אותי, כמעט בכוח, לפולמוס מפלגתי — — —

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מסכן – – –

דוד מגן (הליכוד):

לא יכול להיות, לי קשה לראות את הטקטיקה החדשה של מפלגת העבודה, אשר בכל נושא, כדי לגרוף את כל הקולות, היא מדברת בשני קולות. אין לרדת מרמת-הגולן, לא יורדים מרמת-הגולן – –

דוד צוקר (מרצ):

יש הצבעה על זה?

דוד מגן (הליכוד):

סליחה, סליחה, חבר הכנסת קהלני יגיד לך. כן חוק ביטוח בריאות ממלכתי – – –

חיים אורון (מרצ):

– – –

דוד מגן (הליכוד):

סליחה – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני מדבר אל השרה בעיקר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, בוא נחזור לרמת חיים, לא לרמת-הגולן.

דוד מגן (הליכוד):

נעזוב את שני הקולות בתחום המדיני, לפי הצעתו של היושב-ראש, נלך לתחום החברתי. שר הבריאות מביא הצעה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, בא יושב-ראש סיעת מפלגת העבודה ומביא הצעה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי. הכול בשני קולות.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

דוד מגן (הליכוד):

הבוקר בא הנה חבר הכנסת אבי יחזקאל עם הצעה לבטל את כל לשכות העבודה הפרטיות ולזרוק עשרות אלפי עובדים לשוק ולאבטלה, ובאה הממשלה ומדברת נגד.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה לא נכון.

דוד מגן (הליכוד):

מפלגת העבודה מתכננת אליבי למערכת הבחירות ב-1996 או במועד קרוב יותר; בעזרת השם, הרבה יותר קרוב. בכל נושא מדברים בשני קולות, לומר את ההן ולומר את הלאו, לומר את החיוב ולסתור אותו, ותמיד יצביעו על חבר הכנסת התורן אשר אמר את הדבר שאותה מפלגה באותה עת רוצה להדגיש.

גברתי השרה, יש טעם לפגם, ואני אומר זאת בלשון המעטה — — —

קריאה:

דוד מגן (הליכוד):

לא צריך לעשות גיוס. אנחנו לא מתכוונים להוריד ידיים.

גברתי השרה, אני רוצה לומר לך בלשון המעטה, יש טעם לפגם בכך שאת באה לכאן היום לענות על שני חוקים חברתיים, חוק חברתי אחד, החשוד בפופוליזם, בא מצד מפלגת העבודה והממשלה מתנגדת לו נחרצות; את מבקשת להמתין, לדחות הצבעה ולראות מה קורה. כשבא חוק חברתי, שנוגע להרבה משפחות שנאבקות ונאנקות תחת נטל הפרנסה, של ההכנסה הנמוכה, לאחר שהמוסד לביטוח לאומי מפסיק בבת אחת את קצבת הילדים בגיל 18 – – –

רן כהן (מרצ):

דוד מגן (הליכוד):

את מבקשת לנהל מלחמת חורמה נגד זה. אני מקווה שהכנסת יותר חכמה מהממשלה, והיא תאשר את ההצעה הזאת.

רן כהן (מרצ):

דוד מגן (הליכוד):

אתה מתנגד לזה?

רן כהן (מרצ):

דוד מגן (הליכוד):

אז תצביע בעד זה. תהיה עקבי.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, אנחנו עוברים להצבעה.

רן כהן (מרצ):

אני אצביע נגד, כי בזמנך אתה הצבעת נגד – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 17

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון קצבת ילדים,

הגדרת "ילד"), התשנ"ג–1992, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

15 תומכים, 17 מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה לא עברה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – תשלום מענק חלקי בעבודה מועדפת).

התשנ"ג-1992

(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעת חוק רצ"ח, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – תשלום מענק חלקי בעבודה מועדפת), התשנ"ג-1992. ינמק מן המקום חבר הכנסת בנימין טמקין; פירוש הדבר דקה אחת. בבקשה, מהמקום.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, מדובר כאן על תיקון החוק לביטוח לאומי, שיאפשר לשלם את המענק המגיע לחיילים משוחררים עבור עבודה מועדפת, כאשר הם עובדים חלק מן התקופה הנדרשת על מנת לקבל את המענק השלם.

כאשר חוקקו את החוק בעצם פגעו שלא ביודעין ושלא במתכוון ביכולת של חייל משוחרר, שעבד חלק מן התקופה, מתוך ששת החודשים הנדרשים על מנת לקבל את המענק, בעבודה מועדפת מסוימת. אם הוא עבד חמישה חודשים, הוא לא קיבל חלק יחסי של המענק.

התיקון בא לאפשר תשלום גם עבור תקופה חלקית. את אורך התקופה החלקית אפשר יהיה לקבוע בוועדה, כאשר זו תדון בתיקון הזה. אני מקווה לתמיכה של כולם בהצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת טמקין. גברתי, שרת העבודה והרווחה, תשובתך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני לא יכולה אלא להיות נרגשת מאוד מהטפת המוסר ומהדאגה של חבר הכנסת מגן למפלגת העבודה. הדאגה – – –

דוד מגן (הליכוד):

זאת לא הטפת מוסר. פורים היה בשבוע שעבר.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

פורים זה החלק החזק שלך.

דוד מגן (הליכוד):

פורים עבר, וצריך להסיר את המסכות ולא לדבר בקולות כפולים. זאת עצתי לך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

פורים זה החלק החזק שלך. הדאגה שלך למפלגת העבודה ממש נוגעת ללבי. היא מרגשת ונוגעת ללבי.

דוד מגן (הליכוד):

אנחנו לא שבויים בסממאות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, אתה עלית במסגרת הזכות שניתנה לך, במסגרת חמש דקות. נאמת נאום קשה מאוד. זכותך. זכותה של השרה להגיב. עם זאת, אינך צריך לקום ולהפריע לשרה.

דוד מגן (הליכוד):

היא פנתה אלי. אם היא פונה אלי, היא תקבל תשובה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, אתה חבר כנסת לא חדש. אנחנו מאפשרים לך את החריפות, מאפשרים לשרה להשיב באותה חריפות. הרי זה כלל אלמנטרי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אלה כללי המשחק בבית הזה.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי השרה, אני מבקש – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אם היושב-ראש יסכים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה. בתנאי שאתה מרגיע אותנו.

מאיר שטרית (הליכוד):

כשהיה דיון בכנסת בנושא הזה בפעם הקודמת, גם השרה הצביעה בעד הצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

קורים דברים כאלה בחיים. אתם כבר מנוסים בזה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

כולנו בחיים הפוליטיים. אתה לא היית נוכח כשנאמרו כאן הדברים. אתה היית מתבטא אחרת, אבל, כל אחד וסגנונו.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, במענה על הצעת החוק הפרטית של חבר הכנסת בנימין טמקין – בהתאם למצב החוקי הקיים כיום, זכאי חייל משוחרר משירות סדיר למענק בגובה של 3,100 שקל אם עבד בעבודה נדרשת למשך תקופה של שישה חודשים, או ליתר דיוק 150 ימים, ובלבד שעבד באותה עבודה בתוך שנתיים מיום שחרורו מצה"ל. חייל שעבד פחות מ-150 ימים אינו זכאי לקבל את המענק.

בהתאם להצעה, אם יימחקו המלים "למעט מענק חלקי", ניתן יהיה לשלם מענק חלקי גם לחייל משוחרר שעבד פחות מ-150 ימים. העלות התקציבית של התיקון תהיה כ-3 מיליוני שקל לשנה. ההוצאה למענקים לעבודה נדרשת לחיילים משוחררים היא כ-28 מיליון שקל לשנה.

לאור ההבהרה שלך, חבר הכנסת טמקין, אם הבינתי אותה נכון, אתה אינך מתכוון שאנחנו נלך לפשרה בלתי מוגבלת, שגם מי שעבד חודש אחד יקבל אותו מענק. אני חושבת שאנחנו חייבים לעשות הכול כדי לתמרץ את החיילים המשוחררים, על-ידי תוספת שכר, לעבוד באותן עבודות נדרשות, שהן חקלאות, תעשייה בניין ומלונאות, אם הכוונה שלך לפערים, כגון שמי שעבד חמישה חודשים במקום שישה חודשים יקבל מענק חלקי עבור התקופה שעבד, אני בהחלט מקבלת את ההצעה שלך.

אני מציעה שברוח זו יתקיים הדיון בהצעת החוק בוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

כל מה שנאמר נרשם בפרוטוקול.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. זה, כמובן, לטיפול של ועדת העבודה והרווחה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 21

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון תשלום מענק חלקי בעבודה מועדפת),
התשנ"ג-1992, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

21 תומכים, אין נמנעים, אין מתנגדים. אני מודיע בזאת שהחוק אושר בקריאה טרומית, ועובר לטיפול של ועדת העבודה והרווחה.

הצעה לסדר-היום

עובדים זרים

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת יעקב שפי להביא לפנינו הצעה לסדר-היום, מס' 1341, בנושא: עובדים זרים.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי להעלות את נושא העובדים הזרים על סדר-יומה של הכנסת מתוך תקווה לנסות להבין ולפתור את אחד הפרדוקסים שאני מסרב לקבל. כיצד במדינה שבה אחוז האבטלה עולה באופן קבוע כבר כמה שנים, יחד עם הגדלת העוני והעמקתו, עולה וגדל מספר העובדים הזרים הן ברשיון והן בלא רשיון ובניגוד לחוק?

על-פי נתונים הנכונים לחודש ינואר, עובדים יותר מ-11,000 עובדים זרים ברשיון. העובדים ברשיון מתחלקים פחות או יותר כך: 5,500 פועלי בניין – דרך אגב, רשיונם פג; 1,800 בשירותים סיעודיים, בעיקר פיליפיניות; 1,600 בבתי-מלון, במסעדות ובענפי שירותים; 1,500 בחקלאות; 500 בתעשייה; ו-500 תיירים יהודים שקיבלו אישור תעסוקה.

כאמור, אלה הם העובדים ברשיון. להערכת רבים, מספר העובדים ללא רשיון הרבה יותר גבוה. מעסיקים הרואים את טובתם האישית בלבד מעסיקים פועלים מפולין, מתאילנד, מהפיליפינים, מפורטוגל ומאפריקה במשך 14 שעות ביום ובתשלום חודשי של 300 עד 400 דולר בחודש. עובדות

רבות, פיליפיניות ופולניות, מועסקות במשק בית אצל ישראלים, שרואים בהעסקה זו מעין סטטוס חברתי.

אני בטוח שניתן היה להעסיק בעבודות אלו ישראלים במקום הזרים. מי שיכול להרשות לעצמו להטיס פיליפינית, לשלם לה 400 דולר בחודש, להעניק לה חדר מעל המוסך, להאכיל אותה ולכלכלה יכול לשלם גם 600 דולר ואפילו יותר.

בל נטעה, באופן כללי מדובר בתופעה מורכבת הרבה יותר. זו אינה תופעה שולית. יש כאלה הנוקבים במספרים של 30,000 ו-40,000 עובדים זרים ברשיון וללא רשיון. יש ענפים שבהם רוב העובדים הם זרים. יש לכך השלכות על כל מערכת השכר, בעיקר בשכבות מסוימות, והן משמעותיות ביותר.

ניתן למצוא כיום עובדים זרים כמעט בכל המגזרים: בחקלאות, בתעשייה הפשוטה והמתוחכמת, בבניין, במשק בית, בספורט וכדומה.

אלפי פועלים זרים מגיעים לארץ בדרכים שונות – חלקם מגיעים כתיירים וצליינים, מקבלים אשרת תייר ונשארים לעבוד. אחרים שולחים מכתבים לאוניברסיטאות ולקיבוצים, כדי ללמוד או להתנדבות, ונענים בחיוב, בתום לב. בנמל התעופה הם מציגים את מכתבי ההמלצה, מקבלים אשרת שהייה ונשארים לעבוד. רבים אחרים מגיעים בתיווך לשכוח התעסוקה הפרטיות. רוב-רובם של העובדים הזרים עובדים ללא רשיון או אישור שהייה בר-תוקף.

נשאלת השאלה, מדוע יש בישראל עובדים זרים? ובכן, מבחינת העובד הזר, לדוגמה עובדת זרה מפוליניה, הגברת מסוגלת להרוויח בפולין על עבודה ממוצעת בין 30 ל-50 דולר לחודש. כאן מרוויחה הפוליניה מינימום 400 דולר בחודש, פי עשרה ממה שהיא עשויה להרוויח בפולין. אחרי עבודה קשה של עשרה חודשים מפליגה הפוליניה חזרה לארצה עם אוצר במושגים פולניים. אם כן, מדוע שלא תבוא?

אותי יותר מעניין מדוע יש לנו צורך להעסיק פועלים זרים. ובכן, המעסיק משלם לפועל זר משכורת נמוכה מהמשכורת שהוא משלם לעובד מקצועי. שנית, הפועל הזר חי בדרך כלל בתנאים מחפירים, עובד 14-15 שעות ביום, לפעמים לא משלמים בעבורו מסים או ביטוח לאומי. אם כן, מדוע שבעל העסק לא יעסיק פועל זר? יש מעסיקים המעדיפים עבודה זולה, בלתי מאורגנת. מה אכפת להם מצב האבטלה? מה אכפת להם מצב העוני?

יש מקרים אחרים. משרד העבודה והרווחה מספק היתרי עבודה לעובדים זרים מקצועיים ומיומנים, כאלה שקיימת בעיה להשיגם בשוק העבודה הישראלי. דוגמה זו מייצגת את המיעוט.

סיבה נוספת להימצאות העובדים הזרים – מפעלים ובעלי מלאכה מתקשים להשיג עובדים ישראלים למשמרת שנייה ושלישית. בפני התעשיין או המעסיק עומדת הברירה: או שלא תהא משמרת שנייה ושלישית, או שפונים למשרד העבודה והרווחה בבקשה לעובדים זרים. אני יכול לומר, שגם תופעה זו היא בגדר מיעוט.

לאחרונה, יותר ויותר מעסיקים, בהם חקלאים רבים, פונים בבקשה לקבל עובדים זרים מהסיבה הביטחונית. מקרי הפח"ע בשנים האחרונות, על-ידי פועלים מהשטחים, מהווים אילוץ לדרישת פועלים אחרים. היות שהישראלים לא מוכנים לעבוד במגוון מסוים של עבודות כפיים, האלטרנטיבה היא עובדים זרים. גם כאן, אני חייב לומר שמדובר במיעוט.

כעת נשאלת השאלה, האם וכיצד מטפלים בבעיה. לדעתי, חייבים לטפל בבעיית העובדים הזרים, יש לצמצם את מספרם למינימום הכרחי.

ובכן, כיצד ניתן לעשות זאת? ראשית, אין לחוקק חוקים נוספים, פשוט יש לאכוף וליישם ביתר תוקף ונחישות את החוקים הקיימים. לא מזמן ראינו בטלוויזיה את הסיירת של משרד העבודה והתעסוקה, שמטרתה לחשוף ולגלות את העובדים הזרים חסרי הרשיון. עד כמה שאני זוכר, מדובר בעשרה בחורים. יש לתגבר ולהגדיל את הסיירת הזו, יחד עם מציאת דרכים נוספות, שמטרתן הגברת הפיקוח על מועסקים לא-חוקיים.

יש להוציא צו גירוש מידי לכל פועל שנמצא עובד ללא רשיון. על-פי חוק, ניתן להוציא צו גירוש על חשבון המעסיק. עם זאת יש להטיל קנסות כבדים על המעסיקים. קנס גבוה שכזה, יהיה בכוחו להרתיע את המבקשים לחסוך על-ידי העסקת פועלים זרים וזולים.

לקיום מסלולי הכשרה ספציפיים לעובדים מקצועיים ומיומנים יהיה תפקיד בצמצום אותם עובדים זרים, המקבלים היתרי עבודה ממשרד העבודה והרווחה. יש לבצע סקר כללי ומקיף על סוגי העבודה שאליה הובאו עובדים זרים בשנים האחרונות. לאחר ממצאי הסקר יש להכשיר עובדים ישראלים לעבודות אלו.

אחרון, אך לא פחות חשוב מהשאר, חינוך לעבודה. לחינוך לעבודה יש משמעות הרבה מעבר לסוגיית העובדים הזרים. החינוך לעבודה אינו פחות חשוב מהחינוך לדמוקרטיה. יש לחנך את אזרחי המדינה כי העבודה היא ערך. הבטלה מנוונת, פסולה ופוגעת. כל עבודה שהיא בגדר החוק היא עבודה ברוכה ומכובדת. יש לחנך לעבודה קשה, להשקעה בעבודה ולמאמץ להתקדם. יעידו רבים במדינה ובבית הזה, שהחלו דרכם כפועלים פשוטים בתעשייה, בבניין ובחקלאות, כי מי שטוב, מצליח. ההשקעה משתלמת.

לסיכום, סוגיית העובדים הזרים בישראל היא מורכבת ולא פשוטה. לא ניתן לחסלה מחר בבוקר או בעוד שנה. מה שניתן לעשות זה לאכוף ביעילות ובתקיפות את החוקים הקיימים. יש ללחום בתופעה של עובדים זרים ללא רשיון, לגרשם ללא דיחוי מהארץ ולקנס קשות את המעסיקים אותם. כמו כן, יש לבחון ולשקול מחדש את כל מתן ההיתרים לעובדים זרים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שפי. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה להתייחס להצעה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מנתוני שירות התעסוקה, המופקד על-פי חוק על הסדרת שוק העבודה בישראל, עולה כי בארץ מועסקים כ-6,460 עובדים זרים בהיתר, לפי הפירוט הבא: 1,500 בשירותים ובתעשייה; 1,200 במלונאות ובמסעדות; 1,800, בעיקר מהמזרח הרחוק, בתחום הסיעוד; 1,460, בעיקר מתאילנד, בתחום הסיעוד; 500 בבניין.

הערכת משרד הפנים היא, כי עוד כ-10,000 עובדים זרים לפחות מועסקים בישראל ללא היתרי עבודה כלל, או ללא היתרים בני-תוקף; מהם שהגיעו ארצה כתיירים ומצאו להם עבודות מזדמנות, ומהם שפג תוקפה של אשרת עבודתם והם המשיכו לעבוד במקום עבודתם או בעבודות חלופיות.

הענקת היתרי עבודה לעובדים זרים אינה נעשית מכוח חוק אלא על-פי הסדר מפורט, הקיים מאז 28 בנובמבר 1977, בין שירות התעסוקה למשרד הפנים, ולפיו משרד הפנים, המופקד על חוק הכניסה לישראל, לא ינפיק אשרה ברשיון מסוג ב-1 ללא המלצת שירות התעסוקה ועל-פי תנאיו.

שירות התעסוקה, רבותי חברי הכנסת, ממליץ למשרד הפנים, בהתבסס על שלושה קריטריונים עיקריים: האחד – המלצה להיתר עבודה למומחים שמומחיותם חיונית, בהעדר תחליף מקצועי זמין בכוח העבודה המקומי. במקרה כזה מותנה ההיתר בכך שהמעסיק יעסיק עובד ישראלי בצמוד לעובד הזר, מתוך כוונה להכשיר את העובד הישראלי. הקריטריון השני – המלצה במקרים אנושיים, המתייחסים לחולים סיעודיים שאינם יכולים לשרת את עצמם וזקוקים לסיוע קבוע במשך 16 שעות ביממה לפחות. גם במקרים אלה ניתנת המלצה, רק לאחר קבלת חוות דעת רפואית מפורטת ולאחר בדיקה שמוכיחה, כי אין באפשרות לשכת התעסוקה לספק למבקש עובד ישראלי הרשום כדורש עבודה. הקריטריון השלישי – המלצה מתוקף הסכמים בין-לאומיים, כגון: אנשי דת, כנסייה, כמורה ועובדי שגרירויות זרות.

העיקרון הוא, רבותי חברי הכנסת, להימנע ככל הניתן ממתן אשרות להעסקת זרים בענפי עבודה ובמקצועות שבהם ניתן להעסיק דורשי עבודה ישראלים וכן לתחום את ההיתר בזמן קצוב, בדרך כלל לא יותר משישה חודשים.

חברי הכנסת, בהתאם לחוק העבירות המינהליות ותקנותיו, כל מעסיק ישראלי צפוי לקנס של 2,000 שקלים על כל עובד זר המועסק ללא היתר שירות התעסוקה. על כל יום נוסף שבו לא הוסדרה עבודתו של הזר, נקנס מעסיקו ב-900 שקל נוספים. אם הנושא מתברר בבית-המשפט, על-פי בקשת הנתבע או התובע, רשאי השופט להטיל על המעסיק קנס של עד 15,000 שקלים עבור כל עובד ללא היתר.

מ-1989 הוטלו 1,700 קנסות מינהליים בגין העסקת עובדים זרים ועובדים משטחי יהודה, שומרון ועזה, שנכנסו ללא היתר. ב-1992, הגיש שירות התעסוקה כ-80 תביעות מינהליות בגין העסקת עובדים זרים ללא היתר, ו-22 תביעות משפטיות נוספות הוגשו נגד מעסיקים שלא שילמו את הקנס שהוטל עליהם או ביקשו להישפט, וזה, גברתי היושבת-ראש, נתון עלוב ביותר.

נציין עוד, שבהתאם לחוק שירות התעסוקה, נאסר על לשכה פרטית לעסוק בתיווך עבודה שמקורה בחוץ-לארץ, אלא אם כן התיר שר העבודה והרווחה במפורש לעשות זאת ובתנאים שקבע ההיתר.

רבותי חברי הכנסת, בישראל יש היום 152,000 דורשי עבודה. 111,000 מתוכם מומלצים על-ידי שירות התעסוקה, 85,000 מקבלים בפועל דמי אבטלה מהמוסד לביטוח לאומי; 29,000 מקבלים הבטחת הכנסה, לאחר שמיצו את כל זכויותיהם בדמי האבטלה.

כמו-כן עובדים בישראל כ-74,000 ערבים משטחי יהודה, שומרון וחבל-עזה באמצעות שירות התעסוקה, ועוד כ-25,000 מועסקים ללא רשיון עבודה. כמו-כן, כ-2,500 עובדים מדרום-לבנון מועסקים בישראל.

חברי הכנסת, אני מודעת לתופעה, של עובדים זרים בתקופת אבטלה כה קשה, ומוטרדת ממנה. על כן הוריתי לשירות התעסוקה לצמצם באופן משמעותי את מספר העובדים הזרים בישראל. שירות התעסוקה פועל ליישום מיידי של הוראה זו.

בענף הבנייה צומצם מספר העובדים – וזה החל עוד לפני כניסתי לתפקידי – ממספר שיא של של 8,000 עובדים זרים ל-500 מומחים לבנייה, לתקופה קצובה.

בתחום החקלאות הוריתי על הפחתה של מספר האישורים שיינתנו לעובדים זרים ועל הפסקת התופעה המבישה של ייבוא עובדים מתאילנד לעבודה במושבים. כבת מושב בעצמי אני אומרת כאן, חברי הכנסת, לא כך תיבנה תפארתה של החקלאות. אסור שבדרך מבישה זו יתמודדו המושבים עם בעיותיהם הקיומיות הקשות.

כדי לעודד העסקת ישראלים בענף החקלאות, הפעיל שירות התעסוקה מערכות של סבסוד העובדים בענף זה. בחודש דצמבר 1992 הועסקו במסגרת זו 778 עובדים ישראלים, ובינואר 1993 – 1,225.

לאחרונה חידש שירות התעסוקה יחידה לחקירות ולפיקוח, שעיקר פעולתה בתחום העובדים הזרים. יחידה זו פועלת, בתיאום עם משרד הפנים והמשטרה, לאיתור עובדים זרים השוהים בארץ בניגוד לחוק ולגירושם.

הנחיתי את היועצים המשפטיים של משרד העבודה ושירות התעסוקה להכין הצעה להרחבת סמכויות האכיפה בתחום זה.

רבותי חברי הכנסת, המלחמה באבטלה עומדת בראש סדר העדיפויות שלי כשרת העבודה והרווחה. אעשה כל מאמץ כדי להוסיף ולצמצם את מספר העובדים הזרים בישראל, על מנת להבטיח שמקומות העבודה המתפנים יתמלאו על-ידי מובטלים ישראלים.

ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אינני יכולה שלא להתחלק עם חברי הכנסת בחוויה קשה ביותר שהיתה לי אמש במשרדי, כאשר הוריתי להפחית ב-260 את מספרם של התאילנדים העובדים

במושבים ולתמרץ העסקת עובדים ישראלים במקומם. זימנתי ביוזמתי ללשכתי במשרד העבודה והרווחה את נציגי תנועת המושבים. הזדמנו לשם גם נציגות התנועה וגם נציגים של מושבים שונים.

אני חייבת, בראש ובראשונה, לשבח את עמדתו האחראית של מזכיר מושב גן-אור בחבל-קטיף, שבו נרצח לפני שלושה ימים, בחממה, אורי מגדיש, זיכרונו לברכה. אני מנצלת את ההזדמנות הזאת להביע את צערי, ואני מעריכה צער כולנו, על הפשע הנתעב שנעשה.

איני יכולה לומר זאת על כל הנציגים, ואיני רוצה לדבר בלשון הכללה, אך לגבי חלק מאלה שייצגו חלק מהמושבים היתה לי תחושה, שאיני יכולה להשתחרר ממנה, שהם אינם רוצים בעובדים ישראלים. גם כאשר הצענו להביא אליהם עובדים ישראלים, ואם יותר לי לומר גם את המלים – עובדים יהודים, עם תוספת שכר של 30 שקל ליום שהממשלה תשלם, והסעות מאורגנות שהממשלה תשלם, חשתי, ואני אומרת זאת במלוא הזהירות והאחריות, שחלק מהם – לא אומר זאת בלשון הכללה ולא אומר זאת על המזכיר של מושב גן-אור, שהיה לא היחיד, אך אחד הבודדים שהיו מוכנים להסדר – אינם רוצים שיעבדו שם עובדים יהודים. יש לי האומץ לומר זאת, כי איני מוכנה לקבל את התופעה הזו.

אני אומרת זאת לחברי המושבים אשר יושבים כאן, חברי הכנסת גדליה גל ורפאל איתן. אני אומרת לכם זאת כבת מושב אל בני מושב. לא לשם כך הקימו הורי, הורכים ואתם את תנועת המושבים. אנו מוכנים לסייע, מוכנים לעזור בכסף. לא אקבל שתפארתה של תנועת המושבים תיבנה במין התלהבות כזו על ייבוא של עובדים תאילנדים מתאילנד.

מעל הבמה הזו אני רוצה לפנות אל כולם, לעשות מאמץ ביחד. זוהי משימה ציונית, להחזיר היום ישראלים ויהודים לעבודה במושבים ובחקלאות. לא אוותר ולא אתפשר בעניין זה. קיבלתי ללשכתי שיחת טלפון קשה ביותר מנציג אחד המושבים, אשר אמר לאחד העוזרים שלי: תגיד לשרה שלך שתפתח את הרדיו ותשמע את הדיווח על אורי, זיכרונו לברכה, שנרצח. מה היא חושבת, שגם אצלנו זה צריך לקרות, טרם או לפני שהיא תאשר את העובדים התאילנדים? לא אתי, לא אתי, חברי הכנסת.

יחד עם שירות התעסוקה נעשה הכול, בכסף ובמאמצים, להביא עובדים ישראלים ליישובים הללו, אשר נמצאים במצוקה אמיתית; לא על חשבונם, על חשבון המדינה. הם ישלמו את שכר המינימום, ואנחנו את כל היתרה. נסייע, נעזור – אבל אני לא אתיר לייבא עובדים זרים, מעבר ל-1,200 התאילנדים הנמצאים היום בארץ. היה לי חלק בהחלטה על הבאתם לארץ, יחד עם חבר הכנסת גדליה גל, אך לא אסכים להגדיל את המספר ולהפוך זאת כמעט לאופנת מדינה, שעבודות מסוג מסוים, אם בבניין ואם בחקלאות, יעשו עובדים מיובאים מחוץ-לארץ.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להודות לחבר הכנסת שפי על שהעלה את הנושא. אני חושבת שהנושא הוא בנשמתנו, ואני מודה לך על שהעלית אותו כהצעה לסדר-היום.

אני מציעה, גברתי היושבת-ראש, להעביר את הנושא לדיון מעמיק ויסודי מאוד, עם הסקת מסקנות, לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שרת העבודה והרווחה.

חיים דיין (צומת):

האם כוונתך היא רק ל-1,200 העובדים התאילנדים המועסקים בעבודות שונות במדינת ישראל?
האם זוהי התייחסותך גם לעובדי השטחים העובדים במדינת ישראל ללא אישור עבודה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

כל מי שעובד בארץ ללא היתר נכלל במסגרת זו. כאשר הייתי יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה החמרנו מאוד בחוק הזה. לצורך החוק, כל מי שעובד בארץ ללא היתר עבודה הוא עובד בלתי חוקי.

חיים דיין (צומת):

כמה פקחים עובדים היום במשרדך?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני רוצה לומר לך: מי שחושב שרק על-ידי פקחים נעשה את המלאכה הזו, טועה. אנו עומדים לתגבר במשרד העבודה והרווחה את כל נושא הפיקוח ולאחד אותו תחת קורת גג אחת. אנו מתכוונים לערוך יותר ביקורי פתע. הנושא מפוצל היום במחלקות רבות.

לימור לבנת (הליכוד):

את פיטרת את כל המחלקה לפיקוח על עובדים זרים, כי כולם היו אנשי ליכוד; או שזה היה עוד לפני בואך למשרד.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי, חברת הכנסת לימור לבנת, לא תדרשי ממני להשיב על דברים שלא הייתי אחראית להם. לא ידעתי מי היה מה ואיפה, אבל אני אומרת עכשיו לגופו של עניין: אנחנו חייבים להחמיר בפיקוח, אך זה לא יעשה רק בדרך של פיקוח. זה חייב להיות ברור מאוד ועמוק מאוד בתפיסת העולם שלנו. אם נעשה את שני הדברים האלה, נהיה איתנים בדעתנו ולא נתכופף ונירתע מאיומים מאיומים שונים,

אני מאמינה שיחד נוכל להצליח, לטובת המושבים, פיתוחם והסיוע שהם זקוקים לו כל כך וראויים לקבלו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה. חבר הכנסת מאיר שטרית מציע להסיר את הנושא.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעתי היא בעצם טכנית. אני מציע לחזק את דברי השרה בכנסת ולומר, כי אני בטוח שהנושא ייפתר בדיון בוועדת העבודה והרווחה. לדאבוני הרב, צריך לומר את הדברים בצורה פשוטה: מחצית האבטלה בישראל היא בלוף. אנשים לא רוצים לעבוד ולא ירצו לעבוד בעבודות "מלוכלכות", לא בחקלאות ולא בבניין. משום-מה קוראים לעבודות האלה "מלוכלכות", אך אני חושב שהבושה היא של מי שאינו עובד. אין זו בושה לעבוד בשום עבודה. כל עוד אפשר יהיה לקבל מענק אבטלה בצורה קלה כל כך, וכל עוד יעמוד שכר המינימום במשק על רמה כזו, כדאי יהיה יותר לקבל את מענק האבטלה ולא לעבוד.

הצעתי זאת בכנסת האחת-עשרה, ואני חושב, גברתי השרה, שצריך להניח הצעת חוק שתאמר, כי יש לבטל את מענק האבטלה ולהתנות קבלת מענק כלשהו בכך שהאיש יסכים לעבוד בכל עבודה המתאימה לבריאותו. אם אדם הוא פרופסור לסיניית ואין עבורו עבודה בסינית, שיקטוף תפוזים. אני מוכן לתת לו 50% ממענק האבטלה שהיה זכאי לו, אם הוא עובד בעבודה שאינה מקצועו. אז יהפוך מענק האבטלה לקונסטרוקטיבי ולתמריץ לאנשים לצאת לעבודה. לא תהיה זו בושה לעבוד.

אם תעשי את שני הצעדים – העלאת שכר המינימום מצד אחד, ומצד שני הורדת מענק האבטלה והתניית קבלת חצי מענק בכך שהאיש יעבוד בכל עבודה המתאימה לבריאותו, תראי שמחצית המובטלים היום ישובצו במקומות עבודה. במצב הנוכחי חוששני שרבים מאוד מהמובטלים מקבלים מענק אבטלה מצד אחד, עושים חלטורות במקומות עבודה אחרים ונהנים משני העולמות. משום כך אני חושב, גברתי השרה, שהנושא לא צריך לעבור לוועדת העבודה והרווחה. יש ליזום הצעת חוק, שתקבל את אמון הכנסת ותמיכתה – בוודאי את תמיכתי שלי – כדי לשנות את המצב.

היו"ר א' סלמוביץ:

גברתי השרה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

תודה, גברתי היושבת-ראש. רציתי להשיב לחבר הכנסת מאיר שטרית: אני חסידה גדולה מאוד של חוק דמי אבטלה, אבל יותר מדי עשבי פרא גדלו סביב החוק. אם אנחנו רוצים להגן על אותם עשרות

אלפי אנשים, הרוצים בכל מאודם לעבוד אך לא מוצאים עבודה – ואנו חייבים לדאוג לכך שלא ירעבו הם ובני משפחותיהם לפת לחם – אנחנו חייבים לעקור מן השורש את עשבי הפרא.

לכן אני שמחה לומר לך ולבית, שאני הכנתי הצעת חוק תיקונים בחוק ביטוח דמי אבטלה, שמחד גיסא באה להחמיר מאוד בנושא הזה של עבודה מתאימה ולחייב כל אדם עד גיל 35 לצאת לכל עבודה, בתנאי שאנחנו נספק לו עבודה, לרבות עבודה מיידית זמנית; מאידך גיסא, לא נפגע – על-ידי העובדה שהוא יקבל שכר מינימום בעבודות הזמניות – וניתן לו את ההפרש שבין שכר המינימום לבין דמי האבטלה שהוא היה מקבל בגין עבודתו הקודמת. אבל החיוב יהיה חד-משמעי.

לא ניתן עוד להשתמש לרעה, ולצערי זה נגע שקיים בכל שכבות האוכלוסייה. אני חרדה מאוד, במיוחד לגבי מה שקורה אצל חלק מהצעירים. אבל שוב, זה מותנה, חבר הכנסת מאיר שטרית, בכך שנוכל לומר להם בו-זמנית: יש לנו עבודה; בשבילי עבודה זו כל עבודה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אבקש להעיר הערה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני כבר אפשרתי לך. בבקשה, בקצרה מאוד.

מאיר שטרית (הליכוד):

בקצרה. אני שמח שכיוונתי לדעת גדולים. אני רוצה לציין את ההיבט החברתי שבאבטלה. כאשר פרופסור לא עובד שישה חודשים, הוא מתרענן שישה חודשים ומקבל שכר. כאשר אדם חלש לא עובד שישה חודשים, הרבה מאוד פעמים הוא יוצא מכלל מעגל העבודה, הוא לא יחזור לעבוד, הוא יהפוך להיות נטל על גב המדינה – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מוכר לי. נכון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שרת העבודה והרווחה. חבר הכנסת שפי, האם אתה מסכים להעביר את הדיון בנושא לוועדת העבודה והרווחה?

יעקב שפי (העבודה):

אני מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים אם כך להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה. נא להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה בעד, אין מתנגדים, שני נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון לוועדת העבודה והרווחה.

שאלות בעל-פה

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה כעת את חבר הכנסת רפאל איתן להציג שאלתא בעל-פה, מס' 138, בנושא: 'יחידת נערי מקא"ם – מרכז לקידום אוכלוסיות מיוחדות.

יחידת נערי מקא"ם – מרכז לקידום אוכלוסיות מיוחדות

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בבסיס-הדרכה-20 של צה"ל יש יחידה אשר מכשירה נערי מקא"ם – המכונים גם "נערי רפול" – למקצועות טכניים, ובעת שירותם בצה"ל הם יתפקדו במקצועות אלה כחיילים. הכשרה זו, המקנה לחיילים מקצוע, תשמש אוכלוסייה זו גם באזרחות. נודע לי, כי הוחלט שעד ראש השנה בשנה זו תפסיק יחידה זו לתפקד כתוצאה מקיצוץ בתקציבים. יחידה זו מכשירה כ-320 נערים בשנה.

ברצוני לשאול את סגן שר הביטחון:

1. האם ידוע למשרד הביטחון על קיצוץ התקנים ביחידה זו?

2. אם כן – האומנם ייפלטו כ-320 נערים מהמערכת?

3. אם מטעמים תקציביים קוצץ פרויקט הכשרה זה, האם תוענק לנערים הכשרה אחרת במסגרת הצבא?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, 1. בשלב זה הוחלט על ביטול התקן של מפקד המסגרת.

2-3. היקף החיילים שהוכשרו במערכת היה בין 200 ל-250. קיימת הצעה לביטול המסגרת ולהעברת הנערים למסגרות אחרות. ההצעה הזאת עוד לא נדונה במטכ"ל, ולכן טרם אושרה. מה שהכי חשוב הוא, שמספר הנערים שעברו הכשרות בצה"ל יגדל ולא יקטן. לכן, בכל מקרה, לא ייפלטו נערים גם אם יוחלט על שינוי מקום הכשרתם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל איתן. בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

בהמשך לנושא הזה, האם אפשר לקבל תשובה על השאלה: מהו שיעורה של כלל האוכלוסייה הזאת, שנזקקת למערכת הזאת של גיוס בחורים לצורך הדרכה, לימודים והכשרה מקצועית? כמה זה עולה? מה הוא גובה הרף שהם צריכים לעבור בהשוואה למצב שהיה לפני חמש שנים או עשר שנים? תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. שאלה נוספת לחבר הכנסת רענן כהן. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

תודה. גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, המדינה מגבילה את המשאבים הכספיים שהיא מקציבה לצה"ל, אבל היא לא מגבילה את כוח האדם שצריך להגיע לצה"ל. אנחנו יודעים היום, שקרוב ל-20% מכלל חייבי הגיוס, בנים, צה"ל לא מגייס אותם מכל מיני סיבות – חלקם על סף גיוס, חלקם יורדים, חלקם דתיים. אני חושב שהנערים שנמצאים במסגרת הפרויקט – על-פי הנתונים שיש בידי – מגיעים מרקע חברתי כלכלי קשה. הפרויקט הזה הוא אולי ההזדמנות האחרונה ממש בחייהם להשתלב בחיי המדינה.

אני חושב, שאם יש נושא שאתה, כסגן שר הביטחון, צריך לראות בו יעד לאומי ממדרגה ראשונה, הרי הוא שילובם בצבא של אותם נערים שאיתרע מזלם ולא התאפשר להם בתקופה שלפני הגיוס לקבל את ההשכלה וההכשרה המקצועית. אם כאן אנחנו נלך לכיוון החיובי – תרמנו תרומה חשובה מאוד למדינת ישראל, לחברה ולדור הצעיר. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. שאלה נוספת לחבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

תודה. גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, אני רוצה לומר לך, שמתקבל אצלי הרושם, שמתרחש בצבא תהליך של שחיקה מתמדת ובלתי פוסקת בטיפול באוכלוסיות המיוחדות. מתקבל הרושם, שאולי צה"ל הפך להיות צבא שנועד להילחם בלבד. צה"ל היה מאז ומעולם צבא שלא נועד רק להילחם, אלא הוא גם טיפל בבעיות חברתיות. אזכיר לך את המורים בערי הפיתוח משנות ה-50, ששולבו בקליטת העלייה, ועוד. גם היום צה"ל עושה פעולות כאלה.

מתקבל אצלי הרושם, שאתם זורקים את הטלית והתפילין מהאונייה. כיוון שהיום צמצמתם את מספר הבחורים מקרב האוכלוסיות האלה שיכולים להתגייס, העליתם את הרף גבוה יותר, אלפים רבים של ילדים לא נכנסים כלל לצבא בגלל הסטנדרדים שצה"ל קבע.

אני מתריע בפניך, אדוני סגן שר הביטחון, שזה מסוכן מבחינה חברתית בצורה שאין דוגמתה, כי מחר תימצאנה שתי קבוצות בישראל: אלפי אנשים מובחרים שמשרתים את הצבא ואת המדינה, ואלפים רבים שיהיו להם בעיות במשך כל החיים, כי לא קיבלו אותם לצבא והם לא שירתו בצבא והם מה שנקרא "דפוקים".

אני פונה אליך, כסגן שר הביטחון והממונה על המשרד הזה, לפעול ולהחזיר את אוכלוסיית המקא"ם לרמת הטיפול שהיתה מקובלת שם במשך הרבה מאוד שנים עד לקדנציה הזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, הצבא לא זורק אנשים. הצבא ממשיך לטפל באנשים בדיוק באותה מסירות. זה התחיל עוד לפני מלחמת יום הכיפורים, על-ידי הרמטכ"ל דדו, זיכרוננו לברכה, מחנה דותן; המשכנו ביתר היקף וביתר תוקף אחרי מלחמת יום הכיפורים, כאשר עלתה שאלה רצינית מאוד של חלוקת הנטל בשירות בצה"ל, גם סדיר וגם מילואים. הייתי אז רמטכ"ל, כאשר הרחבנו את המסגרות די הרבה. חבר הכנסת רפאל איתן, שהיה רמטכ"ל, המשיך לטפל בעניין בתקופת כהונתו, הרחיב אותו ונתן לו מסגרת. זאת אומרת, במשך השנים היה טיפול בלתי פוסק בקבוצות האלה של הנערים והנערות.

אבל, נכון שמדי פעם גם נשתנתה המסגרת, וגם אולי נשתנו פה ושם הסכומים שהוקדשו לעניין.

מכיוון שהתחלופה של חברי הכנסת פה בישיבות היא גדולה, אני יכול לומר לך, חבר הכנסת מאיר שטרית, שאת התשובה על השאלות שלך נתתי רק בשבועיים האחרונים כחמש פעמים. ברשותך, לא אחזור כרגע על כל המספרים של החיילים הסדירים שאותם אנחנו מכניסים לשירות, ועד כמה שאנחנו רוצים – ואני בטוח שגם נצליח – לחסוך לעומת זאת בשירות מילואים.

אין לנו כוונה לפגוע בנערים ובנערות הנמצאים במצב המיוחד הזה. כיוון שלא הכינותי את המספרים לבקשת חבר הכנסת רפאל איתן, אני מבטיח בפעם הבאה להביא את המספרים המדויקים לשאלות המפורטות שאתה שאלת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני סגן השר, שמעתי את התשובה שלך גם בפעם שעברה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אין הערות על שאילתא. לא קיבלת רשות דיבור.

מאיר שטרית (הליכוד):

— — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

אמרתי שנדון על המספרים בוועדה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני לא חבר בוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אין הערות בשאלות.

הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – קיצור תקופת השירות), התשנ"ב–1992

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק נ"ד, הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – קיצור תקופת השירות), התשנ"ב-1992. יציג את החוק חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, בהמשך לשאלתא, בוודאי על חלק מהדברים וגם מהמספרים אתמקד גם במסגרת הצעת החוק שהגשתי כאן.

מדי שנה גדל מספר המגויסים לצה"ל. תחזיות מערכת הביטחון מראות, שמספר המתגייסים יעלה בשנים הבאות על צורכי הצבא. המציאות הזו של עודף כוח אדם תחייב את הצבא לשידוד מערכות ולשיקולים נוקבים כיצד עליו לפעול. ידוע לי, שכבר היום יושבת על המדוכה ועדה בראשות האלוף הרצל שפיר ודנה בבעיה הזו בדיוק.

כפי שאני רואה את הדברים, יש שלוש דרכי פעולה:

הראשונה – לקלוט את כל חייבי הגיוס, גם אם אין בהם צורך, ואנו מסכימים שבכך תהיה פגיעה משמעותית ביעילות הצבא, וגם תקציב הביטחון לא יספיק להחזקת כוח אדם כה רב.

השנייה – להעלות את סף הגיוס. צה"ל כבר משתמש בדרך זו, ועל כך אני מתריע כבר כמה שנים. כבר היום כל גבר חמישי וכל אשה שלישית מקרב חייבי הגיוס אינם מגויסים לצבא-הגנה לישראל מסיבות שונות – דתיות, בריאותיות, בני יורדים ומספר בעלי נתונים לא מספיקים. הנתונים האלה עולים מדי שנה בשנה. היום הנתון לגבי גברים – מעל 20%, ונשים – יותר משליש.

עצם העובדה, שמספר כה גדול של חייבי גיוס אינו מגויס, חייב להדליק נורה אדומה. יש לכך השלכות חברתיות חמורות ביותר, המסכנות את המרקם החברתי ואת עתידה של מדינת ישראל כולה.

דוד בן-גוריון אמר, שלצבא-הגנה לישראל יש שליחות כפולה: הוא גם שומר הביטחון והשלום של המדינה, והוא גם אחד המכשירים המרכזיים בחינוך הדור הצעיר ובעיצוב האומה. על שליחות כפולה זו בנוי חוק שירות הביטחון.

השירות בצה"ל הוא ערך המלווה את האדם שנים רבות לאחר שחרורו מהצבא. השירות הצבאי הוא גם כרטיס כניסה לחיים האזרחיים, לאוניברסיטה, לעבודה ועוד.

במדינת ישראל, ובמיוחד בשנים האחרונות, כאשר התברכנו בעלייה גדולה, יש לזכור גם את דבריו של דוד בן-גוריון, שנאמרו ב-1951 מעל דוכן הכנסת, ואני מצטט: "אני רואה את הבחורים והבחורות שהגיעו אלינו מתימן ומפרס, ממרוקו וממצרים ומארצות אחרות מתחשלים ומתעצבים אחרי אימונים

קצרים בצבא ועל-ידי הצבא. כאזרח המדינה אני גאה על התפקיד החינוכי שממלא הצבא בליכוד העם ובקליטת העלייה. המפעל החינוכי שנעשה בצה"ל ביחס להמוני הטירונים הבאים אלינו מכל קצוות הארץ, בלי כל רכוש רוחני יהודי ואנושי, בלי מושגים והרגלים אלמנטריים של הווי תרבותי, הקניית ערכים חלוציים וחינוכיים ואהבת המולדת – מפעל זה הוא לתפארת לישראל".

גם היום הדברים של בן-גוריון רלבנטיים. כך שנדמה לי, אדוני סגן שר הביטחון, שכולנו בבית הזה נסכים שהפתרון של בחירת המצוינות מקרב חייבי הגיוס אינו פתרון נכון למדינה בשעה זו, ויש בו רק סיכונים.

הפתרון השלישי, והוא הפתרון שאני מציע, הוא לשמור על אותה מצבת כוח אדם, וזאת על-ידי קיצור זמן השירות בצה"ל.

לכך יש הרבה יתרונות: 1. קיצור השירות יאפשר לצה"ל לגייס חלק גדול מקרב חייבי הגיוס שאינם מגויסים היום; 2. גיוס של רוב חייבי הגיוס ישחרר יותר חיילי מילואים וכך יקטין את נטל המילואים הרובץ היום על אזרחי המדינה. אולי גם יצליח צה"ל להתארגן כך, שסטודנטים לא יגויסו למילואים באמצע שנת הלימודים, ובעיקר לקראת הבחירות.

כולם מסכימים היום, ששלוש שנות שירות בשנים הטובות ביותר של כל צעיר הן רבות מדי. בכל העולם המערבי, אדוני סגן שר הביטחון, אין משרתים בצבא שירות חובה זמן כה רב. גם ישראל צריכה לנסות להקטין את אורך שירות החובה של בניה.

הצבא כבר נוקט שיטה זו של קיצור שירות לגבי החיילות. היום החיילות משרתות רק 22 חודשים, וראש הממשלה כבר הודיע שיש בדעתו לקצר עוד יותר את השירות.

חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר לכם, שבימים הראשונים של המדינה, כאשר מצבה הביטחוני היה קשה הרבה יותר ממה שהוא היום, כאשר לא היו לנו מערכות הנשק המתוחכמות שיש היום וכאשר אוכלוסיית המדינה היתה הרבה יותר קטנה – שירותו הגברים רק שנתיים. מאוחר יותר הוארך השירות ל-30 חודשים בלבד. וזה גם החוק כפי שהתקבל בכנסת בשעתו, ועד היום לא שונה. כיום משרתים החיילים שלוש שנים על סמך תקנה הנובעת מכוח סמכותו של שר הביטחון, שלדעתי הגיע הזמן לבטלה לאור עודף כוח האדם שבידי צה"ל לגייס.

אדוני סגן שר הביטחון, מבקרת המדינה בדוח האחרון אמרה, ואני מצטט: "בתחילת 1989 בחן אכ"א את השפעת קיצור שירות החובה של הגברים, והמסקנות היו כדלקמן: א. בהנחת יסוד שרוצים לשמור על הרמה התפעולית של שנת העבודה 1987" – ואני מדבר על התקופה שלפני האינתיפאדה – "ניתן לקצר את השירות בשישה חודשים החל משנת העבודה 1992; ב. אם רוצים לשמור על הרמה התפעולית של שנת העבודה 1988, שהיא גבוהה יותר עקב אירועי ההתקוממות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, ניתן לקצר את אורך השירות בשלושה חודשים, החל משנת 1992; ג. אנחנו כבר ברבע השני של 1993 ושר הביטחון עדיין לא ביטל את התקנה שעל-פיה משרתים החיילים שישה חודשים נוספים, זאת אף-על-פי שנאמר בזמנו לוועדה לביקורת המדינה, שב-1992 ניתן לעשות זאת".

אדוני סגן שר הביטחון, נפגשתי עם אחדים מראשי אכ"א לשעבר. כולם הסכימו חד-משמעית, שיש לקצר את השירות הסדיר ולהעמידו על שנתיים-וחצי לגברים ועל שנתיים לנשים. לטענתם, הדבר לא יפגע כהוא-זה ברמה התפעולית של צה"ל. נהפוך הוא, הוא יבטיח שוויון בחלוקת הנטל על כל אזרחי המדינה.

אני חוזר ומעלה את הנושא בוועדת החוץ והביטחון. שמעתי באופן הברור ביותר מהרמטכ"ל, מראש הממשלה ושר הביטחון, שיש כוונה לקצר את השירות הצבאי בשישה חודשים לפחות.

ייאמר אולי, שהארכת השירות הסדיר תקצר את נטל ימי המילואים. עילה זו אינה מתחייבת מן המציאות, משום שניתן לקצר גם את שירות המילואים וגם את השירות הסדיר, וזאת בזכות מחזורי הגיוס הגדולים שמדינת ישראל התברכה בהם לאחרונה.

לסיכום, אדוני סגן שר הביטחון, אני פונה אליך להיות איש בשורה היום ולהכריז שהשירות הסדיר בפועל יקוצר לגברים ולנשים בשישה חודשים.

מאחר שמדובר בקריאה טרומית, אני פונה אליך שלא לקרוא להסיר את ההצעה מסדר-היום, אלא להיפך, לקבל אותה בשלב זה ולבחון אותה ביסודיות, עם כל המשמעויות והצרכים הלאומיים החברתיים של מדינת ישראל הנובעים ממנה. רק לאחר שתבדוק את ההצעה, תביע את עמדתך כאשר היא תובא לקריאה ראשונה.

בשורה זו מפיך לא רק תחזק את צה"ל, אלא גם תיצור אווירה טובה בקרב הדור הצעיר ותתרום תרומה חברתית ברורה למדינת ישראל.

אדוני סגן שר הביטחון, האמן לי שניתן לקצר את השירות. אנחנו עוסקים בסוגיה הזאת שנים מספר, אלא שמשום-מה צה"ל רוצה לקצר את השירות והוא לא עושה זאת, כל פעם מנימוקים שונים, שאין להם שום קשר לאותו נושא חשוב.

אני לא מציע לבטל את התקנה, משום שאם תעשה זאת, הרי אין צורך בחקיקה הזאת, משום שהחקיקה אומרת שנתיים-וחצי, וזה מה שאני רוצה שהצעירים שלנו ישרתו, וזה מספיק עבורם מבחינת תקופת השירות. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הייתי מוכן בדיון מוקדם להגיע להסכמה שנוריד את החוק, שהנושא יעבור פעם נוספת לדיון בוועדת החוץ והביטחון, מכיוון שבועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון אפשר לדון בכל פרטי הפרטים הנוגעים לשירות, פרטי פרטים שמיותר לומר שאי-אפשר לדון עליהם כאן, בריש גלי.

אבל כאשר האזנתי עכשיו לדבריו של חבר הכנסת רענן כהן פעם נוספת – ואני אומר "פעם נוספת", כי בשבועות האחרונים דיברנו מעל במה זאת בסוגיה הזאת באופן מפורט – חזרתי והדגשתי שלפחות לשלוש-ארבע השנים הקרובות אין מה לדבר על קיצור השירות.

אנחנו מביאים בחשבון את גידול העלייה, והלוואי שהיא תגדל. אנחנו מביאים בחשבון את גודל המחזור, והלוואי שיגדל. אנחנו גם מביאים בחשבון את הצורך של שירות המילואים, ואותו הלוואי שנקטין.

לכן, כאשר אנחנו מביאים בחשבון את מכלול הגורמים של היקף המחזור, של המיומנות הצבאית הנדרשת ממפעילי הנשק המודרני, כשאנחנו רוצים להקטין את המועקה הכלכלית שיש על המשק על-ידי הקטנת שירות המילואים – את כל זה אנחנו מאמינים שאנחנו מסוגלים לעשות בתוך השנים הקרובות.

יש ועדה אשר בוחנת דרך קבע את הניצול המרבי והאופטימלי של החיילים, גם בשירות סדיר וגם במילואים.

איני רוצה להיכנס, כמובן, חבר הכנסת רענן כהן, לוויכוח עם כביכול ראשי אכ"א לשעבר. לא שוחחתי אתם, אינני יודע אם זה מה שהם אומרים, אבל לא על-פי זה אנחנו מקבלים החלטות. אנחנו לא יכולים להביא למליאת הכנסת שמועות על שיחות, ועל-פיהן לקבל החלטות אשר נוגעות לעוצמתו של צה"ל, שלא לדבר על ההשלכה המיידית שיש לכך, כפי שאתה ציינת, על חיי החברה בישראל. אנחנו מוכרחים להתייחס לסוגיה הזאת בכל הרצינות, בכל פרט ופרט שלה.

יש ועדה אשר בודקת את זה באופן בסיסי, באופן מתמשך, ולכן חזרנו וביקשנו, גם ממך – –

דוד צוקר (מרצ):

זו ועדה מתמדת? מתי היא אמורה לסיים את עבודתה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

זאת ועדה מתמדת, אשר עוקבת גם אחר הצורך במיומנות מקצועית.

תרשה לי לומר לך, חבר הכנסת רענן כהן, אני שירתתי בצה"ל גם בשנים האלה שהזכרת קודם, שבהן שירתו פחות זמן. תאמין לי, שכשאני הייתי מפקד פלוגה, בשלושה חודשים אפשר היה להכשיר אז את חיילי צה"ל גם לקצונה. וכאשר אני הייתי מפקד פלוגה בנח"ל, בשלושה חודשים עברו גם טירונות וגם אימון מ"כ ויצאו לקורס קצינים. בעולם של הטכנולוגיה המודרנית לא זה המצב. ההכשרה המקצועית המתחייבת היא הרבה יותר רצינית וממושכת.

מעבר לזה, יש שאלה רצינית מאוד של המשכיות בין אנשי הסדיר לבין יחידות המילואים.

אני מציע שלא להיגרר לשיחות שהיו או לא היו עם מומחים כאלה או אחרים. תפקידנו היום לתת את התשובה האופטימלית על הסוגיה הזאת. לכן אנחנו מציעים שלא לקבל את הצעת החוק הזאת, ולאפשר לנו לבדוק באופן קבוע את הניצול המרבי והנכון של כוח אדם בשירות סדיר ושל כוח אדם במילואים בצבא.

אם אתה מוכן לוותר על הצבעה על הצעת החוק, אשמח, ברצון, ונעביר אותה חזרה להמשך הבירור בוועדת החוץ והביטחון. אם אתה רוצה להצביע על הצעת החוק, אני צריך לומר שמערכת הביטחון מתנגדת לה בכל תוקף, ואם תבקש להצביע, אנחנו נבקש להצביע נגד הצעת החוק של חבר הכנסת רענן כהן.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. חבר הכנסת רענן כהן, יש לך זכות תגובה. אתה מסכים להצעת סגן השר?

רענן כהן (העבודה):

לא. מאחר שסגן שר הביטחון אמר בפירוש, שבעצם הוא דוחה כל אפשרות של קיצור השירות הסדיר, ואני נמנה עם המאמינים שצה"ל חייב וצריך לקצר את השירות הסדיר – לכן אני מציע לגשת להצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד הצעת החוק. נא להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון קיצור תקופת השירות),

התשנ"ב-1992, לדיון מוקדם בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה בעד, עם הוספת קולה של חברת הכנסת לימור לבנת, ארבעה מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק הועברה בזה לוועדת החוץ והביטחון.

דן תיכון (הליכוד):

איפה הקואליציה, אדוני סגן השר? אתם מתנהגים כאילו הקדנציה נגמרת מחר והכול מותר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה צודק.

הצעת חוק פישוט הליכי גירוש (הוראת שעה), התשנ"ג-1992

(הצעת חבר הכנסת ב' נתניהו)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק תע"ג, הצעת חוק פישוט הליכי גירוש (הוראת שעה), התשנ"ג-1992. יציג את החוק חבר הכנסת בנימין נתניהו. בבקשה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, היום אנחנו מצויים במצב חירום. היום זו כבר לא הכרזה, זו לא אמירה של פוליטיקאי, שכל יום נדקר משהו. כל יום נדקר משהו, כל אחר-צהריים נדקר משהו, כל ערב נדקר משהו, והטרור הסכינאי מלווה בהתקפות שיטתיות, גם על אזרחים, גם על חיילים, שמקורן בארגוני טרור, שגם מארגנים את הרצח השיטתי וגם מתסיסים את הרצח הספורדי, הלא-שיטתי. אין ספק שאנחנו כאן בהסלמה רצינית ביותר בחצי השנה האחרונה, והשאלה היא, כמובן, מה עושים.

ובכן, יש לי ביקורת על האי-עשייה של הממשלה בהרבה תחומים ועל הדרך שבה הם מסבירים מה אי-אפשר לעשות, מדוע אי-אפשר לעשות, מדוע אסור לעשות. אבל בדבר אחד תמכתי בהם. כשהגענו אל סף התהום לפני כמה חודשים וראש הממשלה החליט לגרש 417 פעילי "חמאס", אני תמכתי בזה. היתה לי ביקורת על אופן הביצוע, אבל תמכתי בזה.

והנה, מהר מאוד התברר, שהפגמים הם לא רק בשיטת הביצוע, בריכוז של כל הקבוצה הזאת על גבול הלבנון, אלא גם בעצם תפיסת הגירוש. החוק לא אפשר לממשלה לגרש ללא עתירה, לגרש בצורה בלתי מוגבלת, לתקופה בלתי מוגבלת, ללא עתירה, ולכן כנראה הממשלה החליטה לעשות איזה "הבה נתחכמה", והם גירשו לתקופה מוגבלת – מתשעה חודשים עד שנתיים – והציבו למעשה בפני בית-המשפט רעיון שהערעורים ייעשו – כיוון שמדובר בגירוש לזמן מוגבל – מחוץ לגבולות מדינת ישראל. בעצם עשו מעין כיפוף של החוק.

מה שפגום, אדוני סגן שר הביטחון, בשיטה הזאת, אלה שני דברים: קודם כול, עצם התפיסה של גירוש לזמן מוגבל. אתם, תחת לחץ בין-לאומי, קיצרתם עכשיו את תקופות הגירוש: אלה שגורשו לתשעה חודשים יחזרו בתוך ארבעה חודשים וחצי, ואלה שגורשו לשנתיים יחזרו בתוך שנה. כלומר, בתוך שנה, כל המגורשים הללו חוזרים לשטח לאחר שהם הפכו לגיבורי האסלאם ולגיבורים של צעירים בעזה; ואני אומר שעסקת-ג'בריל תהיה קטנה לעומת החזרת הקאדר הזה לתוך השטח. אם אתה מגרש היום, זה אקט חריף מאוד, אקט שצריך לשקול אותו, אבל ודאי שאם אתה מגרש על מנת להחזיר, אתה מבטיח שתחזיר לתוך השטח, לתוך העורקים המורעלים של הטרור ברצועת-עזה וביהודה ובשומרון, קטליזטור עצום לצמיחת הטרור. לגרש ולהחזיר, פירוש הדבר להסלים את הטרור ולא לצמצם אותו.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אבל הגירוש אינו מחמיר את האלימות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לא להפריע כעת.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת.

מיכאל איתן (הליכוד):

כשהם מגורשים הם לא יכולים לרצוח יהודים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. אתה מפריע.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא התחיל להפריע.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מנהלת את הישיבה הזאת, אל תשיב לי.

דוד צוקר (מרצ):

מי התחיל?

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — "בצלם".

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת איתן, אל תענה לו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הדבר השני הפגום באופן הגירוש של הממשלה היה, שהם העמידו את בית- המשפט במצב בלתי אפשרי. הם כופפו את החוק. אני לא רוצה להגיד שהם עברו על החוק, אבל הם כופפו אותו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הוא חוזר לימי הביניים ומתיימר להיות ראש הממשלה.

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא יהיה ראש הממשלה.

לימור לבנת (הליכוד):

הוא יהיה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה. חברת הכנסת לימור לבנת. חבר הכנסת שמאי.

בנימין נתניהו (הליכוד):

משני הטעמים הללו אני מציע היום הצעת חוק, שתאפשר לממשלה, לתקופת החירום שבה אנחנו נמצאים, בתקופה של שנה לגרש מסיתים או מחבלים לפי שיקולה – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

יש עם שלם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע.

בנימין נתניהו (הליכוד):

– – ולאפשר למגורשים לערער מחוץ לגבולות המדינה.

משה פלד (צומת):

אתה מדבר על – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד. חבר הכנסת פלד.

בנימין נתניהו (הליכוד):

ההצעה הזאת תאפשר לממשלה לפעול בזמן חירום, היא תפתור את בעיית החוקיות של צווי הגירוש ותסיר את הלחץ הבלתי נסבל מבית-המשפט העליון. היא תאפשר למגורשים לעתור מחוץ לגבולות המדינה.

אני חושב שזו הצעה שחייבת לזכות בתמיכת הקואליציה, משום שהמצב שאתם השארתם, שבו גירשתם והחזרתם, גרם לכך שפגעתם בביטחון ופגעתם בחוק. תתמכו בהצעה הזאת, היא טובה לכם, תתעלו מעל השיקולים האופוזיציוניים-קואליציוניים ותעשו את הדבר הנכון. הדבר הנכון הוא לתמוך בהצעת החוק הזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת נתניהו. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

רבין תמך בה בזמנו, רק טען שדן מרידור מפריע לו. עכשיו הוא יכול להפעיל את הרוב שלו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני באמת לא רוצה להיכנס לוויכוח על העיתוי של ההצעה הזאת, מכיוון שהיה די זמן והיה סיפק בידי חברי הכנסת להציע הצעות מהסוג הזה במשך שנים רבות, והן לא הוצעו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני הצעתי פעם הצעה כזאת, ורבין, בהיותו שר הביטחון, תמך בה; הוא רק טען ששר המשפטים דן מרידור לא רוצה לאשר אותה. עכשיו יש לו רוב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ובכן, הדיון הזה נערך בהחלט באווירה מיוחדת במינה, לאחר פעולת הגירוש האחרונה, אשר העלתה סוגיות רבות מאוד על השולחן, ואני חושב שיהיה מיותר לציין איזו משמעות יכולה להיות לקבלת הצעת החוק כפי שהיא מוגשת על-ידי חבר הכנסת ביבי נתניהו, מבחינה זו של, כביכול, ניסיון המדינה להתגבר או לעקוף סמכויות משפטיות שאתן אנחנו פועלים במשך כל השנים.

לכן אנחנו מתנגדים להצעת החוק הזו, שכן הצעה זו, מטרתה, תוצאתה תהיה פגיעה ישירה בסמכות השיפוט של בית-המשפט הגבוה לצדק ופגיעה באחת מזכויות היסוד שמדינת ישראל הקנתה לכל תושב המצוי בשטחים הנתונים לשליטתה, בין שהוא אזרח ישראלי, בין שהוא תייר ובין שהוא תושב של שטח מוחזק, והזכות היא לפנות לבית-המשפט העליון ולקבול בפניו על עוול שנעשה לו על-ידי רשות מרשויות המדינה ועל-ידי כל גורם אחר המפעיל סמכויות על-פי דין.

אמת ונכון הדבר, שלהענקת זכות כאמור של פנייה לבג"ץ על-ידי תושב שטח מוחזק, פנייה לבית-המשפט העליון של המדינה המחזיקה באותו שטח, אין תקדים בדיני המלחמה של המשפט הבין-לאומי, וזה נעשה לראשונה על-ידי ממשלת ישראל סמוך לאחר מלחמת ששת הימים. גאוותה של מדינת ישראל על כך, שלאור ערכיה היא ראתה לנכון להעניק זכות לכל תושב שטח מוחזק לפנות בעתירה לבג"ץ כל אימת שתושב כזה סבור שפגעו בזכות כלשהי המגיעה לו על-פי דין.

הצעת החוק הנ"ל של חבר הכנסת נתניהו מתכוונת לשנות באופן מהפכני את הוראותיו של חוק-יסוד: השפיטה, על-ידי כך שתבוטל סמכות קיימת של בית-המשפט העליון ותופקע זכות יסוד שהוענקה לתושבי השטחים המוחזקים מאז מלחמת ששת הימים.

ממשלת ישראל מאמינה, כי למרות הצורך והחובה להמשיך ולהתמודד עם תופעות יומיומיות של טרור ולהגיב על כל פגיעה ביהודי באשר הוא יהודי, אין לוותר על זכות יסוד שהוענקה לתושבי השטחים המוחזקים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר וחבר הכנסת רענן כהן, אתם מפריעים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לא להפריע. אתם מוכנים להפסיק להפריע שם? חבר הכנסת אורון וחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקשת. אני מבקשת לא להפריע.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בסיכום: מדיניות הממשלה היתה מאז ומתמיד להבחין בין תושבים שלווים לעבריינים. עלינו להגיב על כל מקרה רצח וחבלה, אך אין מקום לשלול מחד גיסא זכות פנייה לבג"ץ, ומאידך גיסא אין גם מקום לפגוע בסמכויותיו של בית-המשפט העליון בשבתו כבג"ץ.

לאור כל האמור, אני מציע שהכנסת תדחה את הצעת החוק הפרטית של חבר הכנסת נתניהו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לאדוני סגן שר הביטחון. חבר הכנסת נתניהו, זכות התגובה? לא. אם כן, אנחנו עוברים להצבעה, בעד או נגד הצעת החוק.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

בעד או נגד הצעת החוק. נא להצביע.

קריאות:

אברהם פורז (מרצ):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה מס' 6

22 – בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה

23 – בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק פישוט הליכי גירוש (הוראת שעה), התשנ"ג-1992,

מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

22 בעד, 23 מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק לא התקבלה.

הצעה לסדר-היום

ביטחון היישובים הסמוכים לרצועת-עזה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1240, בנושא: ביטחון היישובים הסמוכים לרצועת-עזה – של חבר הכנסת אפרים סנה. בבקשה. אני מבקשת לא להתגודד שם. חברי הכנסת, בבקשה.

אפרים סנה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש מהבית לתת את דעתו על צדה האחר של רצועת-עזה

--

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את הרעשים.

אפרים סנה (העבודה):

– לא זה שהיה בחדשות הקשות והמרות של השבוע האחרון ושל קודמיו. כוונתי למצב הביטחון ביישובים הנמצאים מצדו הישראלי של "הקו הירוק", לאורך גבול עזה, בעיירה שדרות ובכ-40 קיבוצים ומושבים, אוכלוסייה של כ-25,000 נפש.

בשל העדר כל מחסום ביטחוני היה רכושם של ישראלים אלה למשיסה בידי מסתננים הבאים לילה לילה לבוז בז, ואין עוצר בעדם. נגנב הכול, מגיפים ומחשבים עד ציוד חקלאי לסוגיו ותוצרת חקלאית לסוגיה, ויש כמובן ונדליזם לשמו, השחתת ציוד ורכוש. למשל, ב-1992, על-פי נתונים שפורסמו, היו 28 מקרי הצתה באזור זה. גדר הגבול הישנה כורסמה ונעלמה למעשה, והניסיונות לפתרונות מאולתרים תחתיה לא צלחו. על-פי נתוני צה"ל, אותרו בשנת 1992 440 חדירות ב"קו הירוק" של רצועת-עזה, ו-565 יציאות, חלקן עם רכב שנגנב בישראל.

לא ניתן להשאיר את הציבור הזה חשוף מול הריכוז הדחוס של 800,000 פלשתינים עוינים ללא שום מערכת מיגון, שפירושה לא רק גידור אלא גם מעטפת של פעילות ביטחונית.

אני מודע היטב לאילוצים הקשים ביותר של תקציב הביטחון, ועד כמה קשה להעמיס עליו מטלה נוספת. אין גם חלקי עם הקולות התבוסתניים הקוראים לנסיגה חד-צדדית מעזה. אבל חייבים להתחיל בביצוע תוכנית שתבטיח ביטחון לתושבי גבול הרצועה, תוכנית שביסודה החלת מדיניות "קו סגול" כבקו לבנון על "הקו הירוק" של גבול הרצועה. זאת מערכת, שבסופו של דבר נזדקק לה בכל הסדר מדיני.

חברי הכנסת, ישראלים קשי-יום, העובדים קשה להוציא לחם מן הארץ, מאבדים את פרי עמלם וגם נתונים בסכנת נפש. עד כה לא גלשו פגיעות אלה ברכוש לפיגועי פח"ע. על כן, בטרם נפלו קורבנות, בטרם אסון, אני מבקש מהכנסת לדון בבעיה ביטחונית חמורה זאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סנה. סגן שר הביטחון יתייחס להצעה זו ולהצעה הבאה אחריה יחד.

הצעה לסדר-היום רצח הקדוש יהושע וייסברוד הי"ד ברפיח והקדוש אורי מגידיש הי"ד **בגן-אור**

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 1367, בנושא: רצח הקדוש יהושע וייסברוד, השם ינקום דמו, ברפיח, והקדוש אורי מגדיש, השם ינקום דמו, בגן-אור – של חבר הכנסת אברהם יוסף שפירא. בבקשה.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אל הרשימה הארוכה של הרוגי מלכות שנהרגו על מזבח יהדותם וקידשו שם שמים נוספו בשבוע האחרון שני יהודים. בשעה שכתבתי היו שניים; בינתיים, לא עלו, היתוספו עוד. שני יהודים יראים ושלווים. הצדיק ר' יהושע וייסברוד היה סרן ב"גולני", היתה לו סמיכות לרבנות, היה צדיק אמיתי, מרביץ תורה, השאיר חמישה יתומים ואין מה להסביר להם. וכן אורי מגדיש מגן-אור שבגוש-קטיף. אנחנו לא יכולים לעמוד עוד בזה. כל הסיפורים על שלום – יישארו פה עוד יהודים עד שיגמרו את השלום? הורגים יום-יום יהודים, יום-יום.

אני מוכרח לומר, כמי שהכיר את ר' יהושע וייסברוד: לפני יומיים היה הספד בבית-הכנסת על ר' יהושע וייסברוד, ורבנים גדולי תורה אמרו כך: זה האיש שהיה בן תורה אמיתי, שידע את סוד השילוב הנכון של תורה ודרך-ארץ, כאשר התורה היא העיקר. כל רגע פנוי היה מקדיש ללימוד תורה. בשירותו הצבאי, כמו גם בעיסוקו האזרחי, קידש שם שמים ברבים באורחותיו, באמינותו, באישיותו שהקרינה אמונה ודבקות בשם ואהבה לכל אדם.

אני אספר לכם, שאת המכונית סקל לא אחד; כל הכפר, 200 איש, זרקו את האבנים על המכונית. מצאו במכונית קלטת, שבה הוא שמע דף גמרא. היא היתה מגואלת בדם.

רבותי, העסק הזה לא ילך עוד. יתחילו הפגנות ברחוב. אי-אפשר עוד לחיות פה בארץ. זה המקום היחיד שבו הורגים יהודים ורוצחים אותם רק בגלל היותם יהודים. אפילו בגרמניה, שבה היו נאצים, יש אנטישמיות, אבל לא הורגים יהודים.

רחוב-העלייה בתל-אביב הוא עזה? מה קרה פה? לאן אנחנו הולכים? במקום לדון בקופת-חולים, למה הממשלה לא דנה במשך שבוע ימים איך אפשר לפתור את הבעיה הזאת? איך אפשר לבקש שעולים יבואו לכאן כאשר האבטלה גוברת, אבל עצם החיים שלהם כבר לא בטוחים? אני מכיר יהודים בתל-אביב, שמפחדים לצאת בלילה לרחוב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בירושלים – – –

אברהם שפירא (יהדות התורה):

בירושלים אותו דבר. אבל אני שואל, איפה היה הפיקוח של הצבא ברפיח, שהרב הזה נכנס אליה? והוא היה אציל כזה. הוא עוד הביא סלסילה לערבי שם בגלל חג הרמדאן, ומצאו את הסלסילה בתוך הדם.

איך אנחנו לא מתביישים לקשקש כל היום על תיקונים, על חוקים? אולי במשך חודש אחד צריך להפסיק לדבר בכנסת על כל דבר ולדבר רק על דבר אחד: למנוע רצח.

אני לא מציע להקים ממשלת אחדות לאומית, אבל אני בהחלט מציע, שמי שאכפת לו בממשלה שיפסיקו עם זה יתחיל לארגן את כל כוחות הביטחון שהם בחוץ, כגון רפול, אריק, יהודים שיש להם ניסיון בתחום הביטחון, לשבת אתם ולחשוב על אמצאה כזאת שתאפשר – איך אמרת? – לך לטייל ברחוב בירושלים ובתל-אביב.

אני הלכתי לנחם את משפחת וייסברוד; מי שלא ראה את הילדים האלה, מי שלא ראה את הבן הבכור, שאמר: למה? ביום שרצחו אותו היה יום ההולדת ה-44 שלו. איך אנחנו יכולים בכלל לדבר פה בכנסת על נושא אחר חוץ מהנושא הזה? על מה יש עוד לדבר? אין על מה לדבר. זה דבר שכל אחד חש אותו.

אני מבין שאנחנו לא צריכים לתת לערבים הרגשה שאנחנו מפחדים, אבל גם הסיפור הזה כבר נגמר, כי אין יום שאין בו רצח. היום לא היה? אם אני מכין הצעה לסדר-היום, בהפרש של שבוע ימים יש, לא עלינו, עוד ועוד.

אין לי ספק שממשלת ישראל מוטרדת מן המצב, אין לי ספק שהמופקדים על ביטחון המדינה עושים לילות כימים כדי למגר את התופעה, אבל לנו, האזרחים שמסתובבים ברחוב, אין ידע מה קורה, האזרחים לא יודעים אלא מה שהם רואים, והתוצאות הן חמורות. אי-אפשר להשלים עם מצב של שפיכות דמים ללא הפסק.

אני אגיד לך את האמת. שמחתי מאוד כשהתחילו לדבר על שלום, חשבתי: אולי עכשיו יהיו פחות מעשי רצח מאלה שהיו בתקופת ממשלת הליכוד. כל יום שמדברים יותר על שלום הורגים יותר יהודים. יש עובדות.

והשאלה היא, איך השלטון מגיב, במה הוא בא, מה הוא עונה, מה הוא אומר לאזרחים, איך אפשר להבטיח את קיומם בארץ. אם אנחנו לא נעצור את זה בצורה הכי ברוטלית, זה יגיע למצב, שיהיה מאוחר לדבר בכנסת. זה הרבה יותר רציני.

אנשים בעלי רקע ביטחוני – שמעתי אותם כשהופיעו לאחרונה באמצעי התקשורת – השמיעו דברי פרשנות וביקורת על איבוד היוזמה מטעם ממשלת ישראל במלחמתה עם הרוצחים. כך אומרים אותם מומחים: כוחות הביטחון מטפלים במרצחים בעקבות אירוע שאירע, ופחות מושם דגש במניעה.

המצב הביטחוני הזה, ובכלל זה בעזה, החמיר באותו רגע שהפלשתינים התחילו לרצוח את אחיהם החשודים בשיתוף פעולה עם ישראל ומערכת הביטחון ישבה בחיבוק ידיים. כאשר החלו התופעות

האלה, שהיום הן כבר דבר של יום-יום, היו כוחות הביטחון צריכים לעשות כל מאמץ כדי ללכוד את המרצחים ולהעניש אותם ביד הכי קשה. מדיניות זו היתה מבהירה לפלשתינים, שישראל שולטת ואין בדעתה לאפשר שפיכות דמים, גם אם מדובר בשפיכות דמים של אחיהם. התחושה היא, שכנופיות הרוצחים האלה הן השולטות פה. תחושה זו מקרינה גם על עידוד פעולות רצח וחבלה נגד יהודים.

אני מצטער שיש שרים בממשלה, שבעת שהם יוצאים מהשיבה מצהירים בריש גלי, השכם והערב, שהם בעד נסיגה חד-צדדית מעזה, מקור הרוצחים, או יותר נכון – שהם תומכים בברחה מעזה. בכך הם משדרים לאויבים חולשה, עצבים מרוטים, אובדן דרך וחוסר ביטחון. אני מתפלא על ראש הממשלה שאינו תובע משריו שלא יתבטאו אלא בנושאים שבתחום אחריותם המיניסטריאלית. יעסוק כל אחד בתחומו, ואל יחדור לתחומים שאינם בסמכותו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסכם ולסיים. זמנך כבר תם.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אני רוצה לסיים ולפנות לסגן שר הביטחון. אני בטוח שבלב אתה מרגיש מה שאני אומר. תעביר לממשלה. אני זוכר איך משה דיין הגיע לשלטון, כשאשכול היה ראש ממשלה, על-ידי הפגנה של 500 בנות ברחוב בן-יהודה בתל-אביב.

רבותי, אני אומר לכם, שאם לא תמצאו דרך להפסיק את הרצח הזה, יתחילו פה הפגנות של תוהו ובוהו. אף אחד מאתנו לא רוצה בזה. אין הזמן מתאים היום לנסיעות, ואין זה הזמן המתאים לקשקש פה על כל מיני חוקים, אולי אפשר לעשות איזה חוק אנטי-דתי. הכנסת צריכה לקחת חודש, והממשלה צריכה לקחת שבוע, ולדון בדבר אחד: איך עוצרים את הרצח של היהודים במדינת ישראל. כי לחיות פה היום זה דבר מסוכן יותר מאשר בכל מקום אחר בעולם. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שפירא. אני מזמינה את סגן שר הביטחון להתייחס לשתי ההצעות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. חברי וידידי חבר הכנסת שפירא, אני האזנתי בקשב רב לדבריך, אני מוכרח לומר, שאני מאוד מתקשה להבין מה בדיוק הביא אותך למצב הרוח שאפשר לך להשמיע מלים כל כך דרמטיות, הייתי אומר – – –

אברהם שפירא (יהדות התורה):

יהושע וייסברוד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן, כן. אגיע לזה.

אני פשוט לא רוצה לפגוע בכך על-ידי אמירת מלים חריפות, אבל אלה התבטאויות של אובדן דרך.

לא הכרתי אישית את מר וייסברוד, זיכרוננו לברכה, אבל גם לא הכרתי נפגעים רבים אחרים, ואני חושב שמיותר לומר כאן, שמבחינתנו כל נפגע הוא עולם שלם, ואומנם זה כך. להגיע למסקנה שמדינת ישראל עומדת כביכול בפני חוסר יכולת להמשיך ולהתקיים? מה הביא אותך לזה?

אברהם שפירא (יהדות התורה):

לא המדינה, אלא האזרח ברחוב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

המדינה מורכבת מאזרחיה.

אני רוצה להזכיר לך, חבר הכנסת שפירא, שגם בימים ובשנים שבהם מילאת תפקידים מרכזיים לא היה אצלנו כל הזמן שקט מוחלט, והיו לנו תקופות טרור הרבה יותר חריפות, ולא הגענו להתבטאויות של תסכול ואובדן דרך.

מאחר שאתה רב, אצטט פעם נוספת את כבוד הרב ולדמן, שהיה בעבר חבר הכנסת וגר בחברון. הוא היה במשרד שלי לשיחה לפני כחודשיים, יחד עם הרב לוינגר ועם מר קצובר. כאשר הסברתי לו עד כמה חשובים היחסים שלנו עם ארצות-הברית, הוא אמר לי: תראה, מוטה, הכול מתחיל ונגמר באמונה. כל מי שינסה לשים מכשול בפני תקומתו של עם ישראל ובפני תקומתה של מדינת ישראל, אחת דתו להיעלם. אני מצטט מדבריו. הטורקים נעלמו, האנגלים נפלו, הרוסים אינם. ואם האמריקנים ירצו למנוע מאתנו, גם הם ייעלמו. וראה, עם ישראל הולך ומתחזק; והעלייה לא רק שהיא לא פסקה, אלא היא גדלה.

אי-אפשר להתעלם מבעיות נוראות שניצבות מולנו בדרך להגיע לדו-קיום בשלום. כי יש בין אויבינו שאינם משלימים עם עצם קיומנו, עם עצם מציאותנו. אבל זה היה נכון גם לפני הקמת המדינה, ומאז התגברנו על תקופות טרור.

תראה מה קורה היום לאש"ף, בקושי משהו מתייחס אליו. לפני 10-15 שנה כל העולם איים עלינו, שאם לא נלך לקראתו, מי יודע לאן נגיע. ואנחנו נמצאים היום בדרך, אני מקווה, להגיע, בעזרת השם, לשלום, ואילו לאש"ף איבד מכוחו בצורה משמעותית. כך זה כיוון שהדרך שלנו היא גם נכונה, היא גם ברורה, ולשמחתי היא גם מבוססת על עוצמה.

נכון שיש לנו כאב בלתי פוסק, ויש לנו נפגעים ויש לנו אבדות. אבל חלילה לנו להגיע לתחושה של אובדן דרך. לא זה המצב.

וגם לו היתה הכנסת יושבת חודש, חבר הכנסת שפירא, האם אתה בטוח שכל חברי הבית היו יכולים להגיע להסכמה בעניין ההסדר הפוליטי? אתה עצמך באת עכשיו בטענה על חברי כנסת אשר ממליצים לצאת יציאה חד-צדדית מעזה. הם משוכנעים שזה הפתרון הנכון למנוע נפגעים ואבדות. יכול להיות שהם טועים, אבל הם משוכנעים שזה הכיוון הנכון. זאת אומרת, שגם אם נשב שבעה ימים ושבעה לילות – – –

דוד מגן (הליכוד):

אלה לא חברי הכנסת. אלה שרים שאומרים זאת, בניגוד לדעתו של ראש הממשלה, וזה חמור.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא משנה. כרגע אני מדבר עם חבר הכנסת שפירא. אני יודע. אני רק אומר שהבעיה היא בזה שיש בינינו ויכוחים לגבי היכולת להגיע לדו-קיום בשלום ולגבי הדרכים להגיע לזה.

בינתיים אנחנו צריכים לעשות כל מאמץ כדי לתת תשובות ענייניות על בעיות הביטחון.

אני מקווה, שכשם שהצלחנו בעבר להתגבר על גלי טרור קשים ביותר, נתגבר גם עכשיו על גלי הטרור האלה. אני מאוד מציע לך, חבר הכנסת שפירא, לא להיות בין אלה אשר זורעים, חס וחלילה, גם מבוכה, גם חשש וגם פחד, מכיוון שהציבור היהודי גילה באמת במשך עשרות שנים גם אומץ, גם בגרות וגם יכולת להתגבר. אני מאמין שגם הפעם נתגבר.

מובן ששאלת הרציחות האפילה במידה מוצדקת על ההערות שהעלה חבר הכנסת אפרים סנה לגבי המצב הביטחוני הכולל בסביבתה של רצועת-עזה. ואם הבינותי נכון, חבר הכנסת אפרים סנה, העלית גם את האפשרות לחזור ולהקים גדר. אני לא צריך לומר לך, שגם בסוגיה זאת טמונות פצצות פוליטיות לא קטנות.

מכיוון שאנחנו רוצים להימנע מוויכוח סרק, אבל מרגישים חובה לתת ביטחון מלא לאוכלוסייה, אנחנו מקיימים יחידות סדירות, אשר יפעלו בצורה מסודרת לכל אורך הגבול, ימנעו עד כמה שניתן את

החדירות לצורך גנבה. מהבדיקות שעשינו מתברר, שחלק גדול מהגנבות לא נעשה על-ידי פריצת גדר, אלא על-ידי עובדים שנכנסים בבוקר, עובדים במשך היום, ובשעות כאלה או אחרות של הערב והלילה גם גונבים. זו אחת השאלות המסובכות שאתה אנחנו צריכים להתמודד, ואני מקווה שנמצא את הדרך להתגבר עליה.

לי לא היה אכפת שנקיים דיון במליאה על בעיית הביטחון הכוללת מסביב לרצועה. אבל, לפי הערכתי, בחודש האחרון דנו בזה לעתים כל כך קרובות, והסוגיות של הרצח מאפילות במידה לא קטנה על שאלת הגנבות, ולכן אני מציע שתסתפקו בדברי התשובה שלי. אם תרצו להעביר את זה לוועדת החוץ והביטחון, לא תהיה לי התנגדות לכך, כי הנושא רציני. אם גם חבר הכנסת שפירא רוצה בזאת, בבקשה. כיוון שהנושא לא יורד מסדר-היום אצלנו, לא אכפת לי לחזור ולדון בו גם בוועדה, ושם אפשר יהיה לדון בזה יותר לעומק.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, אדוני מציע דיון בוועדה.

אפרים סנה (העבודה):

אני מסכים להעברת הדיון לוועדת החוץ והביטחון. יש גם פנייה של כל ראשי המועצות באזור.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. חבר הכנסת דוד מגן מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סנה מסדר-היום. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כבר התנצלתי לפני ידידי חבר הכנסת סנה על כי אני עומד להציע להסיר את הצעתו, משום שהממשלה הזו רושמת מסורת של התעלמות משאלות של חברי כנסת.

באוגוסט אשתקד, לפני קרוב לשמונה חודשים, נשאל ראש הממשלה שאלה בדבר סיווג ערי ואזורי הפיתוח, ולמרות תזכורות ופניות חוזרות, הממשלה לא באה הנה להשיב את תשובותיה לפי התקנון ולפי הצדק.

אבל, גם בעניין שהעלה חבר הכנסת אפרים סנה, ב-19 בינואר הוגשה שאלתא לשר הביטחון, ואני מצטט: "לפי עדות ראש המועצה האזורית שער-הנגב נגרמו בשנה האחרונה ליישובים הגובלים בחבל-עזה נזקים מגנבת מכוניות ומפגיעה בשדות ובמטעים בהיקף של כ-15 מיליון שקל. לפי הערכת גורמי הביטחון, עלות הקמת גדר מתאימה ושיקום אמצעי המיגון ביישובים היא כ-6 מיליון

שקל, שאותם יכולים להקציב במשותף משרד הביטחון, משרד הבינוי והשיכון, קרן-הקיימת לישראל וחברות ביטוח שונות. לאור הנ"ל הנני מבקש לדעת, כיצד מתכוונת הממשלה לפתור את הבעיה ולצמצם את הנזקים באזור?".

גברתי היושבת-ראש, כמובן ניצלתי את הפרצה הקיימת בתקנון כדי להפנות את השאלה בקול לשר הביטחון, אשר עד היום לא מצא מקום לענות על השאלה הזאת. מובן שאם חבר הכנסת אפרים סנה יבקש שבכל זאת אתמוך בהצעה להעביר את הנושא לוועדה, אתמוך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אני מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדה; אני רק מבקש שיזמינו אותי בעת הדיון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סנה מסכים להעביר את הדיון בנושא לוועדת החוץ והביטחון, וגם חבר הכנסת שפירא מסכים לכך. אבל אנחנו נצביע בנפרד על כל אחת משתי ההצעות.

אני מעמידה להצבעה את העברת הצעתו של חבר הכנסת סנה לוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' סנה

לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא שהעלה חבר הכנסת סנה יועבר לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת שפירא.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' שפירא
לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת שפירא תידון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעה לסדר-היום

גידול מספר חולי איידס ערבים בשטחי יש"ע

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 1331 בנושא: גידול מספר חולי איידס ערביים בשטחי יהודה, שומרון ועזה – של חבר הכנסת אלכס גולדפרב. בבקשה.

אלכס גולדפרב (צומת):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן השר, הייתי מבקש שתעביר מסר לממשלת ישראל – להעיר אותה מתרדמת החורף לנוכח האירועים האחרונים שקורים במדינה הזאת, לתת הנחיות מתאימות לצבא. אני יכול לספר לך, בתור חייל ששירת ביש"ע, כי במקומות ששירתנו בהם לא זכור לי שהיה הרוג אחד. כי הנחישות, המסר שמסרנו לתושבים היה חד וברור, ואולי לפעמים פירשנו את ההוראות בצורה נחושה. התושבים הם אנשים אינטליגנטים, שמבינים מסר ויודעים עם איזו יחידה להתעסק ואם איזו יחידה לא להתעסק. אם הצבא יבין את המסר, יהיו פחות הרוגים ושלום התושבים יובטח יותר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

באיזו שנה שירתת?

אלכס גולדפרב (צומת):

אני מדבר על שנת 1992. בשנה זו עוד שירתתי ביחידת שדה, אפילו שאני לא נראה צעיר. נכון שהייתי החייל הכי מבוגר בגדוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה נראה צעיר מאוד.

אלכס גולדפרב (צומת):

השבוע פורסמה ידיעה בעיתון "דבר", כי אין מרפאת איידס בשטחים. כלומר 2 מיליוני אנשים חשופים למחלה נוראה זו, ועשרות אלפי אזרחים יהודים הגרים ביהודה, בשומרון ובעזה חשופים גם הם. הערבים היוצאים לעבודה בישראל בלי שנבדקו מהווים איום על המדינה כולה.

זוהי בעיה ביטחונית ממדרגה ראשונה, ויש לשים לב כבר עכשיו לדרכי התמודדות עם תופעה זו, שבה אוכלוסייה שלמה אינה מתמודדת עם בעייתה, ההופכת בעיית כולנו. אם נניח שקיים אותו יחס של חולי איידס ביישובים הערביים כמו בישראל, הרי המידע שיש בידי המינהל האזרחי הוא אפסי ולא מבוקר. לא ייתכן שבמינהל האזרחי יהיה רשום רק נשא אחד, לא ייתכן שיש רק 13 חולים מתוך אוכלוסייה כה גדולה, ורק זה מספר החולים הידועים עד כה.

אני דורש שממשלת ישראל תיקח על עצמה, ומייד, את הטיפול בבעיית האיידס של ערביי השטחים. אם נתעלם מהבעיה באזורים מסוימים, היא רק תגדל ותפרוץ במשנה תוקף באזורים אחרים. בישראל התקבלה תקנה המגבילה כניסת חולי איידס, ואפילו נשאי הנגיף, לארץ; זו תקנה חיונית-קיומית. והנה כאן, אל תוך ארצנו מסתננים נשאים וחולים משטחי יהודה, שומרון וחבל-עזה.

כבר היום אנו ערים למקרים, שבהם אנשים חולי איידס משתמשים במחלה ככלי נשק ומתנקמים בחברה. חולים ונשאים הבאים מתוך אוכלוסייה עוינת מהווים אף סיכון גדול יותר, ועלולים לפגוע באוכלוסייה במדינת ישראל גם על-ידי נשק המחלה הזה.

חבלה אינה רק שימוש בנשק חם או בנשק קר. כל פגיעה באוכלוסייה, גם בצורה אחרת, כמו הפצת מחלה מידבקת או אף חשש מהפצת מחלה מידבקת, היא פגיעה במורל האוכלוסייה. השאלה החוזרת היא, האם הממשלה נערכת למלחמה בניסיונות החדרת מחלת האיידס מאזורים העוינים את המדינה ואזרחיה. נראה לי שהממשלה אינה נערכת כנדרש. זהו מצב בלתי נסבל.

כלי התקשורת עמוסים בימים האחרונים בגילויים על נשאים וחולי איידס. הציבור בישראל חרד מן האיידס, ועל ממשלת ישראל למנוע כל ניסיון של התפשטות המחלה. אם אנו, חברי הכנסת, תרמנו דם ונדרשנו לבדיקת איידס, אין שום סיבה לכך שלא יצטרך כל אדם המבקש להיכנס לעבודה בישראל להציג תעודה המוכיחה כי נבדק ואינו חולה איידס או נושא את המחלה. מי שלא ימציא תעודת בריאות לא יוכל להיכנס לעבוד בארץ, ולא נסכים לכניסת סיכון בריאותי לשאר תושבי הארץ.

בדיקה חד-פעמית אינה מספקת, וכאשר תקום מרפאת איידס בשטחים, יש לדאוג לבדיקות שנתיות.

כולנו ערים לסכנות מחלה סופנית זו, וכל דרך צריכה להיות כשרה להתמודדות עם המחלה. ודאי שהתעלמות ממנה אינה הדרך.

על מדינת ישראל לדאוג להקמה מיידית של מרפאת איידס, לחייב את הבדיקות, לעודד כל דרך כדי למנוע הידבקות במחלה על-ידי בדיקות מנות הדם, על-ידי הסברה מינית או כל דרך אחרת, אשר תלמד את התושבים כיצד להגן על עצמם מן המחלה וגם כיצד נוכל אנו להגן על עצמנו מנושאי הנגיף ומחולי האיידס בשטחים.

חייהם של 2 מיליוני איש חשופים למחלה בשטח יש"ע וחייהם אינם הפקר. חייהם של 5 מיליוני איש בארץ-ישראל העלולים להיפגע ממחלה, בוודאי ובוודאי אינם הפקר. אם המנטליות הערבית אינה יודעת כיצד להתמודד עם הפתיחות שכופה עליה מחלה זו, עלינו, הישראלים במדינת ישראל, ליצור את הכלים כדי להתמודד עם האיידס.

אני בטוח שראש הממשלה, שר הבריאות ואדוני סגן השר ערים לסכנה המיידית הקיימת כתוצאה מכך שעשרות אלפי פועלים המגיעים לעבודה בישראל ואינם נבדקים עלולים להדביק עשרות אלפי אזרחים הבאים אתם במגע.

אני חוזר ואומר, הפגיעה בישראל אינה רק בנשק פיסי. הפגיעה חמורה פי כמה וכמה על-ידי הפצת המחלה המידבקת. אל לנו להפקיר את אזרחינו לסכנת חיים נוספת. ממשלת ישראל, בידיך הדרך להציל חיי אדם. אל תזניחו את הטיפול באיידס עד שיהיה מאוחר מדי. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גולדפרב. אני מזמינה את סגן שר הביטחון להתייחס להצעה.

דן תיכון (הליכוד):

למה סגן שר הביטחון בנושא האיידס?

סגן שר הביטחון מ' גור:

שאלה טובה מאוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

מדובר בכניסת עובדים מיש"ע.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, יש שר בריאות ויש לו סגן. למה נעשה דבר שלא בעתו וודאי שלא בצורתו? מה לסגן שר הביטחון ולבעיית האיידס?

היו"ר א' סלמוביץ:

מזכירות הממשלה קבעה, שסגן שר הביטחון ישיב. זה מה שאני יכולה להשיב לך כרגע.

דן תיכון (הליכוד):

זה זלזול בנושא.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נעביר את הערתך הלאה.

סגן שר הביטחון חבר הכנסת מרדכי גור, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מודה שלא הצלחנו להכניס את עצמנו למצוקה נפשית ולהניח שמדינת ישראל עומדת בפני סכנה של מגפת האידס, אשר עלולה, חס וחלילה, להתפשט אלינו משטחי יהודה, שומרון ועזה. אנחנו מטופלים בהרבה מאוד בעיות בתחומים הללו. מחלת האידס, לשמחתנו, איננה אחת הסכנות הללו.

אני מקבל באהבה את הערתו של חבר הכנסת דן תיכון, שבתחום הישיר של הבריאות יש משרד הבריאות האחראי לעניין הזה, ואני מעריך שתשומת לבו פתוחה לעניין באופן מלא.

אינני יכול להתעלם מכך, שמשרד הביטחון הוא המשרד האחראי באופן כולל למה שמתרחש בשטחים. יש לנו נגיעה מסוימת גם לסוגיה הזאת.

ובכן, אני יכול לומר, שלפי הנתונים שבידי מתאם הפעולות בשטחים – אני רוצה להזכיר שמתאם הפעולות בשטחים מתאם את כל קציני המטה, לרבות את קציני המטה לבריאות – אין בידי רשויות הבריאות באזור חבל-עזה דיווחים על חולי איידס ערבים, למעט מקרה אחד, מלפני כשנתיים, של חולה איידס שנפטר ממחלה זו.

ראוי לציין, כי כל מנת דם שנתרמת על-ידי תושבים ערבים עוברת בדיקה לגילוי נגיפי איידס. עד כה לא נתגלה מקרה כזה. ביהודה ובשומרון דווחו עד היום בסך הכול תשעה מקרי איידס ונשא אחד. שישה מהם נפטרו, והנותרים מצויים במעקב. במרבית המקרים אירעה ההדבקה בעת שהותם בחוץ-לארץ.

ברשות שירותי הבריאות ביהודה ובשומרון שישה מכשירים לביצוע בדיקות דם לגילוי נגיפי איידס בבתי-החולים, בנפות, וכל תרומת דם נבדקת במכשירים אלה. החולים מטופלים בבתי-חולים בישראל: ב"הדסה" וב"רמב"ם". אבחנה משלימה למקרים חשודים מבוצעת בבית-החולים בתל-השומר.

הייתי מבקש מאוד מחבר הכנסת גולדפרב להסתפק בהודעה הזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. חבר הכנסת תיכון, רציתי להשיב לך תשובה יותר מפורטת. הנושא הוא בתחום אחריותו של משרד הביטחון, כיוון שהוא אחראי לכל פעולות המשרדים ביש"ע.

דן תיכון (הליכוד):

כן, הבעיה היא מעבר. הוא לא מציע להצטמצם במקרה אחד שנתגלה ברצועת-עזה. לכן הנושא לא לובן כהלכה.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה מה שיש לי להשיב לך בעניין הזה.

חבר הכנסת גולדפרב, האם אתה מסתפק בהודעתו של סגן שר הביטחון?

אלכס גולדפרב (צומת):

לא מסתפק.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא מסתפק.

הצעה אחרת לחבר הכנסת טלב אלסאנע, שמבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה.

סליחה, חבר הכנסת טלב אלסאנע. אדוני סגן שר הביטחון, אתה מציע להסיר, או שאתה הצעת רק להסתפק בהודעתך?

סגן שר הביטחון מ' גור:

הצעתי להסתפק בהודעתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

ואם חבר הכנסת גולדפרב לא מסתפק בהודעתך?

סגן שר הביטחון מ' גור:

להסיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע, השר הציע להסיר, אתה לא יכול להציע גם כן להסיר. אני מצטערת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הצעת השר היתה ברורה בעיניי הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

הצעת השר היתה, כרגע ביררתי אתו, להסיר. אתה לא יכול להציע גם כן להסיר.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מבקש להעביר לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מה ששמענו כאן, אומנם זה נושא אנושי, וטוב שמעלים אותו, אבל הצורה שבה הועלה הנושא מצביעה על קיומו של איידס פוליטי, ניסיון לתקוף וליצור אווירה עוינת על חשבון קיומה של מחלה.

מדבריו של חבר הכנסת אלכס גולדפרב נשמע כביכול, שיש אנשים שהולכים ונדבקים במחלה בכוונה, נכנסים לתוך שטח ישראל בכוונה על מנת להדביק אנשים אחרים. זוהי מחשבה מעוותת לחלוטין. התופעה כמעט שאינה קיימת. מדובר בחברה שמרנית, בחברה מסורתית, שהתופעה בה איננה קיימת כלל, ואם נבדוק אותם אנשים שנדבקו היכן נדבקו, אולי יהיה אפשר להסיק מסקנה אחרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

לאיזה ועדה אתה מציע להעביר את הנושא?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלסאנע. חבר הכנסת גולדפרב, האם אתה מסכים להעביר את הדיון בהצעתך לוועדת העבודה והרווחה?

אלכס גולדפרב (צומת):

אני מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים, אם כך, להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה. נא להצביע.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שבעה בעד, שני מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שההצעה תועבר לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

הצעה לסדר-היום התנהגות משטרה-צבאית-חוקרת כלפי משפחות עריקים

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1348 בנושא: התנהגות משטרה-צבאית-חוקרת כלפי משפחות עריקים – של חבר הכנסת יוסף ונונו. חבר הכנסת יוסף ונונו, בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנו עדים בשבועות האחרונים לתופעות של התנהגות אלימה ושל מעשי בריונות של חיילים במשטרה הצבאית כלפי משפחות עריקים, כלפי עריקים וכלפי אלה שנדמה או שחושבים שהם עריקים.

אנחנו עדים להתנהגות פרועה של חיילים במשטרה הצבאית באמצע הלילה, לעיני המשפחה, לעיני הילדים, לעיני אם, לעיני אב חולה לב, אשר נלקח לאחר מכן לאשפוז בבית-החולים.

קשה להאמין וקשה להעלות על הדעת ולהשלים שתופעה כזאת אכן קיימת בצה"ל, קיימת במדינת ישראל. התופעות האלה מביישות אותנו, מביישות את החברה הישראלית, מביישות את צה"ל.

העיתונים "כאן דרום" ו"כל הדרום" מתארים שני מקרים מזעזעים, האחד באשקלון והשני בקריית-מלאכי, שהתרחשו בשבועיים האחרונים. וכך מצוטט רמי סופר מאשקלון: "הם השכיבו אותי על הרצפה והכו אותי מכות רצח. אחרי שהרגו אותי במכות אמר לי הקצין, סליחה, טעינו. בוא נסגור את הפרשה". מתואר בהמשך: "שוטרים צבאיים שחיפשו עריק, טעו בכתובת והכו את רמי סופר מאשקלון מכות נמרצות. אחד מהם חנק אותו על הרצפה ושלושה שוטרים אחרים בעטו בו בצלעות בלי רחמנות".

וכך סיפרה שכנתו של סופר, עידית בראון: "הם עשו הפסקה ואחר כך חזרו להכות אותו". אותם שוטרים התדפקו קודם לכן על דלתה של גברת בראון, חולת לב המתגוררת לבדה. היא אומרת: "סירבתי לפתוח כי חשבתי שאלה מחבלים. הם ניסו לעקור את הדלת".

ובביתו של סופר, ארבעת ילדיו התעוררו בבהלה. אשתו החלה לצעוק. גם כאשר ניסו להסביר את הטעות, המשיכו השוטרים להכותו.

הסיפור חזר על עצמו בבית משפחת לוי בקריית-מלאכי, לעיני בני המשפחה והבעל, שעבר זה עתה ניתוח לב פתוח. הם היו עדים לתקיפה של החיילים את בן המשפחה, ג'קי, כאשר הם באו לחפש את יואל וטעו בג'קי. שכנים שבאו להסביר לחיילים את העובדה, גם בהם הפליאו החיילים את נחת זרועם. ג'קי, כשאזיקים על ידיו, נחבל קשות בכל חלקי גופו. על גופה של האם, סוזן, נותרו סימנים כחולים. סיכום האירוע: הורים פצועים, שני אחים פצועים וחבולים בכל חלקי גופם, קרוב משפחה עצור ושתי נערות מוכות.

למשמע כל אלה, האם מישהו מסוגל לחשוב שהדבר מתרחש במדינתנו? אצלנו בבית ולא במקום אחר, במדינה אחרת? הדמיון הפרוע ביותר לא יכול להעלות על הדעת כי זה"ל, צבא העם, נגוע בתופעות האלה, נגוע בבושה הזאת.

אני קורא לשר הביטחון לעשות חריש עמוק, שידוד מערכות, ולמצות את כל חומרת הדין עם החיילים, המפקדים וכל המעורבים באותם מקרים. יש להתייחס בחומרה הרבה ביותר למעשים אלה. יש לגדוע באופן מיידי וללא שהות את החרפה הזאת מאתנו.

לכן, אני מבקש להעלות את הנושא על סדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת ונונו. אני מזמינה את סגן שר הביטחון להתייחס להצעה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אין ספק שפה מדובר בסוגיה מאוד עדינה ומאוד רגישה, ואני בהחלט מסכים שיש טעם מבחינה ציבורית לדון בסוגיה הזאת. השאלה תהיה, איפה כדאי לעשות זאת בצורה שתיתן את התוצאות הטובות ביותר.

אני אבקש להסביר קצת את הרקע לפעולותיה של המשטרה הצבאית. השוטרים הצבאיים המופעלים לאיתור עריקים ולמעצם פועלים על-פי חוק ובהתאם להוראות מקצועיות, ברורות ומחמירות. השוטרים מונחים להימנע משימוש בכוח ולפעול תוך שמירה על כבוד האדם ובריאותו.

החל מ-1 בינואר 1993 נעצרו כ-700 עריקים בשירות סדיר ובמילואים, ונרשמו שישה אירועים אלימים. במהלך כל שנת 1992 נעצרו כ-3,500 עריקים ונרשמו 23 אירועים שבהם הותקפו השוטרים הצבאיים על-ידי העריק או בני משפחתו.

כל מקרה המתפתח לאירוע אלים מדווח לרמות הבכירות במשטרה הצבאית, ובכל מקרה של ספק נפתחת חקירת מצ"ח, שתוצאותיה מועברות לפרקליט הצבאי.

באותם מקרים יחידים שבהם מתפתח אירוע הזיהוי והמעצר למקרה אלים, הסיבה לכך נובעת בדרך כלל מהתערבותה ומהתנגדותה של המשפחה למעצרו של בן-המשפחה על-פי החוק.

כאשר ההתנגדות הופכת אלימה, נאלצים לא אחת השוטרים הצבאיים להגן על עצמם.

המקרה באשקלון הוא מקרה חריג, שהתפתח לאירוע אלים כתוצאה מזיהוי מוטעה ומחוסר רצון לסייע לשוטרים הצבאיים בזיהוי ובמילוי תפקידם. המשטרה הצבאית הביעה את צערה והעבירה את התנצלותה במקרה חריג זה. כך אנחנו נוהגים בכל המקרים שבהם מתגלית אלימות מהסוג הזה.

בפתח דברי אמרתי, שהרגישות הציבורית בהחלט מצדיקה דיון בנושא. השאלה היא, אם יש טעם לעשות את זה פה במליאה, או טוב יותר לדון בזה בוועדה, על מנת שאפשר יהיה לרדת לפרטי הפרטים.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אם חבר הכנסת ונונו לא מתנגד, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. שם נבדוק את העניין לפרטיו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לאדוני סגן שר הביטחון. חבר הכנסת ונונו, האם אתה מסכים שהצעתך תידון בוועדת החוץ והביטחון?

יוסף ונונו (העבודה):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן. אם כן אנחנו עוברים להצבעה, בעד או נגד דיון בנושא בוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חמישה בעד, אין נגד ואין נמנעים. הנושא מועבר לוועדת החוץ והביטחון.

הצעה לסדר-היום

הצורך לחזק שירותי חירום והצלה ביש"ע

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1355, בנושא: הצורך לחזק שירותי חירום והצלה ביש"ע – חבר הכנסת רון נחמן. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, השבוע קרה אצלנו באריאל אירוע קשה: עלה באש חלק גדול מאוד של המרכז המסחרי. עד היום לא ידועה הסיבה, האם המעשה נבע מפעולה חבלנית עוינת או ממעשה פלילי. נכון לעכשיו, הדברים אינם ידועים, אבל בלי שום קשר לסיבת האירוע, האירוע עצמו היה טראומטי מאוד. אם אני מתבונן על האירועים בעת האחרונה, אני רואה שלפני שבועות מספר היה ירי על אוטובוס ליד צומת-תפוח, תאונות דרכים קורות מדי יום ביומו על כביש חוצה-שומרון, והצורך במרכיבי חירום והצלה מקבל משנה תוקף. אנו רואים את האירועים בדרך מקריית-ארבע לירושלים, אנו רואים את האירועים ממעלה-אדומים בכיוון לירושלים, ואת הצורך באמבולנסים לפינויים.

כל הדברים הללו הביאו אותי להעלות הצעה דחופה לסדר-היום. השבוע היה אירוע, שרק בנס נסתיים בלי קורבנות בנפש.

יש כמה בעיות ייחודיות ליהודה ולשומרון: יהודה ושומרון מחולקים מבחינה טריטוריאלית. גודלם הוא שליש מגודלה של מדינת ישראל, והם מחולקים לשלושה אזורים – צפון, מרכז ודרום. תחומי האחריות של המשטרה, של הצבא ושל משרד הפנים אינם ברורים, ויש מצב שכמה דברים נופלים בין הכיסאות, או שהאחד מכסה על השני.

אלמנט נוסף אשר חסר ביהודה ובשומרון הוא החוק הישראלי. אין חוק ישראלי ביהודה ובשומרון, ולכן סגן שר הביטחון נמצא כאן, כדי להשיב על ההצעה שלי, מתוקף כך שמשרד הביטחון הוא הריבון.

לגבי הבעיות הקונקרטיות, אני יכול להעלות בפני המליאה את הבעיות הבאות, וקודם כול בתחום הביטחון: אני מחזיק בידי מכתב שהפניתי אל שר הבינוי והשיכון, אל עוזר שר הביטחון להתיישבות, אל מפקד העורף ואלוף פיקוד מרכז, ובו אני תובע השלמת מרכיבי ביטחון: "אנו דורשים להשלים את גדרות הביטחון בכל היישובים, את התאורה הביטחונית. אנו דורשים שביישובים הקטנים בהם יהיה דרוש שתיסלל דרך טשטוש, גם שם הדברים האלה יבוצעו". ומה אני מקבל? אני מקבל תשובה ממשרד הבינוי והשיכון: "כפי שהוסבר לכם גם בהזדמנויות קודמות, משרד הבינוי והשיכון אינו אחראי על מרכיבי הביטחון. לאור הנ"ל, אבקשכם להפנות את דרישותיכם למשרד הביטחון".

בין משרד הביטחון לבין משרד השיכון – עוד פיגוע, עוד אירוע, עוד דקירה. מי אחראי? איש לא יודע.

ביקשנו לקבל משמר אזרחי. אם היתה השרפה השבוע באריאל על רקע פלילי, היעדרו של המשמר האזרחי בלט לעין. כך בדרך ממעלה-אדומים לירושלים, בתוך מעלה-אדומים ובתוך קריית-ארבע. היעדרו של המשמר האזרחי פוגע לא בעניין הפח"ע – פעילות חבלנית עוינת – אלא לגבי הפעילות הפליליות השוטפת. עבריינים מגיעים ויש צורך לטפל בהם, אך משטרה אין. הובטח שיהיה משמר אזרחי. אלוף הפיקוד חתם על חוק המשמר האזרחי, אך ביצעו אין. איפה זה תקוע? אצל ראש הממשלה. שני שוטרים, קצין ועוד קצין, למעלה-אדומים ולאריאל. המשמר האזרחי תקוע בגלל שני תקנים, הנמצאים אצל ראש הממשלה. היום הוא יוצא לארצות-הברית, אני מקווה שהדבר יאושר ושר המשטרה יוכל סוף-סוף להפעיל את המשמר האזרחי. כאשר יש שרפה, צריך לחסום כביש. אם אין שוטר שיעשה זאת, מי יחסום אותו? למי יש סמכות בכלל? אם אין משטרה, המשמר האזרחי יכול לעשות זאת. גם את הדברים האלמנטריים האלה אין מאפשרים.

אני מגיע לדבר שלישי, שגם הוא שייך לתחום החירום וההצלה, נושא הבריאות: שר הבריאות הבטיח כאן בכנסת, לוועדת הכספים, להקים שש תחנות הזנקה וסניפי משנה – של ירושלים למעלה-אדומים, של פתח-תקווה לאריאל, של עפולה לצפון-השומרון ובקעת-הירדן. הוא הבטיח, אבל הוא לא מקיים.

הוא נותן הוראה למנכ"ל מגן-דוד-אדום להחזיר 200,000 דולר שאני הבאתי מארצות-הברית, כתרומה לרכישת ארבעה אמבולנסים. הוא מחזיר את הכסף לתורמים, על-ידי הוראה למנכ"ל מגן-דוד-אדום. שומו שמים, למה אנחנו מגיעים? אמבולנסים צריכים להציל יולדת, צריכים להביא אותה לבית-החולים. אם מישהו נפגע על הכביש, לא רק מפח"ע, יש צורך בשירותי הצלה וחירום. שר במדינת ישראל נותן הוראה למנכ"ל מגן-דוד-אדום: תשלח בחזרה את הכסף לתורמים באמריקה. אתם יכולים להאמין לדבר כזה? כן.

השבוע קיבלתי בחזרה את תרומתו של אחד התורמים, שאמר: למרות הוראתו של השר, אני שולח לך את הכסף, כדי שתקנה אמבולנס ובית-חולים נייד קטן, שישמש את כל הציר מפתח-תקווה ועד לבקעת-הירדן.

אחרון חביב, כיבוי אש: שמעתי ברדיו שמנהל התחנה בפתח-תקווה אמר, שאין להם ביטוח ליציאה לכיבוי אש מעבר ל"קו הירוק". אני שואל אתכם, רבותי חברי הכנסת, כאשר אדם נשרף בדירתו, הוא צריך לדעת שיש ביטוח למכבי-אש בפתח-תקווה, בירושלים או בעפולה, לעבור את מה שנקרא "הקו הירוק" וללכת להציל את המשפחה העולה באש? גם את האבסורד הזה אי-אפשר לתקן? איזה ביטוח? בתל-אביב יש ביטוח? מהן כל השטויות האלה? מדובר בחיי אדם.

לכן, לפני שאני מציע פתרון לנושאים האלה, הייתי רוצה לומר לראש הממשלה: אתה יוצא היום לארצות-הברית, לא תהיה כאן ימים מספר, אבל אני פונה ומבקש את ההנחיות שלך לממשלת ישראל ולשרים. תפסיקו עם מדיניות הדה-לגיטימציה כלפי תושבי יהודה ושומרון. אנחנו מותקפים כל הזמן, תחת הכותרת: למה אתם שם? מה אתם עושים שם? מדוע אתם שם? אתם בחרתם, ולכן כך וכך קורה לכם. אדוני ראש הממשלה, אתה צריך לומר: נחזק אותם, ניתן להם כפי שהודענו בקווי היסוד, עם הקמת הממשלה.

לפיכך, אדוני סגן שר הביטחון, אינני יודע מדוע אתה צריך להשיב לי על השאלה הזו. היא קשורה למשרדי השיכון, הפנים, הביטחון והמשטרה.

אני מבקש להעלות הצעה, שיוטל על רשות מקומית או אזורית לנהל את מוקד החירום על-פי חלוקה גיאוגרפית, ולצורך האחריות המוטלת על אותה רשות מקומית על-פי הפריסה הגיאוגרפית, לעגן בחקיקה ובתקנות את הסמכויות שלה, בדיוק כפי שהדבר קיים בארצות-הברית, שם הרשות המוניציפלית מטפלת בכל שירותי ההצלה והחירום. לצורך הפעלת שירותי החירום, כמובן יהיה צורך לתקצב ולתקן את הרשות. העליתי את ההצעה הזו בפני מנכ"ל משרד הבריאות, והוא אמר לי שהרעיון טוב מאוד מבחינתם.

אני חושב שצריך לערוך חשיבה כוללת של כל הגופים הנוגעים בדבר: ביטחון, פנים, שיכון, בריאות ומשטרה, ולהגיע לכך שאדם אשר נמצא באזורים אלה, שאין בהם חוק ישראלי וטיפול של גורמים הפועלים בתוך תחומי "הקו הירוק", יהיה תחת אותה מטרייה של כל השירותים הללו.

אני מבקש להעביר את הדיון למליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן. אני מזמינה את סגן שר הביטחון להתייחס להצעה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לא שמעתי בסוף מה הצעת.

רון נחמן (הליכוד):

הצעתי לקיים דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

דיון במליאה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מכיוון שגם אתה עצמך הבינות, שאחריות מערכת הביטחון ברוב התחומים שעליהם דיברת היא מאוד מאוד מצומצמת, הרי אין לי שום התנגדות לכך שבאמת נקיים דיון במליאה, ותתעורר תשומת הלב הציבורית לשירותים השונים שמגיעים לכם בתוקף היותכם אנשים ישראלים שגרים שם. אינני יודע מה תהיה בדיוק התוצאה של הדיון במליאה, את זה נראה, אבל מבחינתנו אין כל התנגדות לכך שיתקיים על זה דיון במליאה ויעלו כל האספקטים של חיי היום-יום שלכם בשטח.

רון נחמן (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לאדוני סגן שר הביטחון. אנחנו עוברים, אם כך, להצבעה בעד או נגד דיון במליאה בהצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רון נחמן. נא להצביע.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה בעד, יחד עם קולו של סגן שר הביטחון, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת, אם כך, שהנושא יידון במליאה.

הצעה לסדר-היום סגירת מוסד הגמילה "נבי מוסא" על-ידי שלטונות צה"ל

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1293, בנושא: סגירת מוסד הגמילה "נבי מוסא" על-ידי שלטונות צה"ל – של חבר הכנסת טלב אלסאנע. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאני נכנס לסוגיה של מוסד הגמילה "נבי מוסא" ברצוני לציין, כי המשלחת הפלשתינית הודיעה על דחיית ההזמנה להמשך המשא-ומתן, וכי תגובה זו הינה תוצאה הכרחית – הן עקב מדיניות הדשדוש במקום של שיחות המשא-ומתן והן עקב ההחלטות האבסורדיות של הממשלה, המתחילות מהגירוש ונמשכות בדיכוי ברצועת-עזה ובגדה המערבית. פעולות אלה הציבו בפני אנשי המשלחת שוחרי השלום הפועלים למען השגה וקידום של תהליך השלום משוכה גבוהה, שאפילו אם הם רוצים, הם אינם יכולים לחלוף מעליה.

והיום, כשראש הממשלה, מר יצחק רבין, נמצא בארצות-הברית, הייתי מבקש ממנו שיגמיש את עמדותיו וייטול יוזמה על-ידי החזרת המגורשים ועל-ידי הכרה באש"ף כנציג הלגיטימי – ועל-ידי כך ליצור פריצת דרך לקידום תהליך השלום.

לימור לבנת (הליכוד):

למה אתה לא מגנה את ניסיונות הרצח ואת מעשי הרצח שהיו בימים האחרונים?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אנחנו גינינו את המקרים אלה, אנחנו מגנים – – –

לימור לבנת (הליכוד):

יש לך מיקרופון, תגנה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אנחנו אומרים ואמרנו קודם, ותמיד, שהכיבוש הוא שורש כל הרע, ומי שמנציח את הכיבוש – –

לימור לבנת (הליכוד):

לא, לא, תגנה את הדקירה ברחובות, תגנה את – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – מנציח שפיכות דמים. אנחנו מגנים את שפיכות הדמים.

לימור לבנת (הליכוד):

– – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

את רוצה לשמוע או לצעוק?

לימור לבנת (הליכוד):

לא, אני רוצה – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

אז תקשיבי. אני לא צריך אותך כדי לגנות. תמיד גינתי את כל המקרים של שפיכות דמים ושל רצח חפים מפשע, ואני סבור – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אני רוצה לשמוע – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לבנת, הבנו את מה שאת רוצה להגיד. אני מבקשת לא להפריע כעת.

חיים קופמן (הליכוד):

אתה חוזר על אותם דברים, באותם משפטים, בכל הנאומים שלך. אתה לא סוטה לא ימינה ולא שמאלה. "גינתי, אמרתי."

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני לא צריך שתטיף לי מוסר. אם אתה כל כך מוסרי, תדאג לשים קץ לכיבוש הגורם לשפיכות הדמים הטרגית הזו; לא לגנות מדי יום ביומו, אלא לשים קץ לסבל של שני העמים על מנת לקדם את תהליך השלום. זו המטרה, זו התכלית.

חיים קופמן (הליכוד):

אצל החבר שלך חוסיין – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לא להפריע, חבר הכנסת קופמן.

חיים קופמן (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קופמן.

שאול יהלום (מפד"ל):

אבל הוא אומר דברים לא נכונים, גברתי-היושבת ראש.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה מורה, מתקן ואומר: זה נכון, זה לא נכון. אתה מחליט?

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

חיים קופמן (הליכוד):

אצל מלך הבדואים — — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

הכיוון שאתה מוביל אליו הוא טרגי.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, לא קיבלת רשות דיבור. אני מבקשת ממך לא להפריע כעת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

על מנת לשים קץ לסבל המשפחות ולמנוע רצח של חפים מפשע, יש לפעול לסיומו של הכיבוש, ועל-ידי כך לגרום לדו-קיום בשלום של שני העמים. האירועים הטרגיים האלה גורמים סבל לשני העמים. אני גינתי ומגנה כל סוג של רצח וכל סוג של שפיכות דמים, אבל הגינוי הזה לא יועיל אם לא יינקט צעד ממשי על מנת לפרוץ את מעגל הקסמים הזה, מעגל שפיכות הדמים, על-ידי שלום והכרה בזכויות הלגיטימיות של העם הפלשטיני.

שאול יהלום (מפד"ל):

הכול על-ידי גירוש.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה לא יכול לגרש עם שלם, אפילו אם תרצה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, ביקשתי ממך לא להפריע. חבר הכנסת יהלום.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מצטער שבתור יהודי, בן של העם היהודי, שסבל מרדיפות ומגירושים, אתה ממשיך להאמין בגירוש האלה, שננקטו בימי הביניים האפלים. במאה ה-21 אתה דוגל ברעיונות האפלים האלה, השחורים, החשוכים האלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני אתייחס לנושא ההצעה לסדר-היום, והוא סגירתו של מוסד הגמילה "נבי מוסא". זה מוסד אשר הוקם על מנת לטפל ולתת תשובה על נגע הסמים, אשר פושה בחברה הן בגדה המערבית וברצועת-עזה והן בתוך מדינת ישראל.

המפעילה הינה עמותה ללא מטרות רווח, הרשומה כדין על-פי החוק הירדני. עמותה זו פועלת לקידום מטרות ציבוריות במשך שנים רבות, והחל מחודש ינואר 1992 החלה לטפל הן בגמילה והן בשיקום של נרקומנים. תכלית הטיפול היא הרחקת הנרקומנים מהסביבה אשר גרמה להידרדרות, לרבות הטפה לחזרה בתשובה, סיוע על-ידי עובדים סוציאליים ומתן טיפול רפואי, כשזה מלווה באנשי מקצוע, לרבות ייעוץ והדרכה של אנשי מקצוע.

המטופלים הם מהגדה המערבית ומרצועת-עזה.

במעמד סגירת המוסד היו 300 מטופלים, 70% מתוך מדינת ישראל, מוסלמים, נוצרים ויהודים, ואנשים אשר שירתו בצבא ונקלעו לשימוש בסמים, לא היתה להם תרופה, כל הדרכים כשלו, והם פנו לעזרת המוסד הזה – והמוסד הזה הוכיח הצלחה בקרב 70% מהמקרים אשר טופלו על-ידו.

היו תלונות של כל מיני גורמים, אשר הגמילה עצמה פגעה באינטרסים שלהם. אלה בעיקר סוחרים הסמים, שאינם מעוניינים שלקוחותיהם יפסיקו לרכוש סם ולהשתמש בו, ואז החלו לפנות בתלונות.

היו כל מיני מבצעים של הצבא. נערכו חיפושים, בהתחלה בטענה שיש בתוך המוסד מבוקשים. לא היו ולא נתפסו מבוקשים. בפעם השנייה נטען, כי המקום מהווה בית-כלא והאנשים מוחזקים בו בניגוד לרצונם, אבל אין שחר לעלילה זו. מאחר שזה מוסד וולונטרי, מי שרוצה בא ומי שלא רוצה לא בא. לכן, הטענה שאנשים הוחזקו שם בניגוד לרצונם אין לה בסיס.

ב-17 בפברואר 1993 הגיעו כוחות צבא גדולים, כיתרו את המקום, עצרו את כל הנוכחים, הן המטופלים והן המטפלים. היו שם אז כ-310 מטופלים. הם נלקחו למשטרת יריחו, נפתחו להם תיקים, ובמקום לקחת את המטופלים ולהעביר אותם למוסדות אלטרנטיביים, זרקו אותם לרחובות אלראם. אינני יודע את מי משרת הצעד הזה, חוץ מאשר את הסוחרים. למה רצו לפגוע במוסד, שכל תכליתו ומטרתו לשקם ולהחזיר אנשים לחיים נורמטיביים, לעזור למשפחותיהם ולהיפטר מנגע הסמים?

בעקבות סגירת המקום הוצא צו סגירה למשך שישה חודשים, בכל מיני טענות. אחת הטענות היא, שהמקום הזה הינו מקום של עתיקות והשימוש בו נוגד את חוק העתיקות. אינני יודע מה התכלית, כשיש לנו שני אינטרסים: האחד הוא הצלת חיי אדם, מתן טיפול, כשגורמים אחרים לא מטפלים בהם.

לדעתי, בצעד שנעשה נכללו שיקולים פסולים, שיקולים שאינם לעניין – לפגוע במוסד גמילה שכל מטרתו להציל חיי אדם, כאשר הגורמים המוסמכים אינם נוטלים יוזמה, ובמשך שנים לא נתנו תרופה ותשובה למחלה הזאת, שפשתה בחברה הערבית ללא שום מענה הולם.

על מנת לסבר את האוזן ברצוני לציין, שבתוך מדינת ישראל מדברים על 300,000 נרקומנים, מתוכם כ-100,000 נרקומנים כרוניים.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

20,000, לא 100,000 נרקומנים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

על-פי הנתונים שבידי – 300,000 משתמשים מזדמנים, אבל סגן השר הוא בר-סמכא. לפי הידוע לי, יש 100,000 נרקומנים. אם אתה אומר 20,000 נרקומנים, כנראה היה הישג כלשהו, או שלא הצליחו לגלות, או שהנתונים אינם משקפים את המציאות. יש כל מיני סיבות.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם יכול להיות שאתה טועה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

או שסגן השר טועה או שאני טועה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם זה יכול להיות.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

או שהמספרים שנתנו לנו הם שגויים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני יודע שהנתונים קשים כל כך בתוך המדינה – כך שהמציאות קשה יותר ממה שאנחנו שומעים כאן.

האוכלוסייה הערבית מהווה 17% מאזרחי המדינה. אדוני סגן השר, אם תרשה לי, על-פי הממצאים הקיימים, שיעור המשתמשים בסמים הערבים הוא כ-25%. זה שיעור גבוה מאוד, כמעט פי 1.75 משיעור האוכלוסייה הערבית באוכלוסייה הכללית. ברור לנו מה הסיבות – כאשר יש מדיניות של הזנחה, אפליה, אי-מתן תשובות הולמות והעדר מוסדות המטפלים במגזר הערבי.

יש לנו המוסד בתמרה, יש המוסד בסח'נין, שאינם מסוגלים לתת תשובות הולמות. לכן 70% מכלל המטופלים ב"נבי מוסא" היו מתוך הערבים בתוך מדינת ישראל, שלא היו להם מוסדות גמילה ומוסדות מטפלים בתוך מדינת ישראל. מה עושים? סוגרים את המוסד הזה, שכל התכלית שלו היא לעזור ולהציל אותם אנשים.

מיכאל איתן (הליכוד):

זו גם דרך לבטל את "הקו הירוק".

חיים קופמן (הליכוד):

אחת הסיבות – שרוב הסמים מוברחים מארצות ערב.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבקשך לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

באותו מוסד לא הבחינו בין ערבי לבין יהודי. הם נתנו שירות לכל פונה, כאשר המכנה המשותף הוא התייחסות לכל נרקומן כאל חולה שיש לתת לו את התרופה, העזרה והסיוע. הם מילאו את תפקידם. לאנשים אלה מגיע צ"ש, ולא עונש ולא סגירת מוסד הגמילה.

שאלה נוספת: מה האלטרנטיבה לאותם נרקומנים שהיו במוסד הגמילה הזה? נניח שהם היו מבוקשים – למה לא היתה אפשרות לעצור אותם ולתת למוסד הגמילה אפשרות להמשיך לפעול ולהציל נפשות?

אי לכך, אבקש לקיים דיון בהצעתי זו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלסאנע. אני מזמינה את סגן שר הביטחון להתייחס להצעה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מטפל פה היום בהרבה מאוד נושאים שאינם קשורים באופן ישיר למחויבות הביטחונית שלנו.

לכן אני רוצה לענות בקיצור, ואך ורק לתחום הנוגע אלי. אני רוצה להזכיר, שהמוסד נסגר ב-17 בפברואר 1993. האנשים שהיו בו פונו למשטרת יריחו ושוחררו בתום חקירתם. במקום נמצאו חומר החשוד כחומר הסתה, 20 סכינים, ארבעה בקבוקים עם חומר דליק, רמקולים ואלות.

מיכאל איתן (הליכוד):

הם היו מסוממים.

לימור לבנת (הליכוד):

סגן שר הביטחון מ' גור:

הממצאים הועברו למשטרת יריחו.

אני לא מטפל בסמים ואין לי אחריות ישירה לתחום הזה, גם לא למשרד הביטחון.

המוסד הזה נסגר לא מנימוקים מקצועיים כאלה או אחרים, אלא מנימוקים הקשורים לביטחון.

לכן אני לא רואה שום מקום לדיון באיזה מקום אחר, פרט לוועדת החוץ והביטחון, אם בכלל.

אם סגן השר המטפל בענייני סמים רוצה לומר כמה מלים בעניין הסמים, בבקשה. מבחינתי – – –

חיים קופמן (הליכוד):

סמים וסכינים.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אם ימשיכו בסמים יגיעו לסכינים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מבחינתי, המקום היחיד שבו ניתן לדון בסוגיה הזאת ברצינות הוא ועדת החוץ והביטחון.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

יש לי הצעה אחרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני סגן שר הביטחון הציע, אם כך? – לדון בנושא במסגרת ועדת החוץ והביטחון. תודה לסגן שר הביטחון.

חבר הכנסת וליד חאג' יחיא מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני לא יודע מה השיקולים הביטחוניים שכבוד סגן שר הביטחון דיבר עליהם, והאם הם בעלי משקל כדי לסגור את המוסד הזה. אבל אני תוהה איך אפשר לסגור את המוסד הזה ולא למצוא אלטרנטיבה, אפילו אם, נניח, הגיעו למסקנה מוצדקת, שזה באמת מקום לא כל כך ביטחוני או משמש לדבר-מה. קודם כול, הדבר הוא בגדר חשד בינתיים, ואני לא יודע אם מאז ועד היום לא הגיעו למסקנות שיכולות להבהיר את התמונה – האם החשדות האלה מוצדקים או לא מוצדקים, ואם כן – מה גורלם של אלה שהיו בתהליך של גמילה ונזרקו לרחוב. אני מבקש לדון בנושא זה בצורה אובייקטיבית יותר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה ביקשת להסיר את הנושא מסדר-היום.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

לכן אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת וליד חאג' יחיא.

סגן השר אלי בן-מנחם מבקש לתקן נתונים שמסר כאן חבר הכנסת אלסאנע. בבקשה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת אלסאנע, אתה זרקת נתונים מעל הבמה, ואני מבקש לתקן, כי סגן שר הביטחון מוטה גור אחראי לנושא מבחינה ביטחונית, ואני אחראי, מטעם ראש הממשלה, לנושא הסמים. אני רוצה להתייחס לנתונים שמסרת פה.

האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל נמדדת כמגזר, לכן שיעור המשתמשים בתוך המגזר הזה הוא גבוה יותר משהוא בכלל האוכלוסייה היהודית. אם אקח מגזר בתוך האוכלוסייה היהודית, לדוגמה – שכונות מצוקה, או קטע מסוים, אני לא בטוח שהשיעורים יהיו נמוכים יותר מאשר במגזר שלך.

לנושא עצמו. כ-20% מתקציב המדינה ברשות למלחמה בסמים מוזרמים לאוכלוסייה הערבית, מעל ומעבר לשיעור שלהם בכלל האוכלוסייה. אתה יודע שיש לנו – תמרה. אנחנו פותחים אשפוזית-יום בנצרת. אל-הילאל, גוף שפועל בנושא ההסברה בתוך המגזר הערבי, מקבל תקציבים מאתנו. השנה אנחנו מתכוונים להגדיל את התקציבים למגזר הערבי. כלומר, מבחינה זו האוכלוסייה הערבית מועדפת בהשוואה לאוכלוסייה היהודית, מקבלת יותר כסף מאשר מקומות אחרים, אולי בגלל הבעיה

הספציפית שהעלית קודם. כלומר, אני רוצה לתקן, כי זה לא מדויק שמזניחים אותם ושמים אותם בצד.

הקשר ההדוק היחיד בין האוכלוסייה היהודית ובין האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל הוא, לצערי, דווקא בנושא הסמים, ואתה יודע זאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לקצר.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

לכן, פה אנחנו משקיעים יותר כדי לגמד את הנגע הזה גם בקרב המגזר הערבי וגם בקרב המגזר שלנו, היהודי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן השר בן-מנחם. חבר הכנסת אלסאנע, האם אתה מסכים להצעתו של סגן שר הביטחון לדון בהצעתך בוועדת החוץ והביטחון?

טלב אלסאנע (מד"ע):

כן, מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, נעבור להצבעה בעד או נגד דיון בהצעה בוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

14 בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת שההצעה הועברה לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

**הצעה לסדר-היום החלטת ועדת השרים לתיאום ומינהל – חשש לפוליטיזציה של
המנגנון הממשלתי**

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 1310, בנושא: החלטת ועדת השרים לתיאום ומינהל – חשש לפוליטיזציה של המנגנון הממשלתי, מאת חברת הכנסת לימור לבנת. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לשם ההבהרה: חבר הכנסת דן מרידור, שהעלה את ההצעה הזאת והיה אמור להעלותה גם היום כאן, נאלץ מסיבות משפחתיות לצאת וביקש ממני להחליף אותו. באישור מזכיר הכנסת, כך נקבע. בעניין הזה אני ממלאת את מקומו.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

האם זה בהתאם לתקנון?

היו"ר א' סלמוביץ:

באישורו של מזכיר הכנסת. יש מקרים מיוחדים כאלה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני רק נתבקשתי לבצע משימה. אני מבצעת אותה ואני אבצע אותה עם כל הלב.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ועדת השרים לתיאום ומינהל בראשותו של השר שמעון שטרית החליטה בשבוע שעבר להמליץ על מינוי משנים למנכ"לים בכל משרדי הממשלה, שלא בדרך של מכרז. החלטה זו זכתה לביקורת חמורה השבוע בוועדה לביקורת המדינה מפי נציב שירות המדינה ומפי מבקרת המדינה. כל המומחים הביעו התנגדות להחלטה הזאת. שר האוצר ושר המשפטים, באמצעות נציגיהם בוועדת השרים לתיאום ומינהל, הביעו התנגדות. ההחלטה עומדת בניגוד להחלטת ועדת-קוברסקי, שהמליצה להחיל את הכללים המקובלים, דהיינו מכרזים, בשירות המדינה, על המשנים למנכ"לים.

רענן כהן (העבודה):

מה רע בזה?

לימור לבנת (הליכוד):

אבל ועדת השרים לתיאום ומינהל קיבלה החלטה, למרות כל אלה. ודרך אגב, בהצבעה השתתף, כמו גם בדיון, רק שר אחד, השר שמעון שטרית.

על-פי תקנון הממשלה, אם לא יוגש ערעור בתוך שבועיים – דהיינו, ביום רביעי הבא – תקבל החלטת ועדת השרים תוקף של החלטת ממשלה.

עכשיו אני רוצה לומר בכמה מלים למה זה פסול ולמה המגמה הזאת היא אבסורדית, וזה בתשובה –

רענן כהן (העבודה):

לימור לבנת (הליכוד):

הייתי מגיעה לזה בלאו הכי, חבר הכנסת רענן כהן, תאמין לי.

רענן כהן (העבודה):

מה יש? מה רע בזה?

לימור לבנת (הליכוד):

מפלגתך ומפלגות הקואליציה מתחו ביקורת קשה ביותר על ממשלת הליכוד, על ממשלות קודמות, בגין מינויים פוליטיים. והרי הם הבטיחו לציבור שהם ינהגו אחרת לגמרי. והרי רק אתמול עברה הצעת חוק פרטית של חברי הכנסת אורון וצוקר – –

רענן כהן (העבודה):

הם הבטיחו לפני הבחירות.

לימור לבנת (הליכוד):

– – בוועדת החוקה, חוק ומשפט, הצעה שכבר עברה בקריאה ראשונה במליאת הכנסת, שבאה להסדיר את עניין המינויים בדירקטוריונים.

ועכשיו בואו נראה איך נוהגת באמת הממשלה החדשה, אותה ממשלה שצעקה לליכוד: מושחתים, נמאסתם. הנה כמה ממעלליה.

רענן כהן (העבודה):

אנחנו נמשיך לצעוק.

לימור לבנת (הליכוד):

צריך להחליף את השלט ולכוון אותו למערך.

מינויו של יוסי גינוסר כמנכ"ל משרד השיכון עדיין מושעה, על-פי החלטת בג"ץ, משום שלא נמסרו, מסתבר, כל הנתונים לוועדה שדנה בכשירות מינויו. ומינויו של יוסי קוצ'יק לנציב שירות המדינה, כשבקבות בג"ץ שאני הגשתי החליטה הוועדה, מבהלה, שהוא אינו מתאים לתפקידו ופסלה אותו.

רענו כהן (העבודה):

הוא מתאים.

לימור לבנת (הליכוד):

ודוד לפלר, מנכ"ל שירות התעסוקה, אמר בריאיון ל"גלובס" ב-3 בספטמבר 1992: "בלי להתחסד, אני מינוי פוליטי"; ציטוט ישיר מפיו. וגיד קדמן, מראשי מחנה רבין, מונה לסמנכ"ל הביטוח הלאומי, וכרגע מתבררת תלונה בנציבות שירות המדינה על השתתפותו, בניגוד לחוק, בישיבות לשכת מפלגת העבודה. ועמוס רון, פעיל מפלגת העבודה, מקורב לשחל, מונה לסמנכ"ל שיווק ב"בזק" ומינה פקידה לטיפול בנושאים פוליטיים. עשרות דירקטורים בחברות ממשלתיות מונו. עוד מספר כזה, פחות או יותר, גם נפסלו. שר המשטרה ביקש למנות את רן ליושב-ראש המועצה לשידורים בכבלים. הוא נפסל למשרה זו פעמיים על-ידי ועדת-קרפ, אבל שחל הביא את זה לישיבת הממשלה מתוך מגמה לעקוף את החלטת הוועדות. למעשה מדובר כאן במגמה לעקוף את ועדות משרד המשפטים, שמונו על-פי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה.

אני רוצה להזכיר שבתקופת הליכוד היתה ועדה אחת כזאת, אבל עכשיו יש ארבע, כי כל כך הרבה מינויים רוצים לבצע, שאין זמן וצרכים ארבע ועדות כדי לדון בכל המינויים.

יורם לס (העבודה):

מה היה בתקופת הליכוד? בתקופת הליכוד מה היה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס.

לימור לבנת (הליכוד):

ברור שהממשלה הזאת מנסה לרצות את פעיליה.

יורם לס (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס, אני מבקשת ממך שלא להפריע.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת לס, אני יודעת שאתה אוהב לצעוק, אבל זה לא יעזור לך הפעם.

יורם לס (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת לס, אתה אוהב לנופף באצבע ולצעוק, אני מכירה את זה. תירגע, פרופסור לס. אני מציעה לך לקחת אולי משהו להרגעה, פרופסור לס.

יורם לס (העבודה):

לימור לבנת (הליכוד):

תירגע.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס, אני מבקשת ממך.

לימור לבנת (הליכוד):

אני רוצה עכשיו להגיע – – –

חיים קופמן (הליכוד):

הרי אתה היית מינוי פוליטי, חבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

חיים קופמן (הליכוד):

אתה היית מינוי פוליטי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קופמן.

יורם לס (העבודה):

אתה ראית מה כתבו עליה בעיתון בקשר למרכז הבנייה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס.

חיים קופמן (הליכוד):

עליך לא כתבו, כי לא עשית כלום.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה כתבו?

יורם לס (העבודה):

— — —

אסתר סלמוביץ (צומת):

חבר הכנסת לס, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת לס חבר בקואליציה — — —

יורם לס (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אני לא אפשרתי לך.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת לס חבר בקואליציה, שמבקרת המדינה הזאת, שהוא מתגדר בה עכשיו, קבעה לגביה הבוקר — זה מופיע בעיתונים — שפלא שבג"ץ לא פסל את הבחירות בגין אותם דברים שנעשו במפלגת העבודה ובמפלגות הקואליציה ובמפלגות אחרות.

רענן כהן (העבודה):

זה על חברי הליכוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן.

לימור לבנת (הליכוד):

דוח המבקרת על הליכוד היה דוח חיובי ביותר.

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלול.

יורם לס (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס, אתה ממשיך להפריע.

יורם לס (העבודה):

— — — על החשבוניות.

לימור לבנת (הליכוד):

הרי מבקרת המדינה קבעה שמפלגת העבודה קנתה שלטון בכסף. היא קבעה את זה, כדאי לכם להיות זהירים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בוחבוט.

לימור לבנת (הליכוד):

חכמים, היזהרו בדבריכם.

יורם לס (העבודה):

מה בית-המשפט העליון אמר עליכם?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס.

רענן כהן (העבודה):

היא מדברת על — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, לא נתתי לך את רשות הדיבור.

רענן כהן (העבודה):

— — — בכסף? גם היא היתה עושה אותו דבר.

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, לא נותנים לאשה לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שמאי, אני מבקשת ממך לאפשר לדוברת להמשיך.

לימור לבנת (הליכוד):

זה לגמרי לא שייך לעניין. אני לא מבקשת שום פריבילגיה משום שאני אשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

גם את זה צריך לכבד.

לימור לבנת (הליכוד):

זה בסך הכול במסגרת הכללים המקובלים בכנסת. הכול בסדר.

עכשיו אני רוצה להגיע למינויו של אדון מנחם זולחובסקי, כנראה על-פי הנחיותיו של שמעון שבס — —

רענן כהן (העבודה):

מי זה?

לימור לבנת (הליכוד):

— — — ברשות שדות התעופה. המצב הוא, שמזמן כבר היתה מגמה למנות אותו לסמנכ"ל או למשנה לסמנכ"ל ברשות, אבל היתה בעיה, כי כדי למנות סמנכ"ל צריך להוציא מכרז רשמי, והיה חשש כי נראה שהוא לא יוכל לעבור אותו. זולוחובסקי דן שימש כמארגן עצרות של יצחק רבין במערכת הבחירות. בסופו של דבר הוחלט להמציא בשבילו תפקיד. התפקיד הוא: מתאם לענייני מסופים בין-יבשתיים. עכשיו צריך לדעת: יש רק מסוף בין-יבשתי אחד בטאבה, אחד, אבל הוא יתאם את המסוף הזה. השכר שהוא יקבל הוא כמעט 300,000 שקל לשנה, פלוס רכב צמוד בתקן סמנכ"ל.

ואני רוצה שחברי הכנסת ידעו: מועצת רשות שדות התעופה נאלצה, על-ידי כפייה של שר התחבורה, לאשר את המינוי הזה. היא אישרה אותו, ואני מצטטת מתוך פרוטוקול של ישיבת מועצת הרשות, מדברים שאמר דירקטור מקורב לשר קיסר, ששמו אריק אכמון. הוא אמר שם כך: "אני מעורה בתהליך. יש תהליכים שאני מגדיר אותם תחת הכותרת של 'כשר אבל מסריח'". כך אמר מקורבו של קיסר, דירקטור ברשות: כשר, אבל מסריח. מסריח – זה נכון. ועוד הוא אומר, אריק אכמון: "אני לא חוקר אתכם, חברי מועצת הרשות, מה עבר עליכם עד שהסכמתם לזה. אני מתאר לי שלא עבר עליכם כל-כך קל ואני יכול להביע את הסימפתיה שלי, אבל אני רואה את זה כפרוגטיבה של השר ולכן אני תומך במינוי".

ואני קובעת פה, והשר שטרית, פרופסור למשפטים, יודע: יש פסק-דין של בית-הדין לעבודה, שקובע שאסור לשר להתערב בשום דרך, וגם לא "לשכנע" – ואני אומרת זאת במרכאות כפולות ומכופלות – את מנכ"ל הרשות, רשות שדות התעופה – במקרה זה פסק-הדין הוא לגבי רשות הנמלים – לקבוע שום מינוי, למעט מנכ"ל או משנה למנכ"ל.

ואני חוזרת וקוראת מתוך הפרוטוקולים. אומר דירקטור, שהוא נציג האוצר, למרות כל הלחצים שהופעלו עליו, על אותו מינוי: "המקרה הזה, לטעמי, חורג בהרבה מגבולות הטעם הטוב, ועוד אין לנו האחריות על המסופים הנוספים שמנפנים בהם". "בשביל מה זה?" – הוא אומר – "אנחנו יודעים פה רק דבר אחד: שהאיש הזה צריך לקבל משכורת של סמנכ"ל, שזה למעלה מ-250,000 דולר". ועוד ועוד ועוד.

טוב, ברור לגמרי שכאן מפלגת העבודה משתוללת עם מינויים פוליטיים, והרי כבר קרא חברי חבר הכנסת איתן מעל הדוכן הזה את מכתבם של שישה חברי כנסת לרבין, שדרשו למנות פעילי שטח, למנות מינויים פוליטיים.

אבל אני רוצה לומר לכם, ידידי: הדבר הגרוע ביותר הם הפיטורים הפוליטיים שהממשלה הזאת מבצעת, מעבר לכל המינויים האלה, מעבר לעשרות, ואני הזכרתי רק מקצת המינויים שמתבצעים כאן יום יום ושעה שעה.

רענן כהן (העבודה):

הם לא היו טובים, לא היו להם כישורים.

לימור לבנת (הליכוד):

בשקט בשקט, לאט לאט, מפטרת הממשלה הזאת כל מי שנחשד בזהות פוליטית שאינה מפלגת העבודה ומפלגות הקואליציה. כל מי שחשוד כמזוהה עם הליכוד מפוטר מייד על-ידם. הראשון בזה היה דווקא השר שמעון שטרית, טוב שהוא משיב היום כאן, שפיטר בפקס את מנכ"ל מועצת הגליל, ועל זה כבר דיברנו כאן במליאה. וחוליית הפיקוח על עובדי יש"ע – היה פה קודם דיון באותו נושא, ושרת העבודה והרווחה אמרה שצריך חוליית פיקוח כזאת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

מה עם מרכז הבנייה?

לימור לבנת (הליכוד):

אחריו היה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בוחבוט, אל תפריע כעת. תבקש את רשות הדיבור – אני אתן לך. לא עכשיו.

לימור לבנת (הליכוד):

אחריו היה מזכ"ל מפלגת העבודה, זוילי, זה מהפוליגרף, אתם זוכרים, שאמר שהליכוד ביצע 2,000 מינויים וצריך לפטר 2,000 איש בשירות המדינה. ועכשיו ראש הממשלה, יצחק רבין, הקופירייטר הכי טוב במדינה. מה הוא אמר? הוא אמר: מסמרים בלי ראש. הוא אמר כך: אם שר אינו יכול לקבוע מי הם האנשים המתאימים, בשביל הישגים יש צורך באנשים איכותיים – הוא אמר – ולא בפקידים שהם בסך הכול מסמר בלי ראש.

אינני רוצה להרחיב את הדיבור על מה שכבר נכתב ונאמר, הפגיעה הזאת של רבין, הוא התחיל עם "הפוגלים" – –

רענן כהן (העבודה):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, גם לך אני מוסיפה – – – ואני מבקשת לא להפריע.

לימור לבנת (הליכוד):

– – הוא עובר לפקידים, הוא נוהג להעליב את הפקידים, הוא פוגע בפקידי הממשלה, וכל זה למה? כי הרי רבין לא מסוגל לבצע את מה שהוא הבטיח. הוא לא מבצע. הוא הבטיח כל כך הרבה דברים לציבור, הוא קיבל את אמון הציבור, הוא לא יכול לבצע, הוא לא מסוגל. אז את מי הוא מאשים? את מפלגת העבודה? את עצמו? – –

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שמאי.

לימור לבנת (הליכוד):

– – את השרים? את הפקידים, את עובדי המדינה, את האנשים שיושבים שם מטעם המדינה ועובדים, ואמורים לבצע את עבודתם יום יום – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסכם.

לימור לבנת (הליכוד):

– – תוך אמון של הממונים עליהם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת, אבקשך לסיים.

לימור לבנת (הליכוד):

רק רגע אחד. היו לי הפרעות כאלה שלא אפשרו לי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

כבר ניכיתי אותן.

קריאות:

— — —

יורם לס (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס, אל תתחיל שוב. אני מבקשת ממך לאפשר לנואמת לסיים את דבריה. חבר הכנסת לס, אל תתחיל שוב.

לימור לבנת (הליכוד):

אני תיקף אסיים, אבל אני בכל זאת רוצה – – –

יורם לס (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אל תתחיל עם זה שוב.

לימור לבנת (הליכוד):

אני בכל זאת רוצה – – –

יורם לס (העבודה):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

– – –

לימור לבנת (הליכוד):

בג"ץ אסר את פיטורי יושב-ראש רשות הגנים הלאומיים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס. חבר הכנסת לס.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת לס, את העניין הזה נברר בוועדת האתיקה, אבל זה בנפרד. כרגע הצרחות שלך לא עושות עלי שום רושם.

יורם לס (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס.

לימור לבנת (הליכוד):

שום רושם, שום רושם.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים.

לימור לבנת (הליכוד):

בג"ץ אסר את פיטורי יושב-ראש רשות הגנים הלאומיים יוסי ריעני, בית-הדין לעבודה הוציא צו מניעה נגד פיטורי דובר רשות הנמלים והרכבות, אורי יעקב, תוך קביעה שהפיטורים – –

בנימין טמקין (מרצ):

לימור לבנת (הליכוד):

– – נעשו על רקע פוליטי בלבד, בצורה בלתי תקינה, וכך פוטרו עוד ועוד ועוד.

מצדי אתה יכול ללכת בכלל, מצדי אתה יכול ללכת בכלל.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין.

לימור לבנת (הליכוד):

אתם מוליכים את האנשים שלנו הביתה. על מה אתה מדבר? איך אתה לא מתבייש?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת ממך.

קריאה:

הם לא מתאימים.

בנימין טמקין (מרצ):

לימור לבנת (הליכוד):

ההיסטוריה של יורם לס לא נתנה לי לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני מבקשת ממך לסיים.

לימור לבנת (הליכוד):

כן, אני אסיים. עוד רגע.

קריאות:

לימור לבנת (הליכוד):

אבל אני רוצה להדגיש – אני מייד מסיימת – שלא מפטרים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אבקש כבר לסיים.

לימור לבנת (הליכוד):

לא מפטרים רק בעלי תפקידים בכירים, הם יורים גם בפקידות, הם יורים גם בנהגים, הם יורים גם בבעלי תפקידים זוטרים, ובלבד שהם מזוהים עם הליכוד – – –

רענן כהן (העבודה):

אל תגזימי.

לימור לבנת (הליכוד):

אינני מגזימה; אני יכולה להוכיח כל מלה שאני אומרת.

רענן כהן (העבודה):

את מגזימה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים, חברת הכנסת לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

אני רוצה לסכם ולומר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חרגת מעל ומעבר.

לימור לבנת (הליכוד):

אני אסכם ואומר: הליכוד לא פיטר אנשים – – –

קריאות:

— — —

יורם לס (העבודה):

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

הליכוד מינה אנשים שהיו פסולים עד שנת 1977 – – –

קריאות:

— — —

יורם לס (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס.

לימור לבנת (הליכוד):

אתה מוכרח להירגע. לדעתי, היה צריך להוציא אותו ואז לא היתה בעיה כמה זמן אני מדברת.

היו"ר א' סלמוביץ:

— — — אני קובעת. אני מבקשת ממך.

יורם לס (העבודה):

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

— — — עדיין, בבחירות — — —

קריאות:

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

לימור לבנת (הליכוד):

ראו זה פלא, בבחירות שהיו לפני עשרה חודשים להסתדרות עובדי המדינה, אחרי 15 שנות שלטון ליכוד, מפלגת העבודה קיבלה — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת ממך לסיים.

לימור לבנת (הליכוד):

— — — מפלגת העבודה קיבלה 55%. זאת תשובתי לכל אלה שצועקים כאן, לכל הצרחנים והצעקנים
— — —

קריאות:

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

תפסיקו לפטר, תפסיקו להוליך שולל את הציבור. אתם נכשלתם ולא הפקידים, לא הפקידות ולא אנשי הליכוד. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת.

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה את כבוד שר הכלכלה והתכנון להתייחס להצעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת אורון. חברי הכנסת. חבר הכנסת יהלום. חבר הכנסת אורון. אני מבקשת לאפשר לנואם לשאת את דבריו.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לדעת הכול חיוני למדינת ישראל שירות ממשלתי בעל רמה מקצועית מעולה, הפועל לפי שיקולים ענייניים בלבד. חיוני ששירות המדינה יהיה נקי משיקולים זרים, וגם שייראה לעיני הציבור שהוא ענייני, גם מבחינת מראית עין.

צריך לזכור, שכאשר שר צריך להפעיל את המשרד שאותו הוא חייב לנהל על-פי החוק, ועל-פי האחריות הציבורית שלו, הוא מנהל אותו על-פי המדיניות שהממשלה קבעה ועל-פי המדיניות שלו.

מדינות רבות בעולם מתלבטות בשאלה, איך מבטיחים את היכולת של שר להפעיל את משרדו לפי מדיניותו ולא לפי המדיניות של העובדים, כי במשטר דמוקרטי מי שצריך לנהל את המשרד הוא השר העומד בראשו, ולא לנהל אותו לפי מדיניות של העובדים, לפי שיקולם בלבד.

המינהל הממשלתי צריך, כמובן, כלים מקצועיים, ויש התלבטות. בארצות-הברית יש מדיניות שונה. עם כניסת ממשל חדש, ביחד עם הנשיא מתחלפים 3,000 4,000 נושאי משרות בכירות. בישראל הדבר לא מקובל, אלא מקובל ששרים רשאים להחליף את צוות השר וכן את האנשים שהם במינוי הממשלה, לרבות המנכ"לים. זה הנוהל המקובל בישראל. באנגליה, למשל, מקובל שגם המנכ"ל נשאר, לא רק העובדים הרגילים, גם המנכ"ל, ואצלנו המנכ"ל לא נשאר.

שאול יהלום (מפד"ל):

פרופסור לס היה נשאר.

יורם לס (העבודה):

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת. כן, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

זאת המדיניות המקובלת במדינת ישראל, שצוות השר ואנשים שמתמנים באישור הממשלה, כגון המנכ"לים, הם בשיקול דעת הממשלה, והם מכהנים בשיקול דעת הממשלה. מה שמקובל באנגליה הוא, שהשר נעזר ביועצים מקצועיים לשם השגת המטרה של אכיפת מדיניותו על המשרד. בארצות-הברית לא רואים ביועצים מקצועיים מנגנון מספק כדי להבטיח את המטרה הזאת.

הממשלה אימצה את המלצות ועדת-קוברסקי. הרעיון של מינוי משנים למנכ"ל נובע מהמלצות ועדת-קוברסקי, בואו נבהיר כאן קודם כול את הנקודה הזאת, שלא היתה כל כך ברורה בעקבות ההתבטאויות הציבוריות של כמה אנשים. ההמלצה למנות משנים למנכ"ל היתה הצעה של הוועדה. השאלה היתה, כיצד למנות את המשנים? המודל האחד שהוצע הוא, שזה יהיה מינוי מתוך עובדי המשרד, בדרך של מכרז, כדי לתת רצף והמשכיות למשרד עצמו בגלל חילופי המנכ"לים. זה היה המודל של ועדת-קוברסקי.

הגישה הנגדית היתה, שצריך אומנם משנה למנכ"ל: א. כדי לסייע למנכ"ל במילוי המשימות שלו, בעבודת מטה, בריכוז נושאים שיוטלו עליו, אבל הדרך למינויו היא לא בדרך של מכרז אלא בדרך של אישור החלטתו של השר על-ידי הממשלה, בכפיפות – ואת זה חברת הכנסת לימור לבנת לא חשבה שהיא צריכה לומר לציבור – וזה על יסוד החלטה מקצועית בדבר כשירותו. בהחלטה של הממשלה או של ועדת השרים נאמר במפורש: לא תאשר הממשלה מינוי אלא לאחר שוועדת המינויים העליונה, שמורכבת מצוות מקצועי, אישרה את כשירותו לתפקיד והגישה לממשלה חוות דעת בנדון.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, כמה שרים השתתפו בישיבה של ועדת השרים הזאת?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מבקש לספר לך סוד.

דוד צוקר (מרצ):

משה נסים (הליכוד):

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

שנייה, לא, אני רוצה לספר לו סוד, הוא חבר כנסת חדש.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לא להפריע.

יורם לס (העבודה):

משה נסים (הליכוד):

אלה הישיבות המוצלחות ביותר.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

חבר הכנסת יהלום, אני שומע הערה משר ותיק מאוד, מנוסה מאוד, שמילא שורת תפקידים בכירים, והוא אומר לך, בעדות אישית, שאלה הישיבות המוצלחות יותר, כשיש שר אחד ששומע את כל העמדות וקובע.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני מבקשת ממך לא להפריע.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אבל אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת יהלום – – –

דוד צוקר (מרצ):

תלוי איזה שר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד השר, אם שר אחד יכול לעשות עבודה חשובה, למה צריך משנה למנכ"ל?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

זה רק לגבי שרים, רק שרים הם כל כך חכמים.

אבל, חבר הכנסת יהלום, אני מענה לך ברצינות. כמה פעמים ישבה ועדה של הכנסת, שהיו בה בעבר לא חמישה חברים, כמו בוועדת שרים לתיאום ומינהל, אלא 27 ו-29 חברים, וישב היושב-ראש לבדו? כמה חוקים התקבלו בכנסת הזאת רק בקולו של היושב-ראש? איך אתה בא – – –

משה נסים (הליכוד):

היושב-ראש ועוד אחד, שניים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לא, אפילו לבדו.

משה נסים (הליכוד):

מי הציג את החוק?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לא, אני לא מדבר על המליאה, אלא על ועדה. בוועדה של הכנסת, שבה חברים לא רק חמישה איש, כמו בוועדת שרים לתיאום ומינהל, כמה פעמים קרה שהשתתפת – – –

חיים אורון (מרצ):

אדוני השר, הבעיה של ההחלטה היא טיבה, לא – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

רגע, חבר הכנסת אורון, אני חשבתי שראוי לענות גם על הערת הביניים הזאת, ואני מייחס לה את החשיבות הראויה.

דוד צוקר (מרצ):

אם כי חשיבות מוגבלת, מצומצמת.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מוכן אפילו להסכים אתך.

שאול יהלום (מפד"ל):

יורם לס (העבודה):

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

על כל פנים, אני רוצה לחזור לעניין. הממשלה, בישיבתה בחודש נובמבר, קיבלה החלטה שבה היא מבקשת לדון בנושא המשנים למנכ"ל. מכיוון שהנושא הזה הוא בתחום האחריות של ועדת השרים לתיאום ומינהל, הוחלט באותה ישיבה שוועדת השרים לתיאום ומינהל תכין הצעה לממשלה. ואומנם התקיימו שתי ישיבות בנושא הזה, הוזמנו מומחים, נאמרו דברים והובעו דעות לכאן ולכאן. היתה הצעה שלא למנות כלל משנה, דבר המנוגד להמלצות ועדת-קוברסקי, והיתה הצעה שנייה – למנות משנה, אבל בדרך של מכרז, והיתה הצעה שלישית – למנות את המשנה בדרך של סעיף 23 לחוק שירות המדינה (מינויים), זאת אומרת: השר מציע לממשלה.

אני לא רוצה לומר שום דבר אישי לא על מי שדיבר כאן ולא על מי שלא דיבר כאן, אבל דעו לכם שיש מצבים ששרים מתחלפים ויש מצבים ששרים יכולים למנות, גם בדרך של מכרז, מינויים של אנשים שהם לפי השקפתם הפוליטית. חברת הכנסת לימור לבנת יודעת שהעובדה שזה במכרז אין פירושה שאנשים חפים מהשקפה פוליטית; זאת אומרת, זה ידוע, זו ההנחה המציאותית שלנו. ואתם יודעים מה קורה כשבא שר למשרד – ואין זה משנה אם זה שר מהליכוד או שר מהמערך – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני השר, מה היתה עמדת שר האוצר ועמדת שר המשפטים? הרי נציגיהם היו בוועדה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

שר האוצר ושר המשפטים, נציגיהם היו בוועדה, וחברת הכנסת לימור לבנת דיווחה על כך בפירוט.

אתה יודע, חבר הכנסת שמאי, אילו הסכמת כל פעם למה ששר האוצר אומר, הייתי מבין. אבל שר האוצר – גם הקודם וגם הנוכחי – היה נגד קצבאות ילדים, ואתה היית בעד. פתאום אתה רוצה להסתמך עליו? שר המשפטים הקודם התנגד לחוק הערבות, ואתה הצבעת אתי. אז עכשיו אתה מסתמך על שר המשפטים? למה לך? שר המשפטים, כבודו במקומו מונח.

יעקב שמאי (הליכוד):

שר התעשייה והמסחר התנגד לחוק המשכנתאות, ואני הצבעתי בעד, והוא עבר.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

יוצא מן הכלל. לכן אני אומר: בוא לא נניח שהעובדה ששר המשפטים או שר האוצר מתנגדים – זו מחלוקת עניינית, הכול לגיטימי, כל אחד בדעתו. לכן אני לא חושב שדווקא אתה, שידוע כמי שנוקט עמדות לגוף העניין, זה ישנה לך. אם לגוף העניין, צריך לתת שיקול דעת לשר לבחור אנשים כדי שהוא יוכל לאכוף את מדיניותו, ואם הציבור יגיד: למה לא הגשמת מדיניות מסוימת? הוא לא יוכל להגיד: השר הקודם השאיר לי מסמרים בלי ראש – וזה יכול להיות, בשיטה שאת גורסת אותה, שבשום פנים ואופן לא ניתן שיקול דעת לרובד קטן, מנכ"ל ומשנה למנכ"ל – – –

חיים קופמן (הליכוד):

סליחה, כבוד השר, כשהייתם באופוזיציה, למה לא הצעת הצעה יפה וחכמה כזאת? למה כל ההמצאות האלה רק אחרי המהפך?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

ההצעה הזאת היתה מונחת לפני הממשלה הקודמת. היא לא קיימה דיון על זה. לכן – – –

חיים קופמן (הליכוד):

אתה היית תומך בזאת?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני בהחלט הייתי תומך, ואני מציע שהסדר הזה יישאר לא רק בתקופת הממשלה הזאת, אלא גם בתקופת הממשלה הבאה, כדי שאלה שאנחנו נמנה, אם כעבור 20 שנה נחזור לאופוזיציה – – –

רון נחמן (הליכוד):

עד מאה ועשרים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

ואם אתם תיכנסו לממשלה, תוכלו להחליט שאתם ממנים משנה למנכ"ל, ולא תצטרכו לשחק בתרגילים ולשלם – – –

משה נסים (הליכוד):

אתה לא מסתפק ב-15 שנה, דווקא 20 שנה?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גם 15 שנה.

חבר הכנסת קופמן, אני רוצה להזכיר לך משהו. אתה יודע שבמצבים כאלה, כדי לפנות מקומות, השר הנכנס מאשר לא פעם אחת ולא פעמיים הטבות חריגות, כדי לשכנע את האיש לפרוש ולפנות את המקום. זה גורם להוצאה ציבורית מיותרת. לכן, ביסוד החשיבה הזאת יש לא רק כוונה לאפשר לשר להפעיל את המשרד לפי השקפתו, ולא לפי השקפה של קודמו שמינה את האנשים לתפקיד, אלא גם כוונה לחסוך בכסף ציבורי, המוצא כתוצאה מכך ששר הנכנס לתפקידו, ולא משנה מאיזו מפלגה הוא, רוצה לפנות מקומות כדי למנות את מקורביו.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני השר, הליכוד טעה, מפני שפרופסור לס לא היה מפוטר אם – – –

משה נסים (הליכוד):

מי פיטר אותו?

יעקב שמאי (הליכוד):

המערך.

יורם לס (העבודה):

המערך מת, יש העבודה.

חיים קופמן (הליכוד):

אין עבודה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני חייב להגיד לך – – –

קריאות:

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת. חבר הכנסת לס. חברת הכנסת לימור לבנת. חבר הכנסת קופמן.

חיים קופמן (הליכוד):

אין "רבוטה".

קריאות:

– – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר לכם, שכאשר ישבתי ושמעתי את הנאום הנלהב של חברת הכנסת לימור לבנת, חשבתי שזו אחת מל"ו צדיקים שבאה להטיף מוסר לשלטון מושחת, וקצת פשפשתי בזיכרוני, האם אדם שרוצה לשאת בקול רם טענות מוסריות כאלה לא צריך לבוא בידיים נקיות. יש כלל, שמי שבא לבג"ץ צריך לבוא בידיים נקיות. לי יש הרגשה, שבפעם הבאה שהליכוד יבחר להציג את הנושא, אולי גם כדאי לו לבחור אדם אחר, שלא יהיה אפשר להגיד לו: אתה מדבר? הרי אותך מינו, אתה כבר הופעת בדיווחים רשמיים של הגורמים הרלבנטיים.

לימור לבנת (הליכוד):

מה התשובות הענייניות שלך, לא הכפשות?

קריאה:

זה לא ענייני?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

כל מה שאמרתי עכשיו מתועד בדוח שלא רציתי להזכיר אותו, אבל לאור העובדה שאת טוענת שזו הכפשה, הריני להזכיר לך שבדוח ביקורת המדינה מס' 42 ובדוח שעסק במרכז הבנייה את היית נושא חשוב, עם תוצאות ובדיקות נוספות שנערכו לאחר מכן, ולא אזכיר אותן.

לימור לבנת (הליכוד):

בדיקות נוספות שנסיימו בזה שהסתבר שהכול עורבא פרח.

יורם לס (העבודה):

מסיבה ל-900 חברי מרכז – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

חברת הכנסת לימור לבנת, אל תגידי על מה שאומרת מבקרת המדינה שזה עורבא פרח. לפני דקה
– – –

יעקב שמאי (הליכוד):

– – –

לימור לבנת (הליכוד):

יעקב שמאי (הליכוד):

רענן כהן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת, חבר הכנסת יעקב שמאי, חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקשת להפסיק.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אי-אפשר להסתמך על מבקרת המדינה – – –

יורם לס (העבודה):

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס. חבר הכנסת שמאי.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מציע לקבל את הדברים שכותבת מבקרת המדינה כקביעה ולהתייחס אליהם בכל הכבוד. כשאני יושב עכשיו עם כל משרדי הממשלה ועם שרי הממשלה על הדין-וחשבון החדש, בישיבות ועדת שרים לתיאום ומינהל, הממונה על הנושא הזה, אני נוהג לומר להם בפתח הישיבה: מה שאומרת מבקרת המדינה, בשבילי זו קביעה. כי היא קבעה זאת רק אחרי שאנשים העירו לה ונתנו לה מסמכים. ומה שהיא קבעה, גם באותו נושא שהזכרתי עכשיו, והקשור בכך, חברת הכנסת לבנת, זו גם כן קביעה. ואל תגידי שזה עורבא פרח.

אני רוצה להמשיך ולומר, שוועדת השרים לתיאום ומינהל שקלה את העניין על בסיס שיקולים ענייניים, והשיקול הענייני אומר שצריך לאפשר לשר למנות את הצוות הקרוב אליו ביותר, שזה מנכ"ל ומשנה למנכ"ל, לא בפרוצדורה נסתרת בניסיון למצוא דרך לפנות את המשרה, אלא בצורה גלויה, שכל הציבור ידע, וגם האנשים המתמנים ידעו שהתפקיד הזה ניתן להם לפי שיקול דעת השר.

אני מציע לכם כהמלצה, שבעוד 20 שנה, כאשר אתם תחזרו לשלטון, חברי בליכוד, שלא תשנו את ההסבר, אלא תאמצו אותו ותמשיכו בו, כי לפי דעתי הוא הגיוני. למה לבזבז כספי ציבור, לפנות משרה, לפנות איש מתפקיד, כדי לסייע לשר למלא את תפקידו לפי השקפתו החברתית והמדינית?

לימור לבנת (הליכוד):

בגלל זה הממשלה נכשלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לבנת, לא קיבלת רשות דיבור.

רפאל איתן (צומת):

אני רוצה לשאול שאלה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

ברשות היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

רציתי לשאול מהיבט אחר. האם כבודו לא חושב שכתוצאה מכך שאנחנו מצניחים מינוי פוליטי גם לרמה של משנה אנחנו מדכאים את כל הדרגים הנמוכים, כי אנחנו חוסמים בפניהם אפשרות להתקדמות בהייררכיה? אנחנו בעצם חורצים גזר-דין על כל המינהל הציבורי ואומרים: אתה יכול להתקדם רק עד רמה של פחות ממשנה למנכ"ל.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני יודע שבארצות-הברית יש מוסד שנקרא QUALITY, ויש להם שם חוקרים מאוד בכירים ומאוד רציניים במדע המדינה, ויש להם מלומדים ברמה גבוהה במינהל הציבורי, והם הולכים בשיטה עוד יותר קיצונית מהשיטה – – –

חיים קופמן (הליכוד):

את זה הולך ללמוד עכשיו רבין?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לא.

– – – הם נוקטים שיטה קיצונית מזו שאנחנו נוקטים, כלומר מנכ"ל ומשנה למנכ"ל. שורה ארוכה של תפקידים, בעומק רב יותר, הם מחליפים עם שינוי השלטון, עם חילופי השלטון, עם חילופי שרים – – –

רענן כהן (העבודה):

תשנה שיטת בחירות ואז תשנה גם את זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

קודם כול, אני בטוח שאם ייכנס שר לתפקידו וימצא במשרד משנה למנכ"ל שממלא את תפקידו היטב והוא מתאים להשקפתו, השר לא יפטר אותו ולא יפסיק את עבודתו. הנה מזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין היה תחת שמיר. יצחק רבין הזמין אותו להמשיך בתפקיד מזכיר הממשלה, כי הוא איש מקצוע. בתפקיד מזכיר הממשלה הוא איש מקצוע.

דוד מגן (הליכוד):

הוא לא היה מעולם מינוי פוליטי.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

נכון, יפה. זאת אומרת, יכולים להיות מצבים שהמינוי – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא היה איש של דיין.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מאמין שהמינויים יהיו על בסיס מקצועי. האנשים יעברו ועדה מקצועית בנושא הכשירות. איש לא מניח שהמינוי לא יהיה מקצועי. אני מעריך שהתשובה על השאלה, האם אותו משנה למנכ"ל ימשיך בתפקידו, או יסיים את תפקידו, תהיה תלויה בנסיבות. זה לא יהיה באופן אוטומטי, שעם חילופי השרים גם הוא יתחלף.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני יכול לשאול שאלה?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

ברשות היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה ביקשת את רשות הדיבור, ואני אתן לך יותר מאוחר.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לשכנע את חברי, שההחלטה היתה מבוססת על שיקולים ענייניים. השיקול הענייני, כפי שהצגתי אותו, הוא לאפשר לשר לאכוף את מדיניותו באופן יעיל, באותם מצבים שבהעדר אפשרות למנות משנה היכולת שלו תיפגם, כיוון שלא די ביועצים מקצועיים, לפי המודל האנגלי, אלא צריך איש אופרטיבי, איש ביצוע שיגשים את המדיניות של הממשלה ושל השר לפי השקפתו של השר הנכנס. זה עומד ביסוד ההחלטה, ולפי תורת מדע המדינה, משום שאין בזה חסימה הכרחית, אני יודע שאנשים יתמנו למנכ"לים על בסיס עלייה בדרגות בשירות הציבורי, לרבות משנה למנכ"ל וגם מנכ"ל.

אני חייב לומר, שהזרימה מן האקדמיה והסקטור העסקי לתוך המינהל הציבורי רק מוסיפה למינהל הציבורי. יש לנו מינהל ציבורי מצוין, יש לנו עובדים מצוינים. הם ממלאים את תפקידם בנאמנות. אלה עובדי ציבור שהקדישו את כל הקריירה שלהם לשירות הציבור.

חיים קופמן (הליכוד):

מדוע ראש הממשלה קורא להם "מסמר ללא ראש"?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

יש גם כאלה, מסמר ללא ראש.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, יש עוד נושאים שצריך להעלות היום לדיון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, לא קיבלת את רשות הדיבור.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

שר שרוצה למלא – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שמאי, חבר הכנסת שמאי.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

חבר הכנסת שמאי, אני בטוח, שכאשר ראש הממשלה הביע תרעומת על שהנושאים החברתיים לא טופלו בתקציב, זה היה גם על דעתך.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — — אבל אם השר לא טוב, שיחליף אותו. שר האוצר לא טוב, שיחליף אותו. שר הכלכלה טוב, שיהיה שר אוצר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שמאי.

רענן כהן (העבודה):

אני מאוד מצטער, אבל יש עוד נושאים על סדר-היום.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

מאז אושר התקציב בממשלה, בתמיכת רוב הממשלה, הוכנסה שורה ארוכה של תיקונים לתקציב המדינה, ואתה מכיר אותם, לרבות קצבאות הילדים שכבר הזכרנו, לרבות תוספת של 200 מיליון שקל לקרנות של עסקים קטנים, והגדלת ביטוח סיכוני סחר חוץ, והגדלת התקציבים החברתיים, ושינויים בנושא שיקום שכונות — — —

רפאל איתן (צומת):

וקצבאות ילדים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אכן, קצבאות ילדים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, כבר שבע דקות אחרי הזמן. אני מבקשת לסיים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני רוצה לסכם את הדיון הזה. העובדה שיש תחושה ורצון למתוח ביקורת, לזרוק בליסטראות על השלטון, מובנת בהחלט. זה לגיטימי. כל אופוזיציה רוצה לזרוק בליסטראות. אבל כדאי שהזורק יהיה בעל עמדה כזו שהוא יוכל לטעון את הטענות. ושנית, כדאי להתייחס לסוגיה העניינית ולא לנושאים האחרים שהועלו כאן.

מבחינה עניינית, ההצעה למנות משנה למנכ"ל מבוססת על גישה מקצועית, שאי-אפשר לשלול את הלגיטימיות שלה. מי שיש לו דעה אחרת, אני מכבד אותה, אבל אי-אפשר להגיד שזה דבר שאין לו צידוק על בסיס ענייני ומקצועי.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר הכלכלה. חבר הכנסת יהלום, אתה ביקשת זכות תגובה. אני מבינה שהשר כבר הציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, אז תגיד בבקשה בקיצור נמרץ – – –

חיים אורון (מרצ):

סליחה, גברתי היושבת-ראש, אני ביקשתי להציע להעביר את זה לוועדה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה. אני אתן גם לך לדבר. בסדר.

שאול יהלום (מפד"ל):

את לא יכולה – – – אני לא מבקש זכות שלא מגיעה לי. יש זכות לבקש להעביר לוועדה. אני ביקשתי להציע להעביר זאת לוועדה. – – – אינני מבין איזה מין סדר זה.

דוד צוקר (מרצ):

על סמך מה חבר הכנסת יהלום מדבר? אני מבקש להבין.

היו"ר א' סלמוביץ:

טוב, בסדר, הבנתי אותך. אפשר לעשות את זה גם יותר בקיצור, חבר הכנסת יהלום.

רן כהן (מרצ):

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני טעיתי. הוא ביקש לשאול שאלה, ואני אמרתי שאתן לו לשאול שאלה.

רן כהן (מרצ):

אין מי ששייב.

היו"ר א' סלמוביץ:

למה? השר ישנו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני ביקשתי לשאול את השר שאלה. זה הכול. אל תתרגשו. לא אציע להעביר את זה לוועדה. לא אקח ממך את הזכות הזאת, חבר הכנסת אורון.

אדוני השר, עד היום היה מקובל שמהפכה כזאת, של תוספת 22 איש בדרך שאינה מקובלת, היתה ניתנת לביצוע רק אם יש ועדה מקצועית שממליצה. שום ועדת מומחים ציבורית פומבית, ולא משנה מי הופיעו בפני הוועדה, לא המליצה על הדרך הזאת. ועדת-קוברסקי המליצה על דרך של מכרזים, וזה בדיוק ההיפך מההצעה שלך ושל הוועדה.

האם השר אינו חושב שכדאי להשהות את ההצעה, למנות ועדת מומחים בלתי תלויה, ורק לאחר מסקנותיה לראות אם היא אכן המליצה או לא?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, החלפתי את הסגנית אסתר סלמוביץ כי הגיע זמני להחליף אותה. אני רוצה לדעת אם אני לא משבש כאן איזה תהליך.

רענן כהן (העבודה):

אנחנו דנים בהצעה הזאת כמעט שעה. אני חושב שזה מנוגד לתקנון. צריך לדון בהצעה עשר דקות. צריך לעבור להצבעה.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שעל-פי התקנון יש לשר תמיד אפשרות להתערב, אני רוצה לשאול את השר, האם הוא נעתר לבקשה של חבר הכנסת רענן כהן, שבתוך זמן קצר מאוד נעבור להצבעה; קצר ביותר.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אשתדל להיענות למשאלה שהביע חבר הכנסת רענן כהן.

חבר הכנסת יהלום, כדי שאנחנו נהיה ישרים עם העובדות, ההמלצה למנות משנים במשרדי הממשלה אומצה על-ידי – – –

רון נחמן (הליכוד):

השר כבר הציע להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן. לשום חבר כנסת לא צריך להיות עניין שנשבש את התקנון.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מבקש רק להדגיש, שההמלצה למנות משנים היא מהמלצות ועדת-קוברסקי והיא אושרה על-ידי ממשלת ישראל – לא הממשלה הזאת. ועדת-קוברסקי קבעה שצריך משנים; השאלה היא רק, באיזו דרך.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אל תטעה את הציבור. ועדת-קוברסקי קבעה גם דרך, אבל היא קבעה שצריך משנים. אנחנו שינינו רק את הדרך, זה הכול. הצורך הוא קבוע.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר הכלכלה. חברי הכנסת, אני מבין שהממשלה הציעה להסיר את הנושא מסדר-היום. חבר הכנסת בוחבוט מציע להעביר אותו לוועדה. זכותו. דקה אחת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברת הכנסת לימור לבנת, דיברת בדמגוגיה. אומנם ההצגה יפה, אבל צריך לזכור את אלפי המינויים הפוליטיים, מינוי אנשים לא מוכשרים, אנשי בסטות, שאין לי שום דבר נגדם, אבל אתם באים היום בידיים לא נקיות.

לימור לבנת (הליכוד):

על מה אתה מדבר?

שלמה בוחבוט (העבודה):

על מה אתם מדברים?

לימור לבנת (הליכוד):

תתבייש לך. חזור בך. אנשי בסטות...

שלמה בוחבוט (העבודה):

חברת הכנסת לימור לבנת, הצגה יפה, הצגה פנטסטית, אבל צריך לזכור – – –

לימור לבנת (הליכוד):

תתבייש לך.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני אפנה אליו ואבקש ממנו, אולי הוא יחזור בו.

שלמה בוחבוט (העבודה):

כשמדברים על אנשים – – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מודיע שאיני חוזר בי. יש לי שם של אדם משוק-תלפיות בחיפה שמונה לסמנכ"ל חברת "עמידר".

יעקב שמאי (הליכוד):

תתבייש. אם הוא מרוקני הוא לא יכול להיות עובד מדינה? תתבייש לך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, תפסיק לשנייה, מייד נפתור את זה.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, אני קורא אותך לסדר.

יעקב שמאי (הליכוד):

בושה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, מספיק.

רענן כהן (העבודה):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן.

לימור לבנת (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת.

יעקב שמאי (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יעקב שמאי, מספיק. בואו ננסה לפתור את העניין.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

תפסיקו לרגע להפריע. חבר הכנסת שאול יהלום, אל תפריע לי.

אני רוצה לשאול את חבר הכנסת שלמה בוחבוט, בשם כולנו: חבר הכנסת בוחבוט, אני בטוח שלא היתה לך, חלילה, כוונה, ואפילו בדמיון לא העלית שיפרשו את דבריך לא טוב. אני רוצה להציע בשם כל הבית שנמחק מהפרוטוקול את הביטוי הזה. אתה מסכים?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מסכים.

היו"ר ש' וייס:

גמרנו. הסיפור נגמר. נא להמשיך.

שלמה בוחבוט (העבודה):

צריך לתת לשרים למנות אנשים מוכשרים שיעזרו להם במילוי המשימות.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה מסיבה אחת, אנחנו רוצים להביא אותן רשימות של אלפי מינויים שאתם מיניתם במשרדי הממשלה, ללא כל כישורים.

לימור לבנת (הליכוד):

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בוחבוט, אתה צריך לסיים.

חיים קופמן (הליכוד):

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מסיים. אני רוצה להביא רשימה של אלפי מינויים, אנשים עם קשרים ובלי כישורים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. למרות ההצעה של חבר הכנסת קופמן לתת לחבר הכנסת בוחבוט חמש דקות, אני לא נעתר. גמרנו.

אנחנו עוברים להצבעה. האם חברת הכנסת לימור לבנת מסכימה שהנושא יעבור לוועדה?

לימור לבנת (הליכוד):

אני מסכימה – לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

חיים אורון (מרצ):

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש לפנינו שתי הצעות.

חיים אורון (מרצ):

אני מסיר את הצעתי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חיים אורון ביטל את הצעתו. ההצעה היא להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט. מי שמצביע בעד, המשמעות היא שהנושא שהביאה חברת הכנסת לימור לבנת עובר לטיפול של ועדת החוקה, חוק ומשפט. מי שמצביע נגד – המשמעות היא שהנושא יוסר מסדר-יומנו.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 19

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 15

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

19 תומכים, 15 מתנגדים, אין נמנעים. הנושא עבר לטיפול של ועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת.

הצעת חוק עסקי אשראי ונשך (הוראת שעה), התשנ"ג-1992

(הצעת חבר הכנסת ר' אלול)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעת חוק שכ"ב – הצעת חוק עסקי אשראי ונשך (הוראת שעה), התשנ"ג–1992. חבר הכנסת רפאל אלול, בבקשה. על הצעתו ישיב שר המשפטים.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעה זו באה להסדיר את העיסוק של אותן חברות שנותנות הלוואות בריבית קצוצה מחוץ לבנקים. מחתימים את האזרח הקטן על הסכמים שונים, אותיות קטנות שהוא לא מבין מה כתוב בהן, ומחייבים אותו בהוצאות ריבית עצומות. למעשה מסבכים את החיים שלו. אנחנו שומעים שאזרח שלקח 5,000 שקלים בהלוואה, אחרי חמישה חודשים הוא אמור להחזיר 100,000 שקלים.

ההצעה הזאת באה להסדיר את הנושא הזה ולקבוע ריבית קבועה. כל אחד יוכל להלוות לפי הריבית הזאת. ההצעה שלנו היתה 11%. אני מוכן שמשדך האוצר ובנק ישראל יקבעו את גובה הריבית.

ההצעה שלי היתה מרחיקה-לכת ודיברה גם על כך שבנק ישראל ייתן רשיון לאותן חברות אשראי למיניהן שנמצאות בשטח. אבל ומאחר שדיברתי עם שר המשפטים, והנושא קרוב אליו וידוע לו, המשרד מעבד הצעה שתאפשר קביעת הריבית, ולמעשה החוק הזה התקבל ברובו, אם לא כולו.

אני חושב שאולי זה יביא קץ לכל אותן חברות פרטיות שלמעשה משמשות "בנקים", שלא חלים עליהם אותם חוקים שבנק ישראל מחייב בהם את הבנקים הקיימים.

הצעה זו גם גוזרת מאסר וקנס על מי שעובר על החוק הזה.

לדעתי, זהו חוק חברתי ממדרגה ראשונה, ואני אודה אם כל הסיעות יתמכו בחוק הזה, ללא קשר לשאלות קואליציה ואופוזיציה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת אלול. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

אנחנו פונים עכשיו לכל חברי הכנסת ולשרים להיות מתומצתים עד כמה שאפשר, כי עדיין יש לנו עומס רב מאוד. תודה רבה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, אני מודע לעירנות של חברי הכנסת, ביניהם חבר הכנסת רפאל אלול, בנושא החשוב של ריבית הנשך ולמצבם ולגורלם של אלה שבשעת מצוקה נזקקו לקבל הלוואות בתנאים קשים ביותר, ולאחר מכן, מסתבר, נופלים קורבן לריבית דריבית, ריבית קצוצה, ריבית נשך, ועולמם חרב עליהם.

מובן שיש להחזיר הלוואות. עם זאת, יש לראות שדפוס מתן הכספים והרווחים מעסק ההלוואות יהיה סביר והוגן.

מאז כניסתי לתפקיד אני גם כן מודע לנושא הזה, ומשרד המשפטים הכין הצעת חוק רצינית ביותר, תוך מגעים ומשא-ומתן עם משרד האוצר ומשרד הכלכלה והתכנון ועם בנק ישראל.

הצעת החוק של משרד המשפטים כבר עברה את אישור ועדת השרים לענייני חקיקה ואת אישור ועדת השרים לכלכלה. היא תונח על שולחן הכנסת בימים אלה.

לכן, בעצם, מנקודת המבט של הממשלה הנושא הזה מקבל את הטיפול המלא, המסודר, האחראי, והכנסת תדון בנושא הזה, אם לא בימים הקרובים הרי בפתחו של הכנס הבא.

מתוך הערכה למאמץ של חבר הכנסת רפאל אלול לתת פתרונות, הבאנו את הנושא בפני בנק ישראל והאוצר. מסתבר שהרעיון של מתן רישוי לחברות המלוות אינו מקובל על בנק ישראל. אקרא את שתי הפסקאות המבטאות את עמדתו.

בנק ישראל מתנגד להסדרת נושא אשראי בדרך המוצעת בהצעת החוק של חבר הכנסת רפי אלול. ההיגיון העומד מאחורי הסדרת הפעילות הבנקאית נובע מכמה סיבות, שהעיקרית בהן היא הצורך להגן על המפקידים מקרב הציבור מפני שימוש בלתי אחראי בכספם על-ידי התאגיד הבנקאי. שונה המצב בנותני אשראי ממקורותיהם העצמאיים. כאן אין ציבור מפקידים שיש להגן עליו, וכל הקריטריונים והמגבלות אינם מתאימים לסיטואציה זו. פשיטת רגל של המלווה אינה גורמת בהכרח נזק לציבור, וספק אם צריך בכלל להסדיר את הנושא, ולדעת בנק ישראל צריך להסדירו בשוליים של ניצול מצוקת הלווה בדרישת ריבית נשך, ששום היגיון כלכלי לא יכול להצדיקה. הנושא צריך להיות מוסדר בגדר חיקוק להגנת הצרכן, ולא בגדר החיקוקים להגנת המפקידים.

הבאתי את הדברים לידיעת חבר הכנסת רפאל אלול, ואני שמח לציין שהוא קיבל את ההסבר והודיעני שהוא איננו עומד עוד על סעיפים 2 ו-3 בהצעת החוק, שעניינם הרישוי, כי עיקר המגמה שלו ושל חבריו שמזדהים אתו הוא המלחמה בשוק האפור, בריבית הנשך.

כיוון שכך, וכיוון שעיקרון זה בא לידי ביטוי בסעיפים 5 ו-6 בהצעת החוק שלו, והרעיון בכללותו מקובל על הממשלה – לכן אני נמצא עכשיו במצב חדש ושונה מזה שהיה בפני ועדת השרים, ולי אין התנגדות לכך שהצעת החוק תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, לאחר שקיבלתי גם הבנה והסכמה מצדו של המציע, שיושב-ראש הוועדה יעכב את הדיון בהצעה זו עד שתבוא בפני הוועדה גם הצעת

החוק של הממשלה; משום שכפי שהדברים עומדים עכשיו, יש הבנה לצורך להילחם בריבית החמורה והקצוצה הזאת, והדבר ייעשה בקרוב על-ידי הכנסת.

לכן, בשורה אחרונה, נכבדי היושב-ראש, אני אסכים להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, אבל עמדתנו נובעת מכך, שהמציע אומר שהוא חוזר בו מרעיון הרישוי, דבק בצורך להילחם בריבית הקצוצה, ותוך הבנה של המציע, שהוא ימתין עוד זמן קצר עד אשר תהיה גם הצעת החוק הממשלתית בשלה להעברה לוועדת החוקה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר המשפטים. חבר הכנסת אלכסנדר גולדפרב לא מסכים שזה יעבור לוועדה. על כן, יש לו דקה לשכנע אותנו בצדקת עמדתו.

אלכס גולדפרב (צומת):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רפי אלול, אני מברך על ההצעה שלך, אבל ההצעה שלך לא מושלמת, כי יש גופים נוספים במשק שגובים ריביות רצחניות. אילו כללת בהצעה שלך גם את הבנקים, היתה ההצעה שלך מושלמת.

רפאל אלול (העבודה):

אלכס גולדפרב (צומת):

אחר כך זה משהו אחר. אני יכול להביא לך דוגמה אישית. בבנק שבו יש לי חיסכון השארתי יתרה קטנה. כעבור חודשים מספר מצאתי את החשבון שלי ביתרת חובה. יש עמלות על גבי עמלות. לכן אני מבקש להוסיף את הבנקים בהצעה שלך, וכמובן אתמוך בה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, הצעה אחרת במקרה זה היא להסיר. לכן אין מניזם של תשובה וכן הלאה. אנחנו הבנו, חבר הכנסת גולדפרב, שהבעת עמדה, היא תירשם בפרוטוקול ותובא בחשבון.

יש, אם כן, הצעה של שר המשפטים להסכים להצעה של חבר הכנסת רפאל אלול. האם חבר הכנסת רפאל אלול מסכים להצעתו?

רפאל אלול (העבודה):

מסכים.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, מי שהוא בעד – החוק יעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט. מי שהוא נגד יצביע נגד – ואז סימן שהוא תומך בעמדה של חבר הכנסת גולדפרב. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק עסקי אשראי ונשך (הוראת שעה), התשנ"ג–1992, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודיע בזאת, שהצעת חוק עסקי אשראי ונשך (הוראת שעה), התשנ"ג–1992, של חבר הכנסת אלול, התקבלה בקריאה טרומית. 13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. לפיכך, היא תעבור לטיפול של ועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – השתחררות), התשנ"ג–1992

(הצעת חבר הכנסת י' לוי)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו: הצעת חוק תס"ג, הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – השתחררות), התשנ"ג–1992, של חבר הכנסת יצחק לוי, מהמקום; זאת אומרת דקה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בהצעת חוק זו הנני מציע למחוק את סעיף 17(א) בחוק מימון מפלגות; שמו של הסעיף הוא השתחררות. תוכנו של הסעיף הוא, שיכולים אדם או מפלגה לבוא ולהגיד: איננו מעוניינים במימון מפלגות, והרי אנחנו משתחררים מכל הסייגים של חוק המפלגות.

הדבר הזה יכול להביא לידי תופעות חמורות של שחיתות, בזבוז ושינוי דפוסי עבודת המפלגות. אם, למשל, יעמוד איש עתיר הון מאחורי מפלגה, או שהוא עצמו ייגש, הוא יכול לבוא ולומר: אינני מעוניין בכל המגבלות שלכם, ואז אין לו שום מגבלה, לא של בדיקת ספרים, לא של סכומים, לא של כל דבר אחר.

אני רוצה רק לציין, שהממשלה הודיעה שאין לה עמדה בעניין הזה, ומשרד מבקר המדינה תומך בהצעת החוק הזאת.

אני מבקש מחברי הכנסת להעביר את הצעת החוק הזאת לאחר ההצבעה לבירור בהכנה לקריאה ראשונה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. לאיזו ועדה, חבר הכנסת יצחק לוי?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני לא יודע.

היו"ר ש' וייס:

חוקי בחירות, אני חושב שזו ועדת הכנסת, אבל נבדוק את זה.

חברי הכנסת, אין תשובה על כך. אנחנו מצביעים עכשיו. מי בעד? מי נגד? בבקשה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון השתחררות), התשנ"ג-1992,

לדין מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה עוברת לוועדת הכנסת כדי שהיא תטפל בה, במקרה זה, ולא לשם בירור. תודה רבה.

הצעות לסדר-היום

התחזקות הניאו-נאצים בבחירות במדינת הסן בגרמניה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו – הצעות לסדר-היום מס' 1324, 1339, 1345, 1351 ו-1374. אני מזמין את חבר הכנסת אבנר חי שאקי להביא לפנינו הצעה לסדר-היום בנושא: התחזקות הניאו-נאצים בבחירות במדינת הסן בגרמניה. יש לנו עוד ארבעה מציעים. על כל ההצעות ישיב השר יוסי שריד.

בבקשה, חבר הכנסת שאקי, שבע דקות; אם אפשר, פחות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ניצחנו של פרנץ שנהובר, מנהיג המפלגה הרפובליקנית במדינת הסן, קצין אס.אס. לשעבר, שצבר 8% מהקולות, כאשר בפעם הקודמת הוא זכה רק ב-0.1%, הוא אות אזהרה לכל אויבי הגזענות בגרמניה, באירופה ובעולם ובראש ובראשונה לעם היהודי ולמדינת ישראל כנציגתם של היהודים, של קורבנות הנאצים.

על אף השם המטעה, מפלגה רפובליקנית, שוב אין ספק שמדובר במפלגה לאומנית קיצונית, אנטי-דמוקרטית, ניאו-נאצית, ששנאת הזרים ובתוכם יהודים היא התוכן העיקרי של האידיאולוגיה שלה. ואכן, הסגנון הברוטלי של המפלגה הזאת, רעשנותה, סמליה ואמצעי התעמולה שלה הינם, ללא

ספק, בגדר המשכת הדרך של המפלגה הנציונל-סוציאליסטית הארורה, וזאת תוך הפרה בוטה של החוקה הגרמנית החדשה.

ידוע לנו זה כמה שנים כי הניאו-נאצים בגרמניה נמצאים בקו עלייה, למרבה האסון. בכל זאת, האחוז הגבוה הזה שקיבל שנהובר הפתיע ומפתיע, מפני שפירוש הדבר הוא שכל הפגנות ההמונים שעליהן בירכנו בכל רחבי גרמניה, כנגד שנאת הזרים, לא רק שלא הועילו בשטח אלא שההתארגנויות הללו, הניאו-נאציות, אף הלכו וגברו.

עלינו לזכור, כי עליית הנאציזם ההיטלריסטי בשנות ה-20 ובתחילת שנות ה-30 החלה גם היא על רקע דומה יותר לזה של הארגונים הניאו-נאציים הגרמניים היום – מצוקה כלכלית, אינפלציה, אבטלה, שנאת זרים שהלכה והתעצמה לכלל אידיאולוגיה גזענית מתועבת, ששנאת היהודים והשאיפה להשמדתם הפיסית היו תמיד במוקד חשיבתה, מדיניותה ופעילותה.

חובתנו, כיהודים וכישראלים, להתריע על הסכנה ולמחות באוזני הגרמנים, שאינם מתמודדים ואינם מגלים רצון אמיתי להתמודד עם התופעה המסוכנת הזו בכלים הראויים. הם מאפשרים את עצם קיומן ופעילותן של מפלגות ניאו-נאציות בשמות מוסווים ומטעים, במקום לאסור לחלוטין את קיומן, להוציאן אל מחוץ לחוק ולמצות עם מנהיגיהן את מלוא הדין ואף ללחום בהן עד חורמה.

אין ספק שהדבר נובע, בין השאר, מכך שלפחות חלק מן המנהיגים הגרמנים באזורים הללו וחלק מגורמי אכיפת החוק מזדהים בסתר לבם עם הססמאות של שנאת זרים ועם האנטישמיות העמוקה שעדיין לוחשת אצל רבים רבים.

אין זאת, ומצער הדבר לאומרו ואף נזדמן לי לאומרו לשגריר הגרמני בפגישה אתו בנושא זה, כי החינוך נגד הגזענות ונגד הנאציזם בגרמניה או שלא התקיים או שהתקיים בשפה רפה ובבתי-ספר מועטים ולא נקלט כלל ועיקר, ואפשר לומר שממשלת גרמניה והעם הגרמני נכשלו לחלוטין, הכישלון הגדול ביותר שלהם במערכת החינוך, והתוצאה היא התעצמות הניאו-נאציזם בגרמניה היום.

הניסיונות הנעשים בגרמניה להקל ראש בהשפעתם של ניאו-נאצים אלו, שהם כיום הגל השלישי של תנועות ניאו-נאציות מאז קיבלה הרפובליקה הגרמנית ריבונות חלקית מדי בעלות הברית בשנת 1952, הם ניסיונות שווא שאסור לקבלם ויש לדחותם על הסף.

חוקרים חשובים כמו פרופסור פרנק שטרן מאוניברסיטת תל-אביב הגיעו למסקנה, לאחר חקר פעילות של כמה ארגונים ניאו-נאציים בגרמניה, כי הארגונים הללו היום הם יעילים יותר ודינמיים יותר ומסוכנים יותר מאשר היו הקבוצות הנאציות בשנות ה-20 בגרמניה. הקבוצות מתוארות כשוליים המורכבים מפרחים, מאנשים בורים, משולי החברה. אבל גם זה עיוות האמת, כי מנהיגי קבוצות אלו הם משכילים, אינטלקטואלים. לרשותם עיתונים, תחנות רדיו, תנועות נוער, והן ממומנות על-ידי בעלי מאה, כך שאין לזלזל בהן כלל ועיקר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההשתוללות הניאו-נאצית בגרמניה משמשת מודל לחיקוי על-ידי גופים אנטישמיים רבים באירופה ובעולם. הסובלנות הבלתי מוצדקת, שאינה במקומה, שהמשטר

בגרמניה מגלה כלפיהם, מביאה אותם לחוש עצמם מעל החוקה, מעל החוק, מעל שלטון החוק ומעל לזרועות אכיפת החוק. אין כאן התמודדות אמיתית רצינית מצד השלטונות הגרמניים.

מדינת ישראל מסוגלת, יותר מכל מדינה בעולם, בתוקף היותה נציגתם של קורבנות הנאצים בתקופת השואה, לאלץ את שלטונות גרמניה לפעול ביתר מרץ על מנת שהנאצים לא ירים עוד את ראש הפתן שלו.

על הכנסת בישראל, על ממשלת ישראל ועל נציגי ישראל בעולם ומנהיגי העם היהודי ברחבי העולם להירתם בכל כוחם להסברת הסכנה ולעשייה קונקרטית כדי לבלום אותה בגרמניה ובמדינות אחרות.

עת היא לפעולה ולא לסלחנות. זכותנו לדרוש מגרמניה להפעיל את סעיף 21(2) לחוקה הגרמנית החדשה, שמאפשר להוציא אל מחוץ לחוק את מפלגתו של שנהובר ואת שאר הארגונים הניאו-נאציים, מפני שגופים אלו ומעשייהם, מטרותיהם, דרכם וסמליהם הם בלתי חוקתיים. כשסכנות מפלצתיות כאלה באופק, בגרמניה שידעה את המשטר הגזעני המתועב ביותר בהיסטוריה, נשמעות טענות בדבר פגיעה כביכול בחירות הפרט אם אומנם יבלמו כמה גופים כאלה.

זוהי נחמה פורתא ששנאת הזרים והאנטישמיות מרימות ראשן גם בצרפת, באיטליה, בברזיל ובמדינות שונות. מקור הרע ושורש הסכנות היו ונשארו גרמניה.

חובתנו לקרוא ליהודי גרמניה לעלות לישראל, ולממשלת גרמניה לפתוח בפעילות חינוכית, הסברתית, דמוקרטית ואנטי-גזענית מגני-הילדים ועד לאוניברסיטאות.

נשבענו: לא עוד שואה. אנו זוכרים את השואה ומחנכים לטיפוח זיכרון זה. רק מלחמה הסברתית, חינוכית, פרלמנטרית ודיפלומטית נמשכת על-ידי ישראל תביא לבלימת הסחף הזה ותזהיר את הגרמנים, את אירופה, את העם היהודי ואת העולם כולו מפני סכנת תחייתו של הנאציזם בגרמניה ובעולם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אומנם על-פי התקנון יש שבע דקות לכל דובר. אני רוצה לפנות אליכם לא רק כיושב-ראש אלא כמי שקרוב באופן מיוחד לנושא הזה. מפאת ההרכב וכן הלאה, אם נקצר זה יהיה לכבוד הנושא. אפשר לומר דברים חשובים מאוד בזמן קצר יותר. אני פונה אל כל אחד מכם בנפרד. תודה.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת רענן כהן, אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני דווקא שמח שעל הנושא הזה ישיב השר יוסי שריד, השר לאיכות הסביבה, משום שלעניות דעתי ההצעה הזאת קשורה לאיכות הסביבה, אומנם לא אצלנו, אצל הגרמנים, משום שהתנועה הניאו-נאצית גורמת לזיהום הסביבה של כל אירופה, ויש סכנה להזדהמות העולם כולו.

לפני כשנה אוחדה גרמניה. היו רבים שבירכו על כך.

דן תיכון (הליכוד):

לפני שנתיים.

רענן כהן (העבודה):

שנתיים. אבל היו גם כאלה, ואני ביניהם, שקבלנו על האיחוד הזה וקיבלנו אותו ברגשות מעורבים ומתוך חרדה.

מתוך ידיעתי את ההיסטוריה של המאה ה-20 הייתי מודע לכך שאיחודה של גרמניה והקמתה של מדינה גדולה כזו במרכז אירופה מהווים סכנה לשלום אירופה, ואולי לשלום העולם כולו.

אינני אומר כאן שהגרמנים לא למדו מניסיון העבר שלהם, אבל עצם מיקומה של גרמניה, עושרה והתנאים הגיאוגרפיים שלה מהווים סכנה, והפיתוי שיש למדינה כזו להתפשט ולהתרחב הוא רב מכדי שלא ייקחו אותו ברצינות.

היום אנחנו רואים תהליכים בגרמניה, שמזכירים מאוד את שנות ה-30. היום יש אבטלה גבוהה. צירופה של גרמניה המזרחית, שמפגרת מאוד בהשוואה לגרמניה המערבית, יוצרת כוחות חברתיים הרסניים, משקעים של קנאה וחוסר שביעות רצון, שיכולים להביא לפיצוץ.

בגרמניה הפיצוץ מופנה כלפי הזר, השונה, הלא-ארי, זה שאין לו עיניים כחולות ושערות בלונדיניות, זה שבעיני הגרמני הוא נחות. וכאן הסכנה, אדוני השר. אנחנו רואים היום עלייה מתמשכת בשנאה ובאלימות כלפי הזרים. נכון שזה לא רק בגרמניה, גם בצרפת יש שנאת זרים, והצרפתים ידועים בכך. בפולניה יש אנטישמיות, ושם כבר אין יהודים. באוסטריה אפילו עמד קצין נאצי לשעבר בראש המדינה, וכיום יש מפלגה ימנית קיצונית, בראשות ד"ר היידר, המתחזקת בהתמדה. אני הייתי במערכת הבחירות באוסטריה וראיתי את ההתלהבות מהיידר ואיך הרימו אותו על כפיים שם. כך שהתופעה בגרמניה אינה ייחודית לגרמניה, אבל שם היא מסוכנת ומסכנת את שלום העולם.

חברי הכנסת, אם בשנת 1989 אירעו בגרמניה 103 מקרי אלימות על רקע גזעני שבהם היה הרוג אחד, הרי ב-1992 כבר היו 2,285 מקרי אלימות, עם 17 הרוגים. זוהי עלייה של מאות אחוזים במשך ארבע שנים וזה צריך לצלצל לנו באוזניים ולהזהיר אותנו יותר מאשר האזעקות במלחמת המפרץ.

חברי הכנסת, לא מדובר היום באלימות נגד יהודים, מדובר באלימות נגד טורקים ובני גזעים אחרים, ואין הדבר דומה לשנאה האנטישמית של שנות ה-30, שהיתה מכוונת כלפי יהודים שהיו מעורים במדינה והיו מראשי התרבות והכלכלה של גרמניה באותן שנים.

אף-על-פי-כן אסור לנו להעלים עין ולשתוק, משום שבשנות ה-30 העולם כולו שתק והעלים עין, והתוצאה היתה שואה שבאה על העם היהודי. אדוני היושב-ראש שותף ברגש שלו לנושא זה, והוא יכול להעיד יותר מכל אדם אחר על "החווייה" שהוא חווה בגרמניה. זאת הסיבה לכך שכנסת חייבת להתריע ולזעוק זעקה גדולה ומרה כנגד התופעות הגזעניות ההולכות ותופסות מקום בחברה הגרמנית ובפוליטיקה הגרמנית.

ידוע לי שהיתה הפגנת המונים נגד תופעת הגזענות רק לפני שבועות אחדים, ואז באו הבחירות בהסן והוכיחו שלמרות ההפגנה זכה הימין הקיצוני בבחירות באחוז לא מבטל של תומכים. מה שמדאיג במיוחד הוא העובדה, שדווקא צעירים אלה שלא ידעו את היטלר, שלא היו נתונים לתעמולה של גבלס, דווקא הם אלה המעריצים את התקופה ההיא ומחקים את מעשיהם של חברי המפלגה הנאצית כנגד היהודים.

עליית הניאו-נאציזם דווקא בקרב הצעירים, אדוני השר, מלמדת שתוכניות החינוך של גרמניה אינן מדגישות כלל, או לא מספיק, את הפרק השחור הזה בהיסטוריה הגרמנית. ייתכן שאילו היה חינוך נאות לא היתה המפלגה הניאו-נאצית החדשה מצליחה כל כך. אני חושב שממשלת ישראל צריכה וזכאית לדרוש מממשלת גרמניה לבחון מחדש את תוכנית החינוך שלה. אני יודע שזו התערבות בענייניה הפנימיים של גרמניה, דבר שאינו מקובל בדיפלומטיה הבין-לאומית, אבל לנו כיהודים, כשרידי הקורבנות של הנאציזם, יש זכות מוסרית לדרוש מגרמניה שלא לחזור על מה שעשתה בעבר. גם אם זה לא מופנה כלפי יהודים אנחנו חייבים לעשות את השליחות הזאת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ואולי אני פונה גם אליך, עלינו לפעול שממשלת ישראל תמצה כל מה שביכולתה בכל צורה דיפלומטית – לפנות לאו"ם, לגנות ולהוקיע בכל דרך אשר ניתנת בידינו לכריתת ראש הנחש הנאצי. יש לדרוש בכל תוקף שהמפלגות הניאו-נאציות בגרמניה יוצאו אל מחוץ לחוק, ואם צריך – יש לשקול הטלת סנקציות על גרמניה, כפי שהוטלו על דרום-אפריקה והוכחו כיעילות. זו חובתנו כלפי העולם כולו. זאת השליחות שלנו כעם היהודי. אנו חייבים להוקיע זאת, לפני שהעולם יעשה את מה שעשה בשנות ה-30, והאלימות והשתיקה הביאו בסופו של דבר לשואה. אסור לנו לחזור לאותם ימים שחורים שהיו לנו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת רענן כהן. חברי הכנסת, לפני שאנחנו ממשיכים, ברשותך, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, דקה אחת, וגם ברשותם של חברי הכנסת דן תיכון ואברהם רביץ.

ראשית, בקשר להצעתו של חבר הכנסת רענן כהן. יש לנו כאן מסורת חשובה, שדיונים ממין זה אנחנו מדווחים עליהם גם לפרלמנט הגרמני. יש לנו פעילות רבה בתחום זה. חבר הכנסת דן תיכון, שגם ישתתף בדיון, נושא בשליחות הזאת ביחד עם חברים אחרים בצורה אפקטיבית ביותר. הקמנו גם קבוצה פרלמנטרית בראשות חבר הכנסת עובדיה עלי, שעוסקת בנושא. אני בטוח שאנחנו נגרום

לכך, אני בטוח שגם השר שישיב על כך יסכים שנושא הדיון, ואולי אפילו הטקסטים וגם הנאום שלו, יועברו באמצעות חבר הכנסת דן תיכון ואחרים לנשיאת הבונדסטאג. כך שזה מקובל, וחשוב לעשות זאת.

עוד דבר – ואנחנו כבר ממשיכים – אנחנו אירחנו היום בכנסת ברצון ובאהבה כנס חשוב של ארגון הגג של ארגוני הנכים בישראל, שבמרכזו עמדה הקריאה לשיפור תדמיתו של הנכה. אני לא כל כך מאושר מן השם, אבל המטרה כל כך קדושה, שהם יקבלו ודאי בהבנה את ההערה שלי. הבעיה היא לא של תדמית, זה צריך להיות דבר מעבר לזה. אני אומר זאת לזכותה של הפעילות הזאת.

הכוונה העיקרית היא לגרום לכך שהציבור בישראל יתייחס אל ציבור הנכים כאל אנשים שווי-ערך. הכוונה היא לגרום לכך שהציבור הזה יזכה להבנה, שלא יהיה מופלה. הכוונה לכך שהאנשים יתייחסו אל הציבור הזה לא כאל אנשים נחותים, חלילה, אלא כאל מי שנקלעו למצב נחות.

אני רוצה לומר לכם שהשתתפתי בכינוס הזה. הוא היה מרגש, ולעתים מרגש עד דמעות. אני רוצה לברך על היוזמה ואת הפעילים ואת הנכים ואת ראשי הארגונים שנמצאים כאן אתנו, להביע בשם הכנסת לא רק ברכה אלא הבטחה שאנחנו נשתתף בכל מאמץ בכיוון הזה שאתם תעשו.

מייד בתום הדיון על הנושא של התחדשות הניאוו-נאציות בגרמניה תהיה גם הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רן כהן בנושא: מצב הנכים בישראל. אני מקווה שתישארו אתנו. גם עליה, נדמה לי, ישיב השר שריד.

אנחנו ממשיכים. אני מזמין עכשיו את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – את חבר הכנסת דן תיכון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, להוותנו אנחנו נאלצים לשוב ולדון בכנסת ישראל בתופעה הנוראה של התחזקות הניאוו-נאציות בגרמניה, כפי שהיא באה לידי ביטוי בתוצאות הבחירות לשלטון המקומי במדינת הסן, שנערכו השבוע, שבהן קיבלה המפלגה הרפובליקנית 8.3% מהקולות, לעומת פחות מ-1% לפני ארבע שנים.

חברי הכנסת, מאז מאי 1992, כאשר זכתה המפלגה הזאת, הניאוו-נאצית, בברלין ב-10% מהקולות, חלף בגרמניה גל נורא של התנכלויות לפליטים ולזרים מצד ארגונים ניאוו-נאציים. נרשמו למעלה מ-2,000 אירועים, שבהם נהרגו כ-20 איש וכ-1,000 איש נפצעו.

לכן, הטענה ששמענו במשך שנים, שהארגונים הניאוו-נאציים הם ארגונים שוליים והסכנה היא כאילו בשמאל, הטענה הזאת מופרכת מדי יום, ובמיוחד במערכת הבחירות האחרונה.

נעשו פעולות על-ידי ממשלת גרמניה, פעולות שהיו מעט מדי ומאוחר מדי. נאסרו כמה ארגונים ניאו-נאציים, נערכו סריקות אחרי כלי נשק, הוטל מעקב אחרי המפלגה הרפובליקנית. ואולם, חברי הכנסת, ידועים 80 ארגונים ניאו-נאציים, שבהם 40,000 חברים, ואילו על-פי הערכות אחרות בעצם קיימים 150 ארגונים ניאו-נאציים. אבל מה שמיוחד במיוחד הוא שהארגונים האלה, הקבוצות האלה יעילות ודינמיות, ואי-אפשר להציג אותן בשום אופן כפי שמנסים להציגן, כקבוצות של פרחחים. הקבוצות האלה מאוגדות בקנה-מידה כל-גרמני, בצורה גלויה ובצורה סמויה, ומונהגות על-ידי אנשים בעלי השכלה. הקבוצות האלה מפיצות עיתונים, מפעילות תחנות רדיו, יש להן תנועות נוער ויש להן הרבה מאוד אמצעים, שחברות ובעלי הון מעבירים למימון הפעילות שלהן.

לכן, כאשר אנו מדברים על הסכנה, אנו מדברים על הסכנה הנוראה הנשקפת לזרים, לפליטים ולמהגרים בגרמניה מניאו-נאצים שמנהלים תעמולה ועושים מעשים של פעילות טרוריסטית נגד זרים ונגד מהגרים, אבל אנו מדברים גם על קבוצות ניאו-נאציות שיש להן מטרה מרחיקה-לכת לגבי אופי השלטון ואופי המשטר בגרמניה. אנו מדברים על סכנה שנשקפת לגרמניה כמדינה.

לכן, רבותי חברי הכנסת, מדינת ישראל, כמדינתם של ניצולי השואה, בוודאי חייבת לשים את היד על הסכנה הזו, לעורר את דעת הקהל בעולם, לדרוש מממשלת גרמניה לנקוט צעדים מרחיקים-לכת יותר, לגבי הפעלת החוקים הקיימים האוסרים תעמולה נאצית ולגבי הפעולה נגד הארגונים האלה, ובמיוחד בתחום החינוכי ובתחום הפוליטי.

חברי הכנסת, הנאציזם היה ונשאר תופעה יחידה במינה, בנוראות שלה, בזוועה שלה, ולכן הניאו-נאציזם מעורר בנו חלחלה מיוחדת. הוא מעורר בנו חלחלה מיוחדת, משום שהוא קם בגרמניה. אבל אנחנו, כישראלים, חייבים לראות את הסכנה שמגלם הניאו-נאציזם בהעלותו בזירה הבין-לאומית את האידיאלים החשוכים של גזע עליון וחוסר סובלנות. אני מרגישה שהאידיאלים ההומניסטיים מאוימים ואורח החיים הדמוקרטי מאויים.

לנו, במדינת ישראל, אשר חיה בתנאים סבוכים משלה, יש צורך לראות את מה שקורה שם ולראות את מה שקורה אצלנו. חיזוק הדמוקרטיה, הגנה על זכויות האזרח ועקירה מן השורש של גישות גזעניות ולאומניות הם חובתנו כלקח מהשואה וממה שקורה היום בגרמניה. יש לפעמים סכנה, כאשר ממשלה מנופפת בתירוץ: העם רוצה, הציבור דורש. העם רוצה גירוש המוני, הציבור דורש עונש מוות. יש סכנה בשימוש בתירוצים כאלה, משום שזה מאפשר לממשלה להירתע מהחלטה אמיצה, מאותן החלטות אמיצות אשר נחוצות לנו כדי שתיבש הביצה, אותה ביצת כיבוש שבה צומחים צמחי רעל של גזענות ולאומנות.

כאשר אומרים היום, בזעם ובכאב: להסתלק מעזה, שוכחים שאי-אפשר לגשת מתוך גישה גזענית ולאומנית לנושא ולומר: נסגור אותם. כן לסגת מעזה, אבל במסגרת הסדר שלום, אחרת אנו מאמצים גישה שמסתכלת על עצמנו ולא על הזולת. אנו רוצים ביטחון לעצמנו, משום שחוסר ביטחון הוא קרקע פורה לגזענות, ללאומנות ולגישות קיצוניות. אבל ביטחון נשיג לא על-ידי כך שנזלזל בזכויות האדם ובזכויות האזרח של העם האחר. לכן, פעולה חינוכית שתיעשה בתוככי מדינת ישראל, פעולה חינוכית בדמות מפגשים בין יהודים לערבים, במיוחד בקרב בני נוער, היא התרומה שלנו למאבק הבין-לאומי שצריך להיות נגד גזענות ולאומנות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת אברהם רביץ, ואחר כך – השר שריד.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לכנסת חשיבות עליונה בכל מה שקשור באירועים שמאפיינים את גרמניה בשנה האחרונה. הכנסת בעמידתה האיתנה ובאמצעות הדיונים שקיימה כאן במליאה בעצם יצרה את דעת הקהל בארצות רבות בעולם, אותה דעת קהל שאילצה את ממשלת גרמניה ואת ראש ממשלת גרמניה, שנטה להגיב באיחור ובזלזול, לנקוט אמצעים חריפים כנגד הקבוצות הנקראות "גלוחי השיער".

אומנם הנושא מוגדר כהתחזקות הניאו-נאצים, אבל ירשה לי מזכיר הכנסת לתקן ולומר, שהניאו-נאצים בגרמניה חזקים במידה ניכרת, הרבה יותר מכפי שהתגלה בבחירות האחרונות בהסן.

לאלה שאינם זוכרים: במרוצת השנתיים האחרונות התקיימו בחירות בכמה מדינות בגרמניה, ואזכיר את מקצת המדינות ואת התוצאות שבהן זכתה המפלגה הרפובליקנית. מי שחושב שהופתענו בהסן – טועה. אנו לא הופתענו, הגרמנים כן. זאת נוכחנו לדעת רק לפני כשבוע ימים, כאשר אירחנו את סגנית שר החוץ של ממשלת גרמניה ואת סגן יושב-ראש הבונדסראט וראש ממשלת מקלנבורג, ד"ר זייטה. הם היו סבורים שהרפובליקנים נבלמו ויבלמו בבחירות של יום ראשון שלאחר מכן. נפגשנו אתם בימי רביעי וחמישי, והם היו משוכנעים שבבחירות בהסן הרפובליקנים ירדו, או נכון יותר – לא יעברו את אחוז החסימה, שהוא 5%.

אני רוצה להזכיר את מסע ההישגים של הרפובליקנים בשנתיים האחרונות: זה התחיל בבחירות לפרלמנט בברמן, זה עבר לבחירות שהתקיימו בשלזוויג-הולשטיין, ולפני כחצי שנה, ב-1992, בבאדן-וירטמברג, מדינה שתמיד הצביעה בעד ה-Z.D.U. ונוכחה לדעת שהרפובליקנים זכו ב-11% ולא רק ב-8.3% כמו לאחרונה במדינת הסן.

אני רוצה לומר כמה מלים בנושא אחר הקשור באותה פרשה: ב-30 בינואר 1993 מלאו 60 שנה לעליית הנאצים לשלטון בגרמניה. נכון שיש הבדל גדול בין המצב שהיה אז לבין המצב היום, אך גם אז נטו לומר: זו תופעה חולפת, ניתן לנאצים לעלות לשלטון, נשלוט בהם, היטלר לא מסוכן. נכון שהדמוקרטיה הגרמנית היתה חלשה אז, נכון שהימין נלחם בשמאל ונכון שהדמוקרטיה בגרמניה היום חזקה הרבה יותר.

אבל אנחנו צריכים לזכור ולהבין את המבנה המיוחד של גרמניה. בגרמניה 16 מדינות, שיש להן השפעה גדולה על הממשל הפדרלי בבון, חמש מהן חדשות, מן המזרח. אבל מה שמאפיין את כל מערכות הבחירות שהתקיימו בשנים האחרונות בגרמניה הוא העלייה הגדולה בעוצמה של המפלגה הרפוליקנית, שהיא מפלגה ניאו-נאצית.

כולם נוטים לזלזל בתופעה הזאת, אבל אנחנו צריכים לזכור שהמפלגה הזאת זכתה לפני כשלוש שנים וחצי, בעת שנתקיימו בחירות לפרלמנט האירופי, ב-11% מסך כל קולות הבוחרים בגרמניה

כולה. רבותי, זה זעזע את גרמניה כולה, אבל לאחר מכן חלה ירידה, כשהם לא הצליחו לעבור את אחוז החסימה בבואריה והגיעו ל-4.9%, וחשבנו שהעניין הזה דועך והולך.

והנה, לאחר האירועים שתחילתם ברוסטוק, מקלנבורג, אותן התנפלויות על זרים, רצינו לראות מה תהיה ההשפעה של אותן תופעות שאפיינו את גרמניה בחודשים האחרונים, ונוכחנו לדעת שהתופעה של התחזקות הניאו-נאצים באמצעות המפלגה הרפובליקנית בגרמניה גוברת והולכת, גוברת והולכת, ודעת הקהל תומכת בהם.

כאן אני מגיע לבעיה של הפיל והשאלה היהודית, ואולי זה לא כל כך מוצלח. הבעיה היא שגרמניה מצויה כיום בשפל כלכלי, אבטלה גדולה, מיתון גובר והולך, וזאת למרות האיחוד בין מערב-גרמניה לבין מזרח-גרמניה. אבל ניתן לומר, שכתוצאה מן האיחוד דווקא השפל במזרח-גרמניה גורם למירב הבעיות. כשהגרמנים נקלעים למשבר כלכלי הניאו-נאציזם זוכה להצלחה, וזה מה שקורה שם עכשיו. הבעיה של עליית הניאו-נאציזם היום, מעבר למשבר הכלכלי, מאופיינת בהגירה של זרים ופועלים ממזרח-אירופה לגרמניה.

אני רוצה לסיים ולומר, רבותי, אלפי יהודים מרוסיה, ואולי עשרות אלפים מהגרים בעצם הימים הללו לגרמניה. הקהילות היהודיות גדלות והולכות, הן לוחצות על המדינות כדי שאלה יאשרו הגירה של יותר ויותר יהודים מרוסיה. בשנה האחרונה עלו כ-6,000 – אם אפשר לקרוא לזה עלייה – עולים חדשים יהודים שהיגרו מרוסיה לגרמניה. התופעה הזאת גדלה והולכת. כ-45% מכלל המהגרים היהודים מרוסיה לא הגיעו לישראל. חלקם הגדול מהגר לגרמניה ומתקבל בזרועות פתוחות על-ידי הממשלות המקומיות. אנחנו לא עושים דבר, ואם לא נעצור את התופעה הזאת ונאמר: יהודים מברית-המועצות לשעבר – ישר לישראל, מספר היהודים שיגיעו לגרמניה יגדל, ומספר היהודים שיגיעו לישראל יקטן בהתאם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דן תיכון. אני מזמין עכשיו את אחרון בעלי ההצעות לסדר-היום בעניין זה, את חבר הכנסת אברהם רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, חשוב שאנחנו נרגיש, נזעק ונזכור את אשר עשה לנו עמלק מדור דור. נזכור בשביל עצמנו, נזעק כדי שאומות העולם ישמעו ונרגיש כדי שגם העם הגרמני עצמו ירגיש את רחשי לבנו כלפי החרפה המרימה ראש, צפע המתרומם ומשלח לשונו המורעלת.

אדוני היושב-ראש, יש מלחמות בין עמים, וגם לעמנו יש מלחמה נמשכת, אבל אין אנו מגדירים כל אויב כעמלק. הגדרת העמלקיזם היא לגבי הנלחמים נגד החלשים, נגד העייפים; כמו שנאמר: "ויזנב בך כל הנחשלים אחרריך ואתה עיף ויגע".

הנאצים, יימח שמם, היו עמלקים, כי הם לא לחמו נגד צבא יהודי, נגד כוח יהודי, הם השמידו חסרי ישע, אנשים נשים וטף, זקנים, נערים וצעירים, שהפכו אותם לזקנים בטרם עת והשמידום.

נכון, יאמרו לנו: זה מחיר הדמוקרטיה. אבל עלינו לזכור ולהזכיר לעם הגרמני, כי גם היטלר, יימח שמו, עלה לשלטון בדרכים דמוקרטיות. העם הגרמני צריך לדעת כי יש לו בעיה עם עצמו, והוא חייב לנקוט צעדים, שלא בכל מחיר יש לתת לחגיגת הדמוקרטיה להוביל אותו.

אנחנו בהחלט מצפים כי העם הגרמני יוציא אל מחוץ לחוק, אל מחוץ למשחק הדמוקרטי תנועות כאלו אשר חורתות על דגלן שנאת בני אדם. גם מדינות דמוקרטיות אחרות נקטו צעדים כאלו במקרים מיוחדים.

אולי נכון לומר, שאנו מצפים מהם להתנהגות מחמירה יותר מאשר מעמים אחרים בעניין זה, כי הם לא יכולים להרשות לעצמם. יש להם פוטנציאל נוראי מבחינת הביטוי העמלקי.

שמעתי את יושב-ראש הקהילה היהודית בגרמניה אומר, שעליית הימין הקיצוני אין לה משמעות אנטישמית. ראשית, אני חושב שהוא טועה, כי מה הוא, במצבו ובמקומו, יכול כבר להגיד? אבל יש להבין כי שנאת זרים, שנאת החלשים היא הסימפטום לעמלקיזם, גם אם בשלב זה הדבר לא בא לידי ביטוי בשנאת יהודים.

אדוני היושב-ראש, נזעק ונאמר: "מלחמה לה' בעמלק מדור דור", "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים".

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מודה לחבר הכנסת רביץ. השר יוסי שריד, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, הצעתך, אדוני, שהיא הצעה מקובלת בדיונים מן הסוג הזה, היא כמובן הצעה רצויה מאוד בעיני. אני חושב שמן הראוי להעביר את הפרוטוקול של הדברים לידיעת הפרלמנט של הרפובליקה הפדרלית של גרמניה.

גם לי באופן אישי תהיה הזדמנות לומר את הדברים באוזניו של השר לאיכות הסביבה הגרמני, שיבוא בשבוע הבא כאורח לישראל, וגם בידיו אני אפקיד את הדברים שנאמרו כאן היום.

אולי זו אחת ההזדמנויות הנדירות, אולי הנושא האחד והיחיד, שכאן אין מגישים הצעות לסדר-היום ויש משיבים מטעם הממשלה. אפשר לראות את הדברים שנאמרו כאן על-ידי חברי הכנסת כדבר הממשלה, וגם את דברי שלי אפשר לראות כדברי אחד המשתתפים בדיון הזה.

התוצאות של הבחירות במדינת הסן הן תוצאות חמורות מאוד. הן ממלאות את הלב בדאגה עצומה ומעבירות בנו חלחלה. ניתנה האמת להיאמר, שאין כמעט מדינה בעולם שאין בה שנאת זרים. יש מספיק דמגוגים ואופורטוניסטים בכל מקום כדי להסית ולהדיח, כדי ללבות ולשסות. יש מספיק ספקולנטים פוליטיים שיודעים את נפש האדם ויודעים גם יודעים להפיק רווחים קלים ממצוקה ומבוכה, מפחדים וחרדות.

אבל גרמניה היא לא "כל מקום". גרמניה כבר הוכיחה שנטוע בה עמוק שורש פורה לאומנות מסוכנת מאין כמוה, שמאיימת על שלום העולם בכלל ועל חיי יהודים בפרט. הלאומנות הגרמנית מבהילה שבעתיים, כי המין האנושי חזה על בשרו את כל פשעיה של הלאומנות המחליאה הזאת.

מכנסת ישראל אנחנו פונים היום במישרין אל המנהיגות הדמוקרטית של הרפובליקה הפדרלית של גרמניה. חובת הראיה היא עליכם, מנהיגי גרמניה, והיא כבדה. עליכם הראיה שגרמניה הטוטליטרית פשטה צורה, וגרמניה הדמוקרטית לבשה צורה, ושאין מדובר בצורה אלא בתוכן. עליכם הראיה שמה שהיה לא יהיה, לא יכול להיות, ושגרמניה ההיטלרסטית עברה מן העולם לבלי שוב.

לא רק חובת הראיה, גם חובת הראייה. אתם, מנהיגי גרמניה, מוכרחים לראות את העתיד מבעד למשקפי העבר. אתם כבר ראיתם את הנולד בכל מפלצתיותו, ועל כן אסור לכם לחכות עד שייולד מחדש. את הנולד הנורא הזה חייבים להמית עוד בעובריותו. ואי-אפשר להמית אותו בעצימת עיניים, ואי-אפשר להמית אותו בקריצת עיניים, ואי-אפשר להמית אותו בחצי לב ובחצי פה, ואי-אפשר להמית אותו באשליה עצמית ובמשאלת לב חסודה ובמצוות אנשים מלומדה וביציאה ידי חובה. את העובר הלאומני, הניאו-נאצי, האנטישמי, אפשר להמית רק בטיפול פולשני, חודרני, עמוק ומכאיב, שמחייב נחישות ואומץ לב.

המנהיגות הדמוקרטית הגרמנית לא רשאית להיות מודרכת על-ידי שום חשבון. רק חשבון הנפש חייב להדריך אותה. בתוקף הזיכרון ההיסטורי ובשם העם היהודי שנהרג אנחנו אומרים לגרמניה: שמרי נפשך. שמרי נפשך, גרמניה, ויישמר העולם לנפשו.

חברי הכנסת, לא נחטא בהכללות. יש גרמניה ויש גרמניה, יש גרמנים ויש גרמנים. אנחנו מאמינים שהרוב בגרמניה נשבע אמונים לדמוקרטיה, לכלליה וערכיה. על כן לא תהיה דרך ישראל בגרמניה דרך של חרמות ונידויים, והיא גם לא תהיה דרך של סנקציות. להיפך, אנחנו רוצים לשתף פעולה עם הכוחות הנאורים שם. על פשעי גרמניה לא נשיבם, אבל במאבק לכפר על פשעיהם לא נשאיר אותם לבדם.

אדוני היושב-ראש, אם ירצו חברי הכנסת שהעלו את ההצעות לסדר-היום, אני ממליץ שיסתפקו בדברי.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר שריד.

דן תיכון (הליכוד):

למה שלא נקיים דיון במליאה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אין לי גם התנגדות לדיון במליאה. נדמה לי שאת ההערה של היושב-ראש אני אקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה להציע משהו, חברי הכנסת. בנושא הזה אנחנו מאוחדים, כפי שהשר שריד הגדיר. אין כאן ממשלה, אין כאן כנסת. אנחנו, נציגי הציבור, בעניין הזה כולנו מאוחדים, לדעתי. אם אנחנו מחליטים לקיים דיון במליאה, זה ייכנס לסדר-היום וזה יתגלגל ויופיע כל הזמן. אני לא זוכר מקרה שהיה צורך לדון בנושא כזה והנשיאות לא אישרה דחיפות של הצעות. לכן, אני פונה גם אל חבר הכנסת דן תיכון – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה לומר – – –

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעה. אני אאפשר לך להגיב.

רענן כהן (העבודה):

תשמע את ההצעה.

היו"ר ש' וייס:

הייתי מציע כך: אנחנו נסתפק עכשיו בדברים. נתרגם אותם לשפה הנחוצה במקרה זה. נבקש מחבר הכנסת דן תיכון, העומד בראש האגודה ופעיל מאוד בנושא הזה, מן הקבוצה הפרלמנטרית שיש לנו וגם מהשר שריד, העומד לפגוש את השר לאיכות הסביבה הגרמני, להעביר את הטקסט של הדברים בתוספת הרגילה שלנו והחד-משמעית, המצביעה על היחס של הבית הזה לתופעות האלה – יחס

קשה, עם תביעה נחרצת לכוחות הדמוקרטיים בגרמניה, והם קיימים, לאחוז בכל האמצעים כדי לטפל בסרטן הנורא הזה בגוף האומה הגרמנית.

נדמה לי שזה מכובד, ואם יהיה צורך בעוד שבועיים-שלושה שבועות ויהיה אירוע חדש, נאשר את הדחיפות. אם תסכים, חבר הכנסת דן תיכון, נדמה לי שבהקשר זה, זה יותר טוב.

דן תיכון (הליכוד):

אני מסכים, אבל אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש: לדיונים האלה יש משקל רב בדעת הקהל ובלחץ על ממשלת גרמניה. מה שהוציא את הגרמנים לרחובות היה הדיונים שהתקיימו כאן. ללא הדיונים כאן דבר לא היה קורה בגרמניה, וגם ממשלת גרמניה לא היתה נחלצת ויוצאת להתמודד עם הנושא הזה ברחוב או על דעת הקהל באמצעות הפגנות רחוב.

היו"ר ש' וייס:

זה נכון.

דן תיכון (הליכוד):

לכן אני מציע לך לשקול את העניין, כי הם שומעים מה אנחנו אומרים יותר ממה שאנחנו רוצים לשמוע את עצמנו בעניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

אני משתכנע ואנחנו משאירים את זה, בהסכמת השר, בסדר-יומנו גם כסמל. בסדר, אדוני השר?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בסדר גמור.

היו"ר ש' וייס:

עצם העובדה שזה נשאר על סדר-יומנו – – –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני תומך לחלוטין – – –

היו"ר ש' וייס:

הנה, יש פה תמיכה. אני חושב שהדברים האלה משכנעים. אנחנו מכניסים את זה לסדר-היום של הכנסת, לדיון במליאה. זה גם סמלי: זה לא יורד מסדר-יומנו.

על כך בעצם יש הסכמה. לא צריך הצבעה, ואתם גם מבינים מדוע. פה-אחד זה טוב יותר במקרה הזה. תודה, אדוני השר.

אני מאוד מבקש ממזכיר הכנסת, מר שמואל יעקבסון, לסייע לנו, כרגיל, בתרגום החומר, ולהעביר את זה, ברשותכם, מהר ככל האפשר, לחבר הכנסת דן תיכון, שמטפל בשמנו בנושא, וגם לשר שריד, אם ירצה להשתמש בתרגום שלנו, וגם לקבוצה הפרלמנטרית שלנו.

דן תיכון (הליכוד):

גם אני מציע: במשך השבועיים הקרובים יגיעו לכאן כמה וכמה שרים פדרליים – –

היו"ר ש' וייס:

נמסור להם את הטקסטים.

דן תיכון (הליכוד):

שהעתק תרגום הדיון יימסר להם כאשר הם מבקרים בכנסת.

היו"ר ש' וייס:

טוב, ולכן נשתדל למהר בעניין הזה. תודה רבה, חברי הכנסת.

את נושא הדיון במצב הנכים בישראל נדחה להזדמנות הקרובה, חבר הכנסת רן כהן. רצינו שהם יהיו נוכחים, אבל אי-אפשר להכביד עליהם. הם הגיעו לבניין מוקדם, ואין מה לעשות.

הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון – איסור אפליה בין עצמאי לשכיר בתשלומי

חובה)

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף הבא בסדר-היום שלנו – הצעת חוק-יסוד קכ"ח. חבר הכנסת אברהם פורז, אתה מעלה את הצעת חוק-יסוד משק המדינה (תיקון – איסור אפליה בין עצמאי לשכיר בתשלומי חובה), התשנ"ג-1992. צריך להשיב לך השר חריש. אתה תנמק מהמקום ואנחנו נצביע בלי תשובה, אם הוא לא יהיה כאן.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, בשל השעה המאוחרת, אנמק בקיצור מהמקום. המטרה היא למנוע בחקיקה אותה אפליה הקיימת היום בחיקוקים מספר בין עצמאים לבין שכירים. יש לנו חיקוקים מספר, שלפיהם באותה הכנסה ובאותו מצב משפחתי עצמאי ושכיר משלמים סכומים שונים של מס. המצב הזה איננו מצב טוב, הוא דורש תיקון. אחד המקרים הבולטים הוא הביטוח הלאומי.

מאחר שמדובר בחוק-יסוד, אני אבקש לאשר אותו בקריאה מוקדמת ולהעביר אותו, כמו את כל חוקי-היסוד האחרים, לוועדת החוקה, חוק ומשפט להמשך הטיפול להכנתו לקריאה ראשונה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, מי תומך בהצעה של חבר הכנסת אברהם פורז, בקריאה טרומית – יצביע. אם נאשר, ההצעה תועבר לטיפול של ועדת החוקה, חוק ומשפט.

דן תיכון (הליכוד):

ועדת הכלכלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, זה חוק-יסוד. בואו נשמור על המסגרת.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון איסור אפליה בין עצמאי לשכיר בתשלומי חובה) לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

בעד – 9, אין מתנגדים, אין נמנעים, אני מודיע שההצעה הועברה לטיפול של ועדת החוקה, חוק ומשפט.

האם חבר הכנסת חיים אורון בשטח? – איננו. בפעם הבאה.

הצעת חוק חנייה לנכים, התשנ"ג-1992

(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)

היו"ר ש' וייס:

האם חבר הכנסת דוד צוקר כאן? שר הפנים צריך להשיב לך. תנמק מהמקום, הצעת חוק ת"מ, הצעת חוק חנייה לנכים, התשנ"ג-1992, ואנחנו נעביר. קדימה. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הצעת חוק זו נראית אולי פעוטה, היא גם איננה עולה פרוטה, אבל תועלתה עשויה להיות מרובה.

מסתבר שנכה זכאי היום לקבל ממשרד הרישוי תג נכה, אותו תג משולש שאנחנו מכירים, ואותו תג מאפשר לאותו נכה, לאותה נכה, לחנות במקומות שהוסדרו לכך ברשויות המקומיות, בערים השונות.

והנה מסתבר, אני מודה שאני הופתעתי מהגילוי הזה, שלתג הזה אין כל מעמד. כלומר, כל רשות מקומית והיחס שלה אל התג, כל רשות מקומית ואזורי החנייה שלה – יש רשויות שמתירות חנייה על המדרכות, יש שאינן מתירות חנייה על המדרכות. זה פותח, כמובן, פתח נרחב לגילויי אמפתיה או אנטיפתיה של שוטרים אל חונים או חונות, עניין שאיננו רצוי, כמובן. תג החנייה, במקרים רבים, הפך בעצם למלכודת לנכים רבים, שכן נדמה לאותו נכה שנוסע במכונית שמותר לו לחנות במקום מסוים, והנה הרשות המקומית המסוימת איננה מתירה חנייה במקום שאליו רגיל הנכה בעיר אחרת, שבה כן מותר לחנות.

הצעתי היא, הצעת החוק הזאת אומרת, שיוענק תוקף, מעמד חוקי מחייב לתגי הנכה, אותם תגים משולשים שבמכוניות, וקביעת אזורי חנייה לא תיעשה על-פי רצונה של הרשות המקומית, אלא ייקבעו אזורי חנייה מוסכמים, אחידים בכל המדינה, על-פי אותן אמות מידה שהחוק יקבע, בהתאם למה שנחליט במהלך העבודה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת דדי צוקר, אני מתנצל על שאני אומר דברים. אתה פשוט צודק; יש לי ניסיון אישי רב מאוד בנושא הזה. זה כל הזמן סיפור של משא-ומתן עם הרשויות.

מדובר בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. חברי הכנסת, מי תומך בהצעה?

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חנייה לנכים, התשנ"ג-1992, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ההצעה אושרה בהצבעה טרומית, והיא תעבור לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. שבעה תומכים, אין נמנעים, אין מתנגדים. אנחנו ממשיכים. תודה לחבר הכנסת דדי צוקר.

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"ג-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

מה עם חבר הכנסת חיים אורון, או חברת הכנסת נעמי חזן? יש לכם פה הצעת חוק, מהמקום, במשך חצי דקה. בבקשה, גברתי. את מוכנה לנמק? את זוכרת במה מדובר? הצעת חוק ר"צ, הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"ג-1992.

דוד צוקר (מרצ):

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אגב, חבר הכנסת צוקר – סליחה, חברת הכנסת חזן – אני רק חושש, ותשגוהו על זה, שמרוב חיפוש נוסחאות קבועות, שלא יצמצמו לגמרי את הזכויות, כי יכול להיות שהיום, במצב הביניים הזה, איכשהו נהנים מן ההפקר. תשקלו את זה. אני אומר זאת מידע אישי, כמו שאומרים ב"חפש את המטמון". כן, חברת הכנסת חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, מדובר פה בהצעת – – –

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אני מאפשר לך. כן, בבקשה, גברתי.

נעמי חזן (מרצ):

תיקון לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"ג–1992. ב-1990 התקבל בכנסת חוק לתיקון חוק יחסי ממון בין בני זוג. התיקון לחוק, הזכות לאיזון המשאבים בין בני זוג עם פקיעת הנישואין חלה על כלל נכסי בני הזוג, למעט זכויות שעל-פי דין אינן ניתנות להעברה, כלל גם את הגמלה המשתלמת לפי חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל–1970.

מאז תוקן חוק יחסי ממון, לא תוקנו חוקים אחרים שדנים בגמלאות שאינן ניתנות להעברה ונכללו בהסדר איזון המשאבים.

מטעמים שונים, כפי שכתוב בדברי ההסבר, כדי למנוע עוגמת נפש מיותרת לבני זוג בהליכי גירושין, אנחנו מציעים את התיקון הזה בהצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון, מהם נימוקי התנגדותך, בקיצור הראוי.

דן תיכון (הליכוד):

דווקא לא בקיצור.

היו"ר ש' וייס:

אוי ואבוי, שלא תעשה לנו את זה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין לי ולא כלום נגד הצעת החוק, אבל אני מוחה על שאותם חברים שנזעקים כדי להגן על הגמלאים אינם נחלצים כדי לסייע לנו ליישם את המלצות ועדת-זוסמן. זו השערורייה האמיתית שקיימת בכל מה שקשור בגמלאים ובמי שפרשו משירות המדינה ובעת פרישתם שכרם נשחק עד לאפס, והם הופכים לרעבים, למזי רעב.

אני שואל את אנשי השמאל ואת אנשי ההסתדרות בזה הבית, מדוע הם לא מצטרפים ומסייעים לנו, חברי הבית, שרוצים ליישם באמצעות חקיקה את המלצות ועדת-זוסמן? אי-אפשר להבין מדוע וכיצד ההסתדרות משתמטת, בשל סכסוכים פנימיים בתוך ההסתדרות בין ראשי איגודים מקצועיים – – –

דוד צוקר (מרצ):

איך זה שמציע החוק מדבר דקה מהמקום, והמשיב מקבל שלוש דקות?

דן תיכון (הליכוד):

מה לעשות שכך – – –

היו"ר ש' וייס:

זה מוזר, אבל התקנון הוא מעניין מאוד.

דן תיכון (הליכוד):

כך מאפשר התקנון.

אני שואל אותך, חבר הכנסת דוד צוקר, היכן סיעתכם עומדת בעניין יישום המלצות ועדת-זוסמן? אני מדבר בשם מאות ואלפים של גמלאים שסובלים, אינם מבינים, אינם יודעים מדוע ההסתדרות מתעמרת בכל מה שקשור בתשלום גמלאותיהם. אם העניין הזה לא ייפתר ובמהרה, אנחנו ניזום חקיקה בעניין הזה ונבחן אתכם, איך וכיצד אתם תתנהגו בנושא, שהוא כאמור אינו רק ססמה בשבילנו; ברצוננו להשוות את התנאים ולאפשר לאותם גמלאים רמת שכר, רמת חיים נסבלת ואפשרית.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דן תיכון. מי תומך בהצעת החוק – – –

חיים אורון (מרצ):

אפשר להשיב?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת אינם משיבים. זו הנמקה מהמקום. תלמדו את הכללים.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

סליחה, הנמקה מהמקום.

קריאה:

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רק שנייה.

דן תיכון (הליכוד):

הוא יכול להשיב.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון רוצה להשיב, כדי שיהיה רוב לדן תיכון כאשר יבואו לכאן להצביע. בבקשה. יש לך זמן כמה שאתה רוצה. אני מאפשר לך כמה שאתה רוצה, עד שיהיה רוב לדן תיכון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני בטוח שלא יהיה רוב לחבר הכנסת דן תיכון, כי הרוב של חבר הכנסת דן תיכון הוא הרוב שתומך בחוק, יחד עם מציעי החוק.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת דן תיכון בקשר לדוח ועדת-זוסמן, הוא בוודאי יודע, שדוח ועדת-זוסמן עוסק בהרבה מאוד נושאים, לרבות בשאלת הסדרת הגמלאות של עובדי המדינה.

אני לא רוצה לדבר בשם ההסתדרות, אני מדבר בשמי, אני חושב שצריך לעשות כל מאמץ כדי שדוח ועדת-זוסמן ייושם על כל חלקיו, כאשר נושא הגמלאות הוא רק קטע חשוב מאוד בתוכו. החוק שאני עוסק בו עוסק בגמלה, שהיא עוד יותר מצומצמת מהנושא שמופיע בדוח-זוסמן.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, הצבעה. מי בעד? מי נגד? מי נמנע? כולם בעד?

קריאה:

— — —

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב] (תיקון),
התשנ"ג–1992, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה

היו"ר ש' וייס:

שבעה תומכים, אין מתנגדים, אחד נמנע. תודה רבה. חברי הכנסת, החוק עובר לטיפול של ועדת העבודה והרווחה. תודה רבה.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (ותק אזרחות)

(הצעת חבר הכנסת ג' שגב)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת גון שגב להביא בפנינו הצעת חוק תי"ז, הצעת חוק-יסוד: הכנסת (ותק אזרחות). הוא יעשה מאמץ לתמצת את דבריו נוכח ההתקהלות ההמונית במליאה. בבקשה.

גון שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, חוק-יסוד: הכנסת (ותק אזרחות) – האמת היא שקל מאוד לנמק את החוק הזה בעקבות אותה תוכנית – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, סליחה. חברי הכנסת, אין כאן משיב. אם מישהו מחברי הכנסת ירצה להסיר – תהיה לו אפשרות להסיר. נא להירשם אצל המזכיר. בבקשה.

גון שגב (צומת):

חבר הכנסת טמקין, גם אחרי שתבקש להסיר, אתה יכול להצביע בעד, אין ניגוד.

היו"ר ש' וייס:

בעיקר אתה צריך להקשיב כדי לדעת מה להסיר. בבקשה.

גון שגב (צומת):

התחלתי לומר, שחוק-יסוד: הכנסת (ותק אזרחות) בעצם אין כמעט צורך לנמקו לאחר התוכנית המעולה שהיתה בטלוויזיה, שתיארה מה קרה בקרב העולים החדשים בזמן הבחירות.

אני חושב שמערכת הבחירות האחרונה בעיקר היתה, בגלל העלייה הברוכה הגדולה שהגיעה אלינו, בסימן סחטנות, שהזכירה לי, בכל אופן, את הסרט "סאלח שבתי" – כל מיני הבטחות שהיה ברור שלא ימומשו, הבטחות כלכליות, הבטחות חברתיות, בפירוש ביזיון לדמוקרטיה.

כאשר הצעתי את הצעת החוק שלי – וכמובן, נכתבו עליה דברים מספר בעיתון – פנה אלי פרופסור יצחק גלנור וטען, שבחוק הזה אנחנו בעצם עלולים לפגוע בדמוקרטיה. השיבותי לו, ואקרא את הפסקה הקטנה הזאת, כי אני חושב שבה טמון העיקר של החוק, או הסיבות שהניעו אותי לתת את ההסתייגות הזאת בחוק השבות: אין כוונתי לשנות את חוק השבות. ההסתייגות שאני מציע נועדה להביא כבוד לדמוקרטיה ולעולים.

נכון שהצבעה היא כבוד לדמוקרטיה, כמו שטען פרופסור גלנור, אך מהות ההצבעה הדמוקרטית אינה הצד הטכני של הכנסת הפתק, אלא הערכים שמבקש אותו מצביע להביע בעצם הצבעתו, ואדם שאך זה הגיע לארץ, שטרוד בחיפוש פרנסה, בחיפוש דירה, בלימוד שפה ובהתערות בבירוקרטיה הישראלית איננו פנוי, לפי דעתי, להבין את המצב החברתי, הביטחוני והכלכלי הסבוך שבו נמצאת מדינתנו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת טמקין, לפני שנייה קיבלנו את הצעת החוק, ואתה כבר יודע למה להתנגד, או שאתה רוצה עוד דקה?

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

קדימה, בבקשה, חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, בצדק אתה מעיר – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, ברוח טובה.

בנימין טמקין (מרצ):

לא, בצדק אתה מעיר. אני בפירוש אומר, שבדרך כלל צריך באמת לקרוא חוק בעיון רב לפני שמחליטים איפה עומדים לגביו, אבל כאן מדובר על עיקרון ברור כל כך ומובהק כל כך, שאם שאתה בעדו או שאתה נגדו.

כאן מדובר על שלילת זכות יסוד של אזרח, אשר מקבל את כל החובות של אזרח במדינת ישראל, ומתוך כך הוא צריך גם לקבל את כל הזכויות. כבר נכתב, ולא במקרה גם איש מדעי המדינה, פרופסור גלנור, העיר לחבר הכנסת גונן שגב, שלא שומע אותי, לצערי – חבר הכנסת גונן שגב, אני עונה לך. תודה לך.

אני חוזר: לא במקרה פרופסור למדעי המדינה, יצחק גלנור, העיר לך, מכיוון שיש עיקרון מקודש של NO TAXATION WITHOUT REPRESENTATION; אין, למשל, מיסוי בלי שאתה מיוצג, ואתה מיוצג על-ידי ההשתתפות שלך, ואם אתה מקבל על עצמך את כל החובות, אין למדינה שום זכות לשלול ממך את הזכויות.

ואני מצטער על כך שחבר הכנסת גונן שגב קצת קצת נוקם בעולים על כך שהם הצביעו הפעם בצורה אחרת מכפי שהוא רצה שהם יצביעו בבחירות האחרונות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת גונן שגב, האם שכנע אותך חבר הכנסת טמקין?

גונן שגב (צומת):

לא.

היו"ר ש' וייס:

לא. אנו ניגשים להצבעה.

גונן שגב (צומת):

אני רוצה להשיב לו.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אולי מהמקום, ברשותך, בגלל בעיית זמן.

גונן שגב (צומת):

חבר הכנסת טמקין, אני חושב שאנחנו צריכים קצת להתעלות מעבר להענשה של אוכלוסייה זאת או אחרת, בגין הצבעה כזאת או אחרת, אבל התוכנית שהיתה – אני לא יודע אם ראית אותה – אולי העידה יותר מהסיבות שהניעו אותי להציע את הצעת החוק הזאת. אני מודיע לך, שלא אחד ולא שניים, אלא אלפי אנשים קיבלו הבטחות, שידעו מראש שלא יקיימו אותן. את הסרט "סאלח שבתי" בוודאי ראית.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה מתכוון לכל המערכת של ברכות וקללות וכדומה?

גונן שגב (צומת):

שלילי, אתה יודע בדיוק למה אני מתכוון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, אני לא רוצה להתערב, אבל בעקבות ההערה שלך מישהו עוד יבדוק איך בנויה הקואליציה.

גונן שגב (צומת):

אין מדובר כאן בשלילת זכויות, בפירוש מדובר פה על ותק אזרחות, ואם תקראו את נוסח החוק, מדובר שם על עיכוב של שנתיים, ואם הממשלה תעמוד על כך, אפשר לקצר את תקופת העיכוב לשנה, לא זה העיקרון. העיקרון הוא שאני לא חושב שאדם, שאך זה ירד מכבש המטוס וקיבל

אזרחות בגלל חוק השבות – לא קיימת מדינה דמוקרטית כזאת בעולם, למרות נענועי ראשך, חבר הכנסת טמקין – – –

חיים אורון (מרצ):

— — —

גונן שגב (צומת):

לא בארצות-הברית, לא באנגליה ולא בשווייץ, לא מקבלים אזרחות ביום אחד. בגלל חוק השבות – – –

חיים אורון (מרצ):

— — —

גונן שגב (צומת):

שנייה. חוק השבות נותן את האזרחות, על כל זכויותיה. כל מה שאני מציע הוא הסתייגות, שאותו אדם שהגיע לארץ, שאינו מכיר את השפה, שיושב באולפן ועדיין לא מבין היכן הוא נמצא, ופעמים רבות הוא בא ממש בהלם ממדינה זו או אחרת, תהיה לו שהות של שנה, למען כבוד הדמוקרטיה, ללמוד את הנושא. לא נשללת ממנו זכות ההצבעה. אם הוא הגיע שנה וחודש קודם, הוא יצביע, ואם הוא הגיע תשעה חודשים קודם, הוא יצביע בבחירות הבאות, והוא יודע שהוא יצביע בבחירות הבאות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. הנושא לובן.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 3

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 8

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק-יסוד: הכנסת (ותק אזרחות)

נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שלושה תומכים, שמונה מתנגדים, אין נמנעים. תהיה לנו עוד הזדמנות עד הבחירות הבאות לדון בנושא עוד פעם ועוד פעם. תודה רבה.

הצעת חוק הפרדת חברות בקופת-חולים מחברות בארגון עובדים, התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת י' שמאי)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק קנ"ח, הצעת חוק הפרדת חברות בקופת-חולים מחברות בארגון עובדים, התשנ"ב-1992, הצעת חוק של חבר הכנסת יעקב שמאי. בבקשה. כיוון שאין לנו משיב, אתה תקצר, נכון? תאמר את עיקרי הדברים.

בבקשה, חבר הכנסת שמאי.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בדיונים. בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מבקש שהכנסת תחליט להפריד את הבריאות מהפוליטיקה. זה נושא שעומד במרכז הצעת החוק שהצעת.

בנימין טמקין (מרצ):

למה אתם עושים אותנו חולים?

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע.

יעקב שמאי (הליכוד):

כדי לאפשר לקופת-חולים לתת שירותי בריאות טובים יותר, ללא שיקולים זרים, ולאפשר להסתדרות להתפנות ולעסוק ביעד המרכזי שלה, שהוא בעצם ייצוג ציבור העובדים והגנה על זכויותיהם, אני מציע את הצעת החוק הזאת, שתאפשר את שני הדברים בו-זמנית: מצד אחד לחזק את קופת-חולים, ומצד אחר לחזק את ההסתדרות הכללית.

רבותי חברי הכנסת, אני חייב להביא לכם שתי דוגמאות. היום מי שחבר בקופת-חולים אחרת, שהיא לא קופת-החולים הכללית, ומשלם את המס הארגוני להסתדרות הכללית, אינו יכול להשתתף ולהצביע בבחירות להסתדרות הכללית. לעומת זאת, למשל, עורך-דין שבחר להיות חבר בקופת-חולים כללית יכול להשתתף בהצבעה בבחירות להסתדרות הכללית ולבחור את הנציגות המקצועית שלו. לעומת זאת, פועל בתעשייה, שאינו חבר בקופת-חולים כללית ומשלם את המס לארגון, כשהוא זקוק להגנה של ההסתדרות, הוא אינו יכול לקבל אותה מכיוון שהוא בחר בקופת-חולים אחרת.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע שהכנסת תאשר את הצעת החוק ונעבור לסדר-היום כדי לחוקק את חוק ההפרדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים אורון מתנגד. הוא יסביר לנו למה.

יעקב שמאי (הליכוד):

עכשיו אתה תדבר חצי שעה?

היו"ר ש' וייס:

לא, לא.

יעקב שמאי (הליכוד):

תן לנו ללכת, סמכתי על זה.

היו"ר ש' וייס:

יש לו עשר דקות, אבל הוא ירחם על כולנו. בתוך כחצי דקה הוא גומר את הסיפור.

חיים אורון (מרצ):

לא חצי דקה.

היו"ר ש' וייס:

שלושת-רבעי דקה. בבקשה, חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אולי חבר הכנסת שמאי יופתע – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, תרמוז לחבר הכנסת אורון מתי הוא יכול לסיים.

חיים אורון (מרצ):

אולי חבר הכנסת שמאי יופתע, אבל באופן עקרוני אני תומך בעמדתו. אני, כחבר הסתדרות וכמי שרואה את עצמו נאמן להסתדרות לא פחות ממי שיש לו עמדה הפוכה לשלי, תומך בהפרדת

החברות ובביטול ההכרח לקשור את קבלת שירותי קופת-החולים שאני בוחר בה כקופת-החולים שלי עם חברותי בהסתדרות.

אני אישית אבחר בחברות בשני המוסדות הללו על בסיס וולונטרי, אבל אני מציע גם לחבר הכנסת שמאי, כחבר הסתדרות וכנציג הסיעה השנייה בגודלה בהסתדרות, להימנע ממצב שדמותה של ההסתדרות תיקבע בחקיקה בכנסת, כי זה לא הסעיף היחיד שבו אפשר לחוקק חוקים בכנסת ולקבוע את דמותה של ההסתדרות.

דן תיכון (הליכוד):

אין מנוס – – –

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת תיכון, חבר הכנסת תיכון, הבעתי עמדה שאיננה מקובלת – אני אף לא בטוח שיש לה רוב במפלגתי, ואני לא מתכוון למרצ, אני מתכוון למפ"ם.

אבל אני מציע למי שהוא חבר בהסתדרות, ובוודאי למי שאינו חבר בהסתדרות, לא לכפות בחקיקה על ארגון, שהחברות בו היא בסופו של דבר וולונטרית, את דפוסי הארגון שלו.

יש די כוחות בתוך ההסתדרות, יש די אנשים בתוך ההסתדרות שנאבקים על השאלה הזאת. כפייה של הכנסת על ההסתדרות את אופי הארגון שלה – זה דבר שהכנסת לא צריכה לעסוק בו. היא לא צריכה לעבור את הקו הזה. זה לרעת הכנסת ולרעת ההסתדרות.

לכן אני מציע שלא לקבל את הצעתו של חבר הכנסת שמאי.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אנחנו עוברים להצבעה. ישב כל אחד במקומו. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 9

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק הפרדת חברות בקופת-חולים מחברות בארגון

עובדים, התשנ"ב–1992, מסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שבעה בעד, תשעה נגד, אין נמנעים. תודה רבה.

חברי הכנסת, אני מודיע בזאת, שאנחנו סיימנו את סדר-היום המבורך היום. הישיבה הבאה תתקיים ביום שני, כ"ב באדר התשנ"ג, 15 במרס 1993, בשעה 16:00. תודה רבה. סיימנו. שלום לכולכם. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 16:43.